

Master Theologie (180 EC)

16. Eindtermen Master Theologie

Einddoelen De afgestudeerde...	Eindtermen De afgestudeerde...
1. is in staat tot zelfstandig bronnenonderzoek.	1. beheerst de talen van de Bijbel en het oudchristelijk Latijn in die mate dat hij in staat is tot zelfstandig bronnenonderzoek. 2. kan gebruik maken van hulpmiddelen als internet en databases. 3. heeft vaardigheden in het exegetiseren.
2. gaat zelfstandig om met relevante theologische literatuur en begrippen.	4. is in staat zelfstandig relevante theologische literatuur te verzamelen, te bestuderen, te evalueren en te verwerken. 5. kan op de verschillende terreinen op adequate wijze theologisch-wetenschappelijke begrippen, theorieën, modellen, methoden en paradigma's interpreteren en toepassen.
3. heeft grondige kennis van en inzicht in de Bijbelse, ecclesiologische, systematische en praktische vakken.	6. heeft grondige kennis van en inzicht in de Heilige Schrift, de geschiedenis van kerk en theologie, de christelijke geloofsleer en ethiek, en de principiële praktisch-theologische bezinning. 7. heeft kennis van het missionaire en diaconale aspect van het gemeente zijn.
4. is in staat om theologie te bedrijven in de bredere context van deze modulegebied.	8. kan bij zijn theologisch onderzoek de mogelijkheden van inbreng van andere wetenschappen naar waarde schatten en benutten. 9. is in staat op basis van basale kennis van en inzicht in persoonlijkheidsontwikkeling, en in het bijzonder van jongeren, hun gaven te ontdekken en de ontplooiing ervan te stimuleren. 10. beseft dat er culturele en sociale verschillen tussen mensen en leeftijdsgroepen zijn en weet deze in positieve zin te gebruiken.
5. weet zijn theologische kennis en vaardigheden vruchtbaar te maken voor kerk en samenleving.	11. weet zijn theologische kennis en vaardigheden te integreren in een gereformeerde levensovertuiging. 12. kan preken maken die schriftuurlijk en confessioneel zijn en kan de liturgie daarop afstemmen. 13. is bereid en in staat in zijn prediking rekening te houden met maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke ontwikkelingen in de hedendaagse maatschappij. 14. kan op adequate wijze als theoloog reageren op en meewerken aan een oplossing van problemen die vanuit kerk en samenleving om een antwoord vragen. 15. is in staat in een multiculturele samenleving het evangelie te verhelderen, te verdedigen en te verbreiden.
6. kan door middel van een schriftelijk werkstuk een wetenschappelijke visie presenteren.	16. toont door de vervaardiging van een schriftelijk werkstuk als vrucht van eigen onderzoek in staat te zijn tot initiële beheersing van een wetenschappelijke theologische probleemstelling. 17. kan op basis van kennis van de actuele stand van het onderzoek en via de formulering van een werkbare probleem- en doelstelling komen tot zelfstandige meningsvorming en deze verwoorden in een wetenschappelijk acceptabele en valide beargumenteerde visie. 18. kan zijn visie op bevredigende wijze presenteren en verdedigen tegenover een kritisch forum. 19. kan zich in woord en geschrift helder en goed uitdrukken.
7. weet op verantwoorde wijze zijn theologische kennis en vaardigheden te vertalen naar een mondelinge of schriftelijke presentatie voor een niet-theologisch gespecialiseerd publiek.	20. kan verantwoord leidinggeven aan de eredienst. 21. kan een verantwoorde presentatie verzorgen van hetgeen hij heeft voorbereid. 22. beschikt over verschillende (o.a. pedagogische en didactische) vaardigheden om catechese te verzorgen en beheerst de daarvoor benodigde werkvormen. 23. kan de eigen geloofsbeleving op een zuivere wijze communiceren, zowel binnen als buiten de kerk. 24. kan de normen en waarden die aan zijn handelen ten grondslag liggen verhelderen.

<p>8. heeft zich een geestelijke instelling en psychosociale attitude verworven om op adequate wijze leiding te kunnen geven en pastoraat te bedrijven in de gemeente en andere kerkelijke of maatschappelijke instanties.</p>	<p>25. heeft inzicht in groepsprocessen binnen de gemeente. 26. is in staat pastorale gesprekken te voeren. 27. (her)kent de grenzen van het pastoraat en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde instanties. 28. heeft visie op, kan leidinggeven aan gemeenteopbouw. 29. kan adequaat inspelen op verscheidenheid in de gemeente. 30. kan conflicten analyseren en op positieve wijze hanteren. 31. beheerst verschillende vergadertechnieken. 32. kan leidinggeven aan en is in staat medeverantwoordelijkheid te dragen voor de beleidsmatige processen binnen de plaatselijke gemeente c.q. het bredere kerkelijke leven. 33. is bereid en in staat tot reflectie op eigen houdingen en opvattingen en kan op grond daarvan zijn handelen bijstellen. 34. is bereid en in staat vorm te geven aan een goed (geestelijk) klimaat in een groep en is in staat soepel in te spelen op diverse situaties. 35. is bereid zich in te leven in ervaringen en belevingen van anderen en weet dit zo te verwerken in het pastorale gesprek, dat zij kunnen groeien in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.</p>
<p>9. heeft een geestelijke instelling die getuigt van de liefde tot de Here God, zijn Woord, zijn dienst en zijn gemeente.</p>	<p>36. is zich bewust van zijn missionaire roeping. 37. beschikt over empathisch vermogen en communicatieve vaardigheden om in de omgang met de ander vorm te geven aan zijn roeping. 38. heeft zich verdiept in de taak en de plaats van het geloof in zijn persoonlijk leven.</p>

17. Collegeverdeling Master Theologie

Studenten die in 2020 gestart zijn met de master (cohort 2020) hebben de modules gevolgd van het eerste jaar (MT1). Zie betreffende kolommen hieronder.

De studenten die in 2021 starten met de master (cohort 2021) volgen samen met de studenten van cohort 2020 de modules van het tweede jaar (MT2).

In 2022/2023 staan voor cohort 2021 en 2022 de modules van MT1 gepland.

Cohort 2020 kan dan D.V. de modules van het derde masterjaar (MT3) volgen.

MODULES	MT1 Programma gevolgd in 2020/2021 en te volgen in 2022/2023				MT2 Programma voor cursusjaar 2021/2022				MT3 Programma te volgen in 2022/2023 voor Cohort 2020			
	Blok1	Blok2	Blok3	Blok4	Blok1	Blok2	Blok 3	Blok4	Blok1	Blok2	Blok 3	Blok4
Integratiecolleges			X					X			X	
Themadagen				X			X					X
Master I- en II-kritiekcolleges	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Persoonlijke en professionele vorming	1	1	1	1	1	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5
Spreekvaardigheid	X	X	X	X	X	X	X	X				
Thema: Seculiere tijd - Bijbelse theologie - Dogmatiek - (missionaire) Homiletiek - Kerkgeschiedenis	2 2 2 2											
Thema: Verbond - Bijbelse theologie - Systematische theologie - Homiletiek - Kerkgeschiedenis			2 2 2 2									
Thema: Eschatologie - Bijbelse theologie - Systematische theologie - Homiletiek - Kerkgeschiedenis							3 2 2 2					
Thema: ????											2 2 2 2	
Bijbelse theologie OT/NT		2			2	6						
Confessies			2									
(Pastorale) Dogmatiek	2				4		2					
Ethiek						2						
Evangelistiek/Missiologie							2					
Exegese OT/NT		2	3			2	3					
Geschiedenis van de CGK	2											
Hebreeuws		2				2						
(Praktische) Homiletiek	3	3	3		5	3	3					
Judaïca / Kerk en Israël				2								
Kerkelijk onderwijs		1	1									
Kerkgeschiedenis				2								
Kerkrecht								2				
Liturgiek								2				

MODULES	MT1				MT2				MT3			
	Blok1	Blok2	Blok3	Blok1	Blok1	Blok2	Blok3	Blok4	Blok1	Blok2	Blok3	Blok4
Pastorale psychologie					2							
Poimeniek						2						
Symboliek			2		2							
Specialisatie: - 10 EC - 5 EC - Scriptie				X				X		X	X	
Keuzeminor (15 EC)									X			
Gemeentestage										X		

De cijfers duiden op het aantal college-uren per week in de betreffende periode.

De grijze gedeelten (MT1 resp. MT3) laten de modulen zien waarvoor in 2021/2022 géén colleges worden gegeven. Colleges voor deze modulen worden gegeven in 2022/2023.

Zie voor keuzemodules p. 93 van deze studiegids.

X = colleges gedurende een aantal dagen per collegeblok, volgens een apart rooster, of individuele begeleiding

18. Schema eerste studiejaar Master Theologie – cohort 2020

Dit schema is gevolgd in het voorbije studiejaar 2020/2021. In 2021/2022 wordt door zowel MT1 als MT2 (cohort 2020 en 2021) het programma van MT2 gevolgd (zie volgende pagina); in 2022/2023 volgen MT1 en MT2 (cohort 2021 en 2022) D.V. weer het programma van MT1 dat hieronder staat.

European Credit Transfer System

MODULE	Master 1 ^e semester		Master 2 ^e semester		Cursusjaar EC
	Blok 1 Thema: Seculie- re tijd	Blok 2	Blok 3 Thema: Het ver- bond	Blok 4	
<i>Integratiecolleges, themadagen</i>	-	X	-	X	X
<i>Master I-/II-kritiekcollege</i>	X	X	X	X	X
<i>Persoonlijke en professionele vorming</i>	X	X	X	X	X
<i>Spreekvaardigheid</i>	X	X	X	X	X
Thema: Seculiere tijd - Bijbelse theologie - Dogmatiek - (missionaire) Homiletiek - Kerkgeschiedenis	2,5 2,5 2,5 2,5				10
Thema: Het Verbond - Bijbelse theologie - Systematische theologie - Homiletiek - Kerkgeschiedenis			2,5 2,5 2,5 2,5		10
<i>Confessies</i>	-	-	2,5	-	2,5
<i>Dogmatiek 1</i>	2,5	-		-	2,5
<i>Exegese OT/NT 1, incl. exegesescriptie</i>	-	7,5	-	-	7,5
<i>Geschiedenis van de CGK</i>	2,5	-	-	-	2,5
<i>Hebreeuws 1</i>	-	2,5	-	-	2,5
<i>Judaïca/Kerk en Israël</i>	-	-	-	2,5	2,5
<i>Kerkgeschiedenis 3</i>		-		2,5	2,5
<i>Kerkelijk onderwijs</i>	-	2,5	2,5	-	5
<i>Nieuwe testament (Paulus)</i>	-	2,5	-	-	2,5
<i>Praktische Homiletiek</i>	X	X	X		X
<i>Specialisatie</i>	-	-	-	10	10
TOTAAL	15	15	15	15	60

18. Schema Master Theologie voor 2021/2022 (MT1 en MT2) eerste studiejaar cohort 2021 tweede studiejaar cohort 2020

In 2021/2022 wordt door zowel MT1 als MT2 (cohort 2020 en 2021) het onderstaande programma van MT2 gevolgd, in 2022/2023 volgt D.V. weer het programma van MT1 van de vorige pagina (voor cohort 2021 en 2022).

Cohort 2020 volgt dan het programma van MT3 (zie hiervoor p. 133v)

MODULE	Master 1 ^e semester		Master 2 ^e semester		Cursusjaar EC
	Blok 1	Blok 2	Blok 3 Thema: Eschato- logie	Blok 4	
Integratiecolleges, themadagen	-	-	X	X	X
Master I-/II-kritiekcollege	X	X	X	X	X
Persoonlijke en professionele vorming	X	X	2,5	X	2,5
Spreekvaardigheid	X	X	X	X	X
Thema: Eschatologie - Bijbelse theologie - Systematische theologie - Homiletiek - Kerkgeschiedenis			2,5 2,5 2,5 2,5		10
Bijbelse Theologie OT/NT	2,5	5 (7,5*)		-	7,5 (10)
Ethiek	-	2,5	-	-	2,5
Exegese OT/NT 2	-	1,25	1,25	-	2,5
Hebreeuws 2	-	2,5	-	-	2,5
Kerkrecht	-	-	-	2,5	2,5
Liturgiek	-	-	-	2,5	2,5
Missiologie/Evangelistiek	-	-	2,5	-	2,5
Pastorale Dogmatiek	5	-		-	5
Pastorale psychologie	2,5	-	-	-	2,5
Poimeniek	-	2,5	-	-	2,5
(Praktische) homiletiek 3, 4	2,5	X	X	-	2,5
Specialisatie	-	-	-	10	10
Symboliek	2,5	-	-	-	2,5
TOTAAL	15	13,75 (16,25)	16,25	15	60 (62,5)

* Cohort 2021 (MT1) heeft in de bachelor geen Theologie Paulus gehad. Dat wordt dit collegejaar ingehaald.

Voor de samengestelde module 'Eschatologie' geldt dat het cijfer wordt ingeschreven nadat voor elk van de onderdelen een voldoende (min. 5,5) behaald is.

Zie voor een overzicht van de aangeboden keuzemodules pagina 93v aan het einde van de bachelor.

Voor modules aangeduid met een X staan wel colleges/contacturen gepland, maar worden (nog) geen studiepunten uitgekeerd.

Master I-kritiekcollege

<i>Docent</i>	College van hoogleraren	<i>Module-code</i>	MT-Krcol1
<i>Toetsvorm</i>	Preekvoorstel	<i>Omvang</i>	Variabel
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 / blok 3, 4 of MT2
<i>Tentamendata</i>	Zie jaaragenda in deze studiegids, p. 19v	<i>Colleges</i>	Een uur en 15 minuten per preekvoorstel
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Datum nader te bepalen	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen

- Het analyseren van preken en het leveren van gefundeerde kritiek op een preekvoorstel.
- Het verwerven van de praktische vaardigheid ten aanzien van het schrijven en uitspreken van een preekvoorstel.

Eindtermen 3 t/m 5, 11, 19 t/m 21, 23, 24, 36 t/m 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Bijzonderheden

- De kritiekcolleges staan onder leiding van de (con)rector; een afvaardiging van het Coho is aanwezig om kritiek te leveren op het preekvoorstel.
- De tekst voor het preekvoorstel wordt 5 weken voorafgaand aan de datum van het kritiekcollege door het Coho aan de student opgegeven.
- De preek dient een week voor het desbetreffende preekcollege door de student zelf ingeleverd te worden bij de curator-begeleider, de hoogleraren, drs. Van 't Spijker (wanneer hij kritiek moet leveren) en de critici. De preek dient tevens een week tevoren opgenomen te zijn in het preekportfolio op in Teams.
- Het aantal kritiekcolleges wordt bepaald door het aantal admissiale studenten in de master.
- Voor het leveren van kritiek worden vanuit de studenten 3 (admissiale) studenten aangewezen. Zie het rooster dat hiervoor wordt opgesteld.
- Kritiek op het eerste gehoor, taal/stijl/liturgie, exegese/homilese worden door alle drie de critici uit de studenten gegeven (maximaal te besteden tijd is 5 minuten).
- De volgorde van kritiseren is in volgorde van de jaren (bijv. eerst eerstejaars (MT1), dan tweedejaars (MT2) enz.).
- De Master-kritiekcolleges zijn verplicht voor alle admissiale studenten vanaf het tweede jaar van de bachelor (vanaf BT2) en bovendien toegankelijk en aan te bevelen voor alle niet-admissiale studenten.
- Niet-admissiale studenten die een preekvoorstel willen leveren of meedoen in het rooster van critici (zie ook hieronder het punt van opsparen studie-uren), worden verzocht dit uiterlijk eind augustus door te geven aan het secretariaat.
- Voor participatie aan de kritiekcolleges kunnen studie-uren opgespaard worden in het kader van het keuzemodule bricolage ('vrije ruimte').

Proponentsexamen

<i>Docent</i>	Curatorium, in aanwezigheid van twee leden van het college van hoogleraren	<i>Module-code</i>	MT-Propex
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling examen	<i>Omvang</i>	N.v.t.
<i>Tentamenduur</i>	1 uur en 30 minuten	<i>Periode</i>	MT2
<i>Examendata</i>	Zie examendata in de jaaragenda op p. 19v	<i>Colleges</i>	Geen
<i>Inleverdata preekvoorstellen</i>	Zie hieronder bij 'bijzonderheden'	<i>Instapeis</i>	Alle vereisten van de eerste anderhalf jaar van de master, incl. 2 preekvoorstellen in het kader van praktische homiletiek

Leerdoelen

- Het verwerven van de praktische vaardigheid ten aanzien van het schrijven en uitspreken van een preekvoorstel over een tevoren opgekregen tekst.

- Het zelfstandig kunnen voorbereiden met het oog op bespreking van een pars binnen de verschillende theologische disciplines: exegese Oude Testament, exegese Nieuwe Testament, dogmatiek, homiletiek, ethiek en kerkrecht.

Eindtermen N.v.t.

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast N.v.t.

Toetseisen ◦ De opgegeven tentamenstof kunnen toepassen op de praktijk van het kerkelijk leven en het geloofsleven.

Aanbevolen literatuur Zie bij de modules exegese OT/NT, dogmatiek, homiletiek en ethiek.

Bijzonderheden

- Het proponentsexamen kan afgelegd worden in de vergaderingen van het curatorium van februari, juni, september en november.
- Zij die het proponentsexamen willen afleggen en preekconsent willen aanvragen, dienen dat uiterlijk tien weken voor de bewuste vergadering te melden aan de secretaris van het curatorium. Hij zal de student dan voorzien van de regeling voor het proponentsexamen. Daarin zijn de afspraken voor het proponentsexamen en het preekconsent opgenomen.
- Bij het proponentsexamen dienen twee preekvoorstellen aangeleverd te worden, één over een opgegeven tekst en één over een tekst naar keuze. Uiterlijk twee weken voor de vergadering dienen deze preekvoorstellen ingeleverd te worden bij de secretaris van het curatorium en het secretariaat.
- De secretaris van het curatorium vraagt bij de kerkenraad van de student een attest op.
- Het proponentsexamen wordt gehouden in een vergadering van het curatorium en heeft het niveau van het kerkelijk peremptoir examen (classisexamen).
- Zie ook de regelingen met betrekking tot (de aanvraag van) het preekconsent op Sharepoint.

Persoonlijke en professionele vorming

<i>Docent</i>	H. Wijma MLD en J.W. van der Zande-de Roo	<i>Module-code</i>	MT2-PPV
<i>Toetsvorm</i>	Gesprekken, opdrachten, reflectie-verslagen en eindpaper	<i>Omvang</i>	2,5 EC aan einde master
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1 t/m 4
<i>Tentamendata</i>	De student ontvangt via de mail een uitnodiging voor de gesprekken	<i>Colleges</i>	2 x 2 college-uren per collegeblok volgens apart rooster
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen Het verwerven en vergroten van persoonlijke professionele vaardigheden en inzichten om het persoonlijke en beroepsmatige handelen van de student te ontwikkelen. De student verwerft:

- inzicht in zijn persoonlijke levensloop en de kwaliteiten die deze hem heeft opgeleverd, inclusief valkuilen, allergieën en uitdagingen;
- inzicht en vaardigheid in het ontwikkelen van zijn leer- en zelfregulerend vermogen;
- inzicht in het persoonlijk levensscript dat de student tot nu toe heeft ontwikkeld in zijn leven en hoe (dys)functioneel dit voor hem is in de uitoefening van zijn beroep;
- inzicht en vaardigheid in het onderkennen van stress, stressoren en manieren om stress gezond te hanteren;
- inzicht in een theologisch gewogen sociaal wetenschappelijk concept van diversiteit en het omgaan met diversiteit;
- inzicht en vermogen in het leidinggeven aan gemeenten in veranderende contexten, waardoor diversiteit toe kan nemen;
- inzicht en vermogen in een reflexief beroepsbeoefenaarschap. Reflexief gaat in eerste instantie over integratie van verschillende theologische vakken, maar daarna ook over integratie van theologie en relevante sociale wetenschappen.

<i>Eindtermen</i>	9, 10, 25 t/m 38
<i>Leerlijnen</i>	Schrijven, argumenteren en discussiëren, samenwerken, geestelijke instelling, psychosociale attitude, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Werkcolleges 12 uur Vorbereiding 2 uur Intervisiegesprekken o.l.v. de persoonlijk begeleider (4x) 8 uur Papers ter voorbereiding van de gesprekken, reflectieverslagen en eindopdracht t.b.v. portfolio 4 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Voorbereiding van en actieve participatie tijdens de colleges en de gesprekken. ◦ Reflectieverslagen van de intervisiegesprekken o.l.v. de persoonlijk begeleider. ◦ Persoonlijk ontwikkelingsplan. ◦ Eindpaper.
<i>Aanbevolen literatuur</i>	De student ontvangt artikelen waarin de thema's uiteengezet worden. Daarbij vindt de student ook verwijzingen voor meer literatuur.
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De bijeenkomsten worden samen met het eerste masterjaar (MT1) gehouden. - Voor meer informatie over dit onderdeel in de studie zie men SharePoint.

Spreekvaardigheid

<i>Docent</i>	N. Duijzer-Algra	<i>Module-code</i>	MT-Sprv
<i>Toetsvorm</i>	Testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC aan einde MT2, opgenomen in de EC's voor PPV
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT2
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	Volgens afspraak
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Data</i>	Volgens rooster

<i>Leerdoelen</i>	De student brengt duidelijk, levendig en met overtuiging zijn boodschap. Dit wordt bereikt door het optimaliseren van houding, adem, stem en stemgebruik, spreektempo, intonatie, presentatie en taalgebruik.
<i>Leerlijnen</i>	Praktische vaardigheden
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De studenten die predikant hopen te worden, worden bij instroom in de master aan de TUA, gescreend. - In het MT1/MT2 ontvangen studenten die predikant hopen te worden in principe tweewekelijks een individuele trainingssessie. Nynke Duijzer is ook aanwezig bij het houden van de preekvoorstellen door admissiale studenten in de Barnabaskerk en geeft ook daar haar feedback op de presentatie van de preek.

Bijbels thema

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder en prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-BThema
<i>Toetsvorm</i>	<i>Oude Testament:</i> Schriftelijk tentamen <i>Nieuwe Testament:</i> Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1
<i>Tentamendata</i>	21 oktober, herkansing 11 januari	<i>Colleges</i>	6 colleges OT en 6 colleges NT
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Bachelororniveau Bijbelse vakken

<i>Leerdoelen</i>	De student:
-------------------	-------------

- verwerft en verdiept kennis inzake Bijbels-theologische kernthema's;
- verdiept inzicht in de samenhang tussen OT en NT op een essentieel theologisch thema;
- ontwikkelt zijn inzicht verder in de samenhang tussen exegese en Bijbelse theologie;
- oefent en versterkt exegetische vaardigheden;
- is in staat om de betekenis van doorlopende Bijbelse thema's te integreren in zijn visie op de Bijbel en de gereformeerde theologie.

Eindtermen 3, 5, 6, 11, 14, 15

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren, mondeling presenteren, praktische vaardigheden

Studielast *Oude Testament:*
Hoor/werkcolleges incl. voorbereiding 6 uur
Zelfstudie: 29 uur

Nieuwe Testament:
Hoor/werkcolleges incl. voorbereiding 6 uur
Zelfstudie: 29 uur

Toetseisen Zowel de colleges OT als de colleges NT behandelen 'de liefde van God' als een centraal thema in de Bijbelse theologie. Bij elke sectie wordt verdiepende exegetische stof ingebracht in een college door een gastdocent: dr. H. de Waard (over Jer. 31) en drs. A. van den Os (over Rom. 5).

De studieresultaten bij deze module worden getoetst met een schriftelijk tentamen over de collegestof en de bestudeerde literatuur:

Deel OT [-> 29 uur]

- Feldmeier, R. und H. Spieckermann, *Der Gott der Lebendigen: Eine biblische Gotteslehre* [Topoi Biblischer Theologie 1]. Tübingen: Mohr Siebeck, 2020, 132-154.
- Oeming, M. (Hrsg.), *Ahavah: Die Liebe Gottes im Alten Testament* [Arbeiten zur Bibel und ihrer Geschichte 55]. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2017, 13-37, 233-253, 257-276, 279-300.
- Spieckermann, H., *Gottes Liebe zu Israel* [FAT 33]. Tübingen: Mohr Siebeck, 2004, 3-19.

Deel NT [-> 29 uur]

- Barclay, J., *Paul and the Power of Grace*. Grand Rapids: Eerdmans, 2020, hfdst. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11. [85 p.].
- Carson, D.A., 'Distorting the Love of God?' in Christopher W. Morgan (ed.), *The Love of God*. Wheaton: Crossway, 2016, 21-32.
- Frey, J., "'God is Love": On the Textual Tradition and Semantics of a Core Expression of the Christian Notion of God', in R.G. Kratz and H. Spieckermann (eds.), *Divine Wrath and Divine Mercy in the World of Antiquity*, FAT II/33. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008, 203-227.

N.B. De precieze paginering en aantal studiebelastingsuren zullen worden aangegeven in het toetsmodel.

Aanbevolen literatuur

- Theologieën van het Oude en Nieuwe Testament
- Morris, L., *Testaments of Love: A Study of Love in the Bible*. Grand Rapids: Eerdmans, 1981.
- Snaith, N.H., *The Distinctive Ideas of the Old Testament*. New York: Schocken Books, 1975.
- Peckham, J.C., *The Love of God. A Canonical Model*. Downers Grove: IVP Academic, 2015.
- Vanhoozer, K.J., *Nothing Greater Nothing Better: Theological Essays on the Love of God*. Eerdmans: Grand Rapids, 2001.

Bijzonderheden - Deze module wordt verdeeld tussen de docent OT (6 blokken) en de docent NT (6 blokken): de eerste drie weken OT en de laatste drie weken NT. Het tentamen wordt door beiden beoordeeld. Het eindcijfer voor het tentamen Bijbels Thema bestaat uit het gemiddelde tussen het behaalde cijfer voor het deel OT en dat voor het deel NT. Voor elk van de beide onderdelen dient een voldoende gehaald te worden (5,5 en hoger), anders is herkansing nodig.

Homiletiek 3

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT2-Hom3
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling Tentamen, portfolio-opdrachten en een preekvoorstel (c.q. preekschets)	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1
<i>Tentamendata</i>	In overleg met hoogleraar	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week; praktisch deel: gemiddeld 1 uur per week gedurende blok 1-3.
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Volgens uit te reiken overzicht via portfolio Teams	<i>Instapeis</i>	Homiletiek op bachelorniveau

- Leerdoelen* De student:
- kan beschrijven op welke wijze de heilsorde dient te functioneren in de prediking;
  - krijgt inzicht in de eigen aard van verschillende soorten 'stoffen' (genres) voor de prediking;
  - kan reflecteren op verschillende aspecten van de prediking aan de hand van bepaalde homiletische ontwerpen;
  - ontwikkelt een verantwoorde visie op 'Christusprediking' vanuit het Oude Testament.
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, psychosociale attitude, praktische vaardigheden
- Eindtermen* 3 t/m 5, 11 t/m 13, 19 t/m 21, 23, 24, 36 t/m 38
- Studielast* Hoorcolleges 9 uur
 Collegevoorbereiding d.m.v. opdrachten 9 uur
 Werk- en preekcolleges praktische deel 14 uur
 Maken preekvoorstel (MT1- of MT2-preek) 16 uur
 Literatuurstudie mondeling tentamen 22 uur
- Toetseisen*
1. Literatuurtentamen
    - Kater, Maarten and Kruger, Ferdi, *Preaching in Arduous Times: Outline of Perspectives from the Hebrews Sermon*. Kampen: Summum Academic Publications, 2020, 1-126. [116 p. cat. 2/3 → 18 uur]
    - Collegestof [→ 4 uur]
  2. Praktische opdrachten:
    - I. In de loop van de colleges als voorbereidings- en/of verwerkingsopdracht.
    - II. Tijdens de middagen praktische homiletiek:
 Globale invulling van het praktische deel (in MT1 en MT2 is dit helemaal toegespitst op de prediking en loopt van blok 1 door tot en met blok 3):
    - a. Een preekvoorbereidingsproces doorlopen, uitmondend in een preekschets. De tekst wordt opgegeven (in groepjes).
    - b. Een preekvoorbereidingsproces doorlopen (in groepjes), uitmondend in een individueel geschreven preek. De tekst wordt zelf gekozen.
    - c. Een preek houden en participeren als criticus in de Barnabaskerk.
- Aanbevolen literatuur*
- Buttrick, David, *Homiletic: Moves and Structures*. Philadelphia: Fortress Press, 1987.
  - Dingemans, G.D.J., *Als hoorder onder de hoorders: Een hermeneutische homiletiek*. Kampen, Kok, 1995².
  - Knijff, Arie van der, *Bevindelijk preken: Een empirisch-homiletisch onderzoek naar bevinding in de prediking binnen de Gereformeerde Gemeenten*. Apeldoorn: Labarum Academic, 2019.
  - Long, Thomas G., *The Witness of Preaching*. Louisville: Westminster/John Knox Press, 1989.
  - Müller, H.M., *Homiletik: Eine Evangelische Predigtlehre*. Berlin: De Gruyter, 1996.
- Bijzonderheden*
- Het praktische deel van deze module wordt gevolgd in blok 1, 2, en 3.
  - Deze module kan alleen worden afgesloten wanneer naast het tentamen aan alle vereisten is voldaan. Dat geldt uiteraard zowel het theoretische als het praktische deel van de module. Alle onderdelen, zowel de opdrachten voor Homiletiek 3 als de

vereisten voor Praktische Homiletiek, dienen aan het Homiletiek-portfolio toegevoegd te worden vóór de aangegeven deadline. Het preekvoorstel wordt beoordeeld als goed, voldoende of onvoldoende. Bij een onvoldoende dient een nieuw preekvoorstel te worden ingeleverd.

- Het cijfer voor Homiletiek 3 wordt bepaald door het gemiddelde van het tentamen en de opdrachten. Om de module af te kunnen sluiten, dient voor het mondelinge tentamen minimaal een 5,5 gehaald te worden; het gemiddelde dient ook minimaal een 5,5 zijn.

Pastorale dogmatiek

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT2-PastDog
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio en leesverslag + reflectie	<i>Omvang</i>	5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	4 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. 1 november / 1 januari	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen

De student:

- kan de pro's en contra's van verschillende theologische benaderingen en methoden onderscheiden en waarderen (in het bijzonder die van Luther, Calvijn, Noordmans en Van Ruler);
- kan de waarde van een trinitarisch getoonzette theologie beredeneren c.q. bekritisseren;
- kan complexe theologische teksten samenvatten, analyseren, beredeneerd beoordelen en met elkaar vergelijken;
- kan de pastorale relevantie van dogmatische kwesties aantonen, en kan relevant theologiseren voor de pastorale praktijk;
- kan de eigen theologisch-methodische positie beredeneerd ontwikkelen.

Eindtermen

4 t/m 6, 8, 10, 15 t/m 17

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven

Studielast

Hoorcolleges 9 uur
Werkcolleges 9 uur
Collegevoorbereiding 35 uur (bestaande uit genoemde leesstof hieronder)
Zelfstudie 87 uur

Toetseisen

Leesstof voor de werkcolleges:

- Bayer, Oswald, *Theologie*, Handbuch Systematischer Theologie 1. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1994, 35-105. [71 p. leesstof voor college/portfolio → 10 uur]
- Calvijn, Johannes, *Institutie of onderwijzing in de christelijke godsdienst*, vertaald door C.A. de Niet, deel 1. Houten: Den Hertog, 2009, 524-605. [80 p. leesstof voor college/portfolio → 8 uur]
- Huijgen, Arnold, 'Geestdrift voor het zijn: Enkele aspecten uit het opstel "Structuurverschillen tussen het christKologische en het pneumatologische gezichtspunt" van A.A. van Ruler', in G.C. den Hertog e.a. (eds.), *Triniteit en kerk*, Fs. A. Baars. Heerenveen: Groen, 2014, 146-162. [17 p. leesstof voor college → 3 uur]
- Noordmans, O., 'Herscheping' in Noordmans, O., *Verzamelde Werken. Deel II. Dogmatische peilingen: Rondom Schrift en Belijdenis*, ed. J.M. Hasselaar e.a. Kampen: Kok, 1979, 214-317. [104 p. leesstof voor college/portfolio → 12 uur]
- Ruler, A.A. van, 'Structuurverschillen tussen het christologische en het pneumatologische gezichtspunt' in Noordmans, O., *Verzamelde Werk. Deel 4A. Christus, de Geest en het heil*, ed. D. van Keulen. Zoetermeer: Boekencentrum, 2011, 369-382. [14 p. leesstof voor college/portfolio → 2 uur]
- Samenstelling portfolio voor dit onderdeel (6.000 wrd.). [→ 6 uur]

Hiernaast kiest de student een van de volgende boeken om er een leesverslag en reflectie over te schrijven: [ong. 300 p. leesstof → 30 uur, maken leesverslag en reflectie → 10 uur]

- Over voorzienigheid: Fergusson, David, *The Providence of God: A Polyphonic Approach*. Cambridge: UP, 2018.
- Over erfzonde: McFarland, Ian A., *In Adam's Fall: A Meditation on the Christian Doctrine of Original Sin*. Chichester: Wiley, 2010.
- Over rechtvaardiging: Jüngel, Eberhard, *Das Evangelium von der Rechtfertigung des Gottlosen als Zentrum des christlichen Glaubens*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2004 of latere editie.
- Over Godsleer: Jüngel, Eberhard, *Gott als Geheimnis der Welt: Zur Begründung der Theologie des Gekreuzigten im Streit zwischen Theismus und Atheismus*, 3e druk. Tübingen: Mohr, 1978, onderdelen in overleg.
- Over openbaringsleer: Muis, Jan, *Onze Vader: Christelijk spreken over God*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2016.
- Over scheppingsleer: Fergusson, David, *Creation*. Grand Rapids: Eerdmans, 2014 én McFarland, Ian A., *From Nothing: A Theology of Creation*. Louisville: WJK, 2014.
- Over theologische antropologie: Kelsey, David H., *Eccentric Existence: A Theological Anthropology*, 2 delen. Louisville: WJK, 2009, passages in overleg.
- Essay met theologische reflectie op een passage van een theologisch werk, in overleg vast te stellen (6.000 wrd.). [→ 40 uur]
- Eindgesprek met docent. [→ 1 uur]

Pastorale psychologie

<i>Docent</i>	Drs. A. Heystek	<i>Module-code</i>	MT2-PastPsy
<i>Toetsvorm</i>	Werkstuk	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Eind blok 1 (6 november), herkansing uiterlijk 29 januari	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen De student heeft zicht op de praktisch-theologische vragen en problemen in de omgang met volwassen/oudere mensen, al dan niet met psycho-geriatrische problematiek, of psychiatrische problematiek, en beschikt over voldoende empathisch vermogen in de pastorale omgang met deze medemens. De student heeft zicht op de sociale kaart van de hulpverlening en de plaats van de pastor daarin.

Eindtermen 27, 33, 35, 37

Leerlijnen Psychosociale attitude

Studielast Hoorcolleges 9 uur
Zelfstudie 52 uur
Werkstuk/ take-home tentamen 9 uur

Toetseisen

- Take-home tentamen n.a.v. de literatuur en de colleges.
- Literatuur:
  - Heitink, G, *Pastorale zorg: Theorie – differentiatie – praktijk*. Kampen: Kok, 1998, 86-106. [20 p. cat. 2 → 4 uur]
  - Horst, W. ter, *Over troosten en verdriet*. Kampen: Kok, 2007, hfdst. 3. (p. 54-61) 'De doolhof van het leed'. [7 p. cat. 3 → 1 uur]
  - Lindijer, C.H. *Pastor en therapeut: Wat kan pastoraat leren van psychotherapie?*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1984, 91-267. [176 p. leesstof → 12 uur]
  - Pfeifer, S., *Psychische stoornissen en bijbelse zielszorg*. Leiden: Groen, 1994. [160 p. leesstof → 10 uur]
  - Schaap-Jonker, Hanneke, *Handboek pastoraat bij psychische problemen*. Utrecht: KokBoekencentrum, 2020. [162 p. leesstof → 10 uur]
  - Tieleman, Maryke, *Levensfasen*. Amsterdam: Tieleman & Boom uitgevers, 2019, hfdst. 9 'De oudere volwassene' en hfdst. 10 'De dood'. [56 p. cat. 3 → 8 uur]
  - Velema, W.H. *Geloof en gevoel*. Leiden: Groen, 1992. [90 p. leesstof → 6 uur]
  - Velema, W.H., *Rondom het levenseinde: Ethische en pastorale overwegingen*. Kampen: Kok, 1973, hfdst. 8 (p. 58-65) 'Begeleiding van de stervende'. [7 p. cat. 3 → 1 uur]

Symboliek

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT2-Symb
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 1
<i>Tentamendata</i>	29 oktober, herkansing 21 januari	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan de theologische en historische achtergronden en inhouden beschrijven van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels; - kan de hoofdlijnen beschrijven van ontwikkelingen ten aanzien van de confessionele geschriften vanaf de Reformatie tot heden; - kan hedendaagse bezwaren tegen onderdelen van de genoemde belijdenisgeschriften waarderen en er beredeneerd op ingaan; - kan de onderdelen van de genoemde belijdenisgeschriften benoemen op het niveau van het enkele artikel (NGB en DL) of de zondagsafdeling (HC); - kan een onderdeel van de gereformeerde belijdenis herschrijven met het oog op contemporaine vraagstukken.
<i>Eindtermen</i>	1, 4, 5
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Studielast</i>	<p>Hoorcolleges 9 uur</p> <p>Collegevoorbereiding 12 uur (bestaande uit lezing van teksten die tot de toetseisen behoren)</p> <p>Zelfstudie 49 uur</p>
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Baars, A. en A. Groothedde, <i>Belijden in zeventiende eeuw: Harmonie van zeven protestantse belijdenisgeschriften</i>. Utrecht: De Banier, 2013, 25-43, 52-83. [51 p. cat. 3 → 7 uur] ◦ Genderen, J. van, <i>Naar de norm van het Woord</i>. Kampen: Kok, 1993, 116-136, 166-191. [45 p. cat. 3 → 6 uur] ◦ Goudriaan, Aza and Fred van Lieburg (eds.), <i>Revisiting the Synod of Dordt (1618-1619)</i>, BSCH 49. Leiden: Brill, 2010, 81-106, 313-334. [48 p. cat. 3 → 7 uur] ◦ Huijgen, Arnold e.a. (red.), <i>Handboek Heidelbergse Catechismus</i>. Utrecht: Kok, 2013, 49-59, 73-82, 185-192, 259-267, 269-279, 303-311, 313-323, 383-392. [79 p. cat. 3 → 12 uur] ◦ Huijgen, Arnold, 'The Theology of the Canons of Dordt. A Reassessment after Four Hundred Years', 16 p., te verspreiden via Teams. [16 p. cat. 2 → 3 uur] ◦ Pol, Frank van der (red.), <i>Geloofstaal trekt haar spoor: 450 jaar Nederlandse Geloofsbelijdenis</i>. Utrecht: Kok, 2012, 87-100, 107-125. [33 p. cat. 3 → 5 uur] ◦ Kennis van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels. [→ 18 uur] ◦ Collegestof. [→ 3 uur]

Exegese OT/NT 2

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder en prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-ExOT/NT2
<i>Toetsvorm</i>	<i>Oude Testament:</i> Eindpaper groepswerkstuk en presentie/testimonium <i>Nieuwe Testament:</i> Eindpaper groepswerk en testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC Exegese OT 1,25 EC Exegese NT 1,25 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2 (OT) en 3 (NT)
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	OT: 2 college-uren per week (hoor en werk) NT: 3 college-uren per week (inclusief voorbereiding presentatie in werkgroepjes)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	De groepswerkstukken worden uiterlijk een week voor de gezamenlijke bespreking ingeleverd.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maakt nader kennis met het proces van de exegese van het OT c.q. NT; - heeft inzicht in de principes van de exegese van het OT en NT; - is in staat om in samenwerking met andere studenten een detailexegese van een perikoop te maken; - doet in werkgroepen praktische ervaring op met het proces van de exegese en levert hieraan een substantiële bijdrage; - kan het verworven inzicht in de perikoop adequaat en relevant presenteren.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 4, 6, 11
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, praktische vaardigheden, mondeling presenteren
<i>Studielast</i>	<p><i>Oude Testament: 35 uur</i> Hoorcolleges 4,5 uur Werkcolleges waarbij in kleine groepen van drie à vier personen gewerkt wordt, met als eindresultaat de presentatie van een eindpaper over de betreffende perikoop inclusief powerpointpresentatie (de eindpapers worden integraal besproken). De presentatie wordt peer-reviewed door een andere studentgroep en door de docent beoordeeld: 4,5 uur Collegevoorbereiding incl. bijdrage aan eindpaper/powerpoint 26 uur</p> <p><i>Nieuwe Testament: 35 uur</i> Hoorcolleges 9 uur Werkcolleges 4,5 uur Collegevoorbereiding, inclusief bijdrage aan een groepswerkstuk 21,5 uur</p>
<i>Aanbevolen literatuur</i>	<p><i>Oude Testament:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gorman, M.J., <i>Elements of Biblical Exegesis: A Basic Guide for Students and Ministers. Revised and Expanded Edition</i>. Peabody: Baker Academic, 2010. - Stuart, D., <i>Old Testament Exegesis: A Handbook for Students and Pastors</i>. Louisville: Knox Press, 2001³. - Talstra, E., <i>Oude en nieuwe lezers: Een inleiding in de methoden van uitleg van het Oude Testament</i> (Ontwerpen deel II). Kampen: Kok, 2002. - Lijst met aanbevolen commentaren (door docent ter beschikking gesteld). - Verdere literatuurverwijzingen tijdens de colleges. <p><i>Nieuwe Testament:</i> Zie bij Exegese Nieuwe Testament 1 (BT2). Een lijst met aanbevolen commentaren wordt aangeboden.</p>

Hebreeuws 2

<i>Docent</i>	Dr. H. de Waard	<i>Module-code</i>	MT2-Hebr2
<i>Toetsvorm</i>	Woordjestoets en schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2,5 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	27 januari, herkansing 31 maart	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Min. 15 EC Hebreeuws op Ba-niveau behaald.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - onderhoudt en verdiept de in de bachelor verworven kennis en vaardigheden, met name wat betreft (a) de werkwoorddeterminatie en (b) de syntaxis; - kan moeilijke Hebreeuwse teksten analyseren en in het Nederlands vertalen.
<i>Eindtermen</i>	1, 2, 8
<i>Leerlijnen</i>	Kritisch analyseren en synthetiseren, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Hoor-, werk- en instructiecolleges 9 uur Collegevoorbereiding 24 uur (6 x 4 uur) Zelfstudie 37 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Lettinga, J.P., <i>Grammatica van het Bijbels Hebreeuws</i>, twaalfde, herziene editie door M.F.J. Baasten en W.Th. van Peursen. Leiden: Brill, 2012. ◦ Enkele gedeelten uit de Hebreeuwse Bijbel, door de docent op te geven (totaal ong. 120 verzen).
<i>Te gebruiken</i>	<p><i>Editie Hebreeuwse Bijbel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Biblia Hebraica Stuttgartensia</i> (BHS). Stuttgart, 1977 of later. <p><i>Woordenboeken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Broers, P.D.H., <i>Woordenboek van het Bijbels Hebreeuws</i>. Nieuw-Lekkerland: De Haan Boeken, 2007 of later. - Clines, D.J.A. (ed.), <i>The Dictionary of Classical Hebrew</i>. 8 Volumes. Sheffield: Sheffield Academic Press, 1993-2011. - Gesenius, W. und F. Buhl, <i>Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament</i>. Leipzig: F.C.W. Vogel, 1915¹⁶ of later. - Koehler, L. & W. Baumgartner, <i>Lexicon in Veteris Testamenti Libros + Supplementum</i>. Leiden: Brill, 1953, herdruk 1973. - VanGemeren, W.A. (ed.), <i>New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis</i>. 5 Volumes. Carlisle: Paternoster, 1997. <p><i>Grammatica's:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gesenius W. e.a., <i>Gesenius' Hebrew Grammar, as Edited and Enlarged by the Late E. Kautzsch</i> (trans. A.E. Cowley). Oxford: Clarendon Press, 1910² of later. - Joüon, P. and T. Muraoka, <i>A Grammar of Biblical Hebrew</i> (2 delen). Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1991 of later. - Waltke, B.K. and M. O'Connor, <i>An Introduction to Biblical Hebrew Syntax</i>. Winona Lake: Eisenbrauns, 1990.

Materiële ethiek

<i>Docent</i>	Dr. D.J. Steensma	<i>Module-code</i>	MT2-MatEth
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	20 januari, herkansing 24 maart	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator, vóór het vierde dubbelcollege	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	- Het verwerven van kennis van een theologische manier van omgaan met ethische thema's;
-------------------	---

- het verwerven van inzicht in en vertrouwdheid met een theologische manier van omgaan met ethische thema's;
- het op basis van de verworven kennis en vaardigheden zelfstandig een oordeel leren vormen.

<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 12, 15, 16
<i>Leerlijnen</i>	Kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren
<i>Studielast</i>	Hoor-/werkcolleges 9 uur Zelfstudie, incl. opdracht 61 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Huber, Wolfgang, <i>Ethik: Die Grundfragen unseres Lebens von der Geburt bis zum Tod</i>. München: C.H. Beck, 2013, 9-281. [272 p. cat. 3 → 41 uur]; of: Huber, Wolfgang, <i>Ethics: The Fundamental Questions of our Lives</i>, ed. B. McNeil. Washington: Georgetown University Press, 2015. ◦ Opdracht. [→ 10 uur] ◦ Collegedictaat. [→ 10 uur]
<i>Aanbevolen literatuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Douma, J., <i>Medische ethiek</i>. Christelijke ethiek 6. Kampen: Kok, 1997. - Heyns, J.A., <i>Teologiese Etiek 2/1 en 2/2</i>. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel Transvaal, 1986-1989. - Honecker, Martin, <i>Grundriß der Sozialethik</i>. Berlin: De Gruyter, 1995. - Steensma, D.J., <i>Echtscheiding: Een exegetisch-ethische evaluatie</i>. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2016.

Poimeniek

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT2-Poim
<i>Toetsvorm</i>	Tentamen en reflectieverslag	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	4 januari, herkansing 22 maart	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Uiterlijk aan het einde van de tentamenperiode van blok 2	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Verdieping van het inzicht in de poimeniek aan de hand van actuele stromingen op het gebied van het pastoraat. - Oriëntatie op terreinen van bijzonder pastoraat. - Inzicht in het specifieke karakter van pastorale zorg in een kerkelijke gemeente in relatie tot geestelijke verzorging in allerlei instellingen. - Inzicht in het ontwikkelen van een pastorale beroepshouding. <p>Verdere ontwikkeling van praktische vaardigheden m.b.t. het voeren van pastorale gesprekken.</p>
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 21, 23 t/m 30, 33 t/m 38
<i>Leerlijnen</i>	Schrijven, mondeling presenteren, praktische vaardigheden, geestelijke instelling, psychosociale attitude
<i>Studielast</i>	Colleges (te besteden aan een aantal actuele thema's in het pastoraat, analyse van pastorale gesprekken aan de hand van een of meerdere casus) 9 uur Praktische opdracht (het voeren van pastorale gesprekken in een ziekenhuis, verzorgingshuis, GGZ-instelling (of vergelijkbare instelling) en daarvan schriftelijk verslag doen) 13 uur Collegevoorbereiding 4 uur Zelfstudie 44 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Ganzevoort, R.R. en J. Visser, <i>Zorg voor het verhaal: Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding</i>. Zoetermeer: Boekencentrum, 2007, hfdst. 4 t/m 7, 11. [120 p. cat. 2 → 24 uur] ◦ Heitink, G., <i>Pastorale zorg: Theologie, differentiatie, praktijk</i>. Kampen: Kok, 1998 of later, hfdst. 2 en 12. [25 p. cat. 2 → 5 uur] ◦ Menken-Bekius, C. en H.C. van der Meulen, <i>Reflecteren kun je leren: Basisboek voor pastoraat en geestelijke verzorging</i>. Kampen: Kok, 2007, hfdst. 1 t/m 3. [110 p. cat. 3 → 15 uur]

- Aanbevolen literatuur**
- Bohren, Rudolf, *In der Tief der Zisterne: Erfahrungen mit der Schwermut*. München: Chr. Kaiser, 1990.
  - Doolaard, J.J.A. (red.), *Nieuw handboek geestelijke verzorging*. Kampen: Kok, 2006.
  - Immink, F.G., *In God geloven: Een praktisch-theologische reconstructie*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2003.
  - Kamp, P. van de, *Verhalen om te leven: Levensverhalen in het pastoraat*. Utrecht: Kok, 2013.
  - Louw, Daniël, *Cura Vitae: Illness and the Healing of Life in Pastoral Care and Counseling*. Wellington: Lux Verbi, 2008.
  - Meulen, H.C. van der, *Om het geheim van het leven: Over spiritualiteit en geestelijke begeleiding*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2013.
  - Meulink-Korf, H. en A. van Rhijn, *De onvermoede derde: Inleiding in het contextueel pastoraat*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2002.
  - Minderhoud, J., *Luisteren is een kunst: Over het voeren van verschillende gesprekken in het pastoraat*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2009.
  - Nauer, Doris, *Seelsorge: Sorge um die Seele*. Stuttgart: W. Kohlhammer, 2010.
  - Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids: Eerdmans, 2008.
  - Pelt, J.W. van, *De pastorale gemeente: Over schapen met het hart van een herder*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2002.
  - Schenderling, Jacques, *Beroepsethiek voor pastores*. Budel: Damon, 2008.
- Bijzonderheden**
- Studiepunten worden pas toegekend als alle onderdelen van de module behaald zijn.
  - Deze module moet in samenhang worden gezien met pastorale psychologie.

Theologie Nieuwe Testament: Paulus

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT1-ThNT-Pau
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	Alleen MT1 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	6 januari, herkansing 8 april	<i>Colleges</i>	3 x 4 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Exegesevaardigheden Nieuwe Testament op bachelorniveau

- Leerdoelen**
- De student:
- heeft kennis van en inzicht in de belangrijkste theologische thema's in de Paulinische literatuur;
  - toont inzicht in de benadering van het *New Perspective on Paul*, weet daar een gefundeerde visie op te geven en deze te verbinden met grondbeginselen van de gereformeerde theologie;
  - kan op basis van zijn kennis van enkele grondgedachten uit het *corpus Paulinum* een zelfstandige bijdrage aan theologische vragen leveren.
- Eindtermen**
- 1 t/m 6, 10, 14 t/m 17
- Leerlijnen**
- Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, samenwerken
- Studielast**
- Hoor- en werkcolleges 9 uur
Zelfstudie 61 uur
- Toetseisen**
- Ridderbos, Herman, *Paulus: Ontwerp van zijn theologie*. Kampen: Kok 1984⁵ of later, 40-170, 197-278. [211 p. cat. 2 → 41 uur]
  - Stuhlmacher, P., *Biblische Theologie des Neuen Testaments*, Band 1: Grundlegung. Von Jesus zu Paulus. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2005³, par. 17, 20. [57 p. cat. 1 → 18 uur]
  - Collegestof. [→ 2 uur]
- Aanbevolen literatuur**
- Bruggen, Jakob van, *Paulus: Pionier voor de Messias van Israël*. Kampen: Kok, 2001.
  - Dunn, James D.G., *The Theology of Paul the Apostle*. Edinburgh: T&T Clark, 1998.
  - Marshall, I. Howard, *New Testament Theology: Many Witnesses, One Gospel*. Downers Grove, IL: IVP, 2004.
  - Schreiner, Thomas R., *Paul, Apostle of God's Glory in Christ: A Pauline Theology*. Downers Grove, IL: IVP, 2001.

Theologie Nieuwe Testament: Verdieping Paulus

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT2-ThNT-VerdPau
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	13 januari, herkansing 5 april	<i>Colleges</i>	3 x 4 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Nieuwe Testament 1 en 2; Exegese Nieuwe Testament 1 en 2

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - heeft verdiepte kennis van en verdiept inzicht in de belangrijkste theologische thema's in de Paulinische literatuur; toegespitst op de thema's 'werken der wet', 'rechtvaardiging' en 'participatie in Christus'; - toont inzicht in de benadering van het <i>New Perspective on Paul</i>, weet daar een gefundeerde visie op te geven en deze te verbinden met grondbeginselen van de gereformeerde theologie; - kan op basis van zijn kennis van enkele grondgedachten uit het <i>corpus Paulinum</i> een zelfstandige bijdrage aan theologische vragen leveren.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 6, 10, 14 t/m 17
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, samenwerken
<i>Studielast</i>	Hoor- en werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 4 uur Zelfstudie 57 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Dunn, James D.G., <i>The Theology of Paul the Apostle</i>. Edinburgh: T&T Clark, 1998, 334-412. [78 p. cat. 2 → 15 uur] ◦ Schreiner, Thomas R., <i>Paul, Apostle of God's Glory in Christ: A Pauline Theology</i>. Downers Grove, IL: IVP, 2001, 103-125, 189-249, 331-370. [121 p. cat. 2 → 24 uur] ◦ Stuhlmacher, P., <i>Biblische Theologie des Neuen Testaments, Band 1: Grundlegung. Von Jesus zu Paulus</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2005³, par. 18, 21 (p. 252-266, 310-347). [50 p. cat. 1 → 16 uur] ◦ Collegestof. [2 uur]
<i>Aanbevolen literatuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Barclay, J., <i>Paul and the Power of Grace</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 2020. - Hofius, O., <i>Paulusstudien</i>, WUNT 51. Tübingen: Mohr, 1994². - Ridderbos, Herman, <i>Paulus: Ontwerp van zijn theologie</i>. Kampen: Kok, 1984⁵.
<i>Bijzonderheden</i>	De colleges sluiten aan bij de colleges Theologie NT Paulus en zullen gegeven worden in de tweede helft van het blok, drie maal twee dubbeluren per week.

Theologie Oude testament

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-ThOT
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2
<i>Tentamendata</i>	25 januari, herkansing 12 april	<i>Colleges</i>	1 college-uur per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Hebreeuws en Exegese OT op bachelorniveau

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - verwerft nadere kennis over de theologie van het Oude Testament; - leert de belangrijke theologische themata van het Oude Testament kennen; - verkrijgt initieel inzicht in de methodische vragen van de discipline van de OTT; - kan op basis van zijn kennis van de Bijbelse theologie van het Oude Testament een zelfstandige bijdrage aan theologische vragen leveren.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 6, 8, 10

<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren,
<i>Studielast</i>	a) een wekelijks college over een thema uit de OTT (incl. voorbereiding) 6 uur b) schriftelijk literatuurtentamen, zelfstudie 64 uur
<i>Toetseisen</i>	Schriftelijk tentamen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Kaiser, W.C., <i>The Promise-Plan of God: A Biblical Theology of the Old and New Testaments</i>. Grand Rapids: Zondervan, 2008, 35-230. [200 p. cat. 2 → 40 uur] ◦ Peels, H.G.L. and S.D. Snyman (eds.), <i>The Lion Has Roared: Theological Themes in the Prophetic Literature of the Old Testament</i>. Eugene: Wipf & Stock, 2012, capita selecta. [120 p. cat. 2 → 24 uur]
<i>Aanbevolen literatuur</i>	- Barr, J., <i>The Concept of Biblical Theology: An Old Testament Perspective</i> . London: SCM Press, 1999. - Hasel, G.F., <i>Old Testament Theology: Basic Issues in the Current Debate</i> . Grand Rapids: Eerdmans, 1991 ⁴ . - Jeremias, J., <i>Studien zur Theologie des Alten Testaments</i> . Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2015. - Moberly, R.W.L., <i>Old Testament Theology: Reading the Hebrew Bible as Christian Scripture</i> . Grand Rapids: Eerdmans, 2013.

Bijbelse Theologie OT/NT

Roulerend thema 'Eschatologie'

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder en prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-BThOT/NT-Esch
<i>Toetsvorm</i>	Presentaties, essay, blog en leesverslag	<i>Omvang</i>	2,5 EC (1,25 OT en 1,25 NT)
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Uiterlijk laatste dag tentamenperiode blok 3	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - verwerft inzicht in het fenomeen 'eschatologie' en kennis van inhoud en betekenis van eschatologische noties/thema's in het Oude en Nieuwe Testament; - weet Bijbels-theologische verbanden inzake het thema 'eschatologie' te leggen en uit te werken; - verwerft inzicht in verschillende exegetische visies op eschatologie in OT en NT en kan tot een verantwoorde beoordeling komen; - is in staat deze visie op een heldere wijze uiteen te zetten en relevant te maken voor de gereformeerde theologie.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 6, 8, 10
<i>Leerlijnen</i>	Kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren, psychosociale attitude, onderzoeken, schrijven
<i>Studielast</i>	<i>Oude Testament:</i> Hoor- en werkcolleges incl. voorbereiding 7 uur Schrijven essay 28 uur <i>Nieuwe Testament:</i> Hoor- en werkcolleges, incl. voorbereiding 7 uur Leesverslag 6 uur Vorbereiding presentatie deelthema met eigen exegese 12 uur Schrijven van een kort blog 10 uur
<i>Toetseisen</i>	<i>Oude Testament:</i> [→ 28 uur] <ul style="list-style-type: none"> ◦ Paper met een theologische exegese van een 'eschatologische tekst', bijv. Jes. 11, Jes. 65, Jer. 23, Ez. 37, Zef. 3, Zach. 14, (max. 1.500 wrd.) of: ◦ Een essay (max. 1.500 wrd.) over een aspect van de oudtestamentische eschatologie, of de eschatologie in een bepaald Bijbelboek. Je kunt hiervoor naast de oudtestamentische theologieën gebruik maken van o.a.: - Graf Reventlow, H., <i>Eschatology in the Bible and in the Jewish and Christian Tradition</i>. Sheffield: Academic Press, 1997.

- Gowan D.E., *Eschatology in the Old Testament*. Edinburgh: T&T Clark, 1987.
- Klein, W. e.a., *Introduction to Biblical Interpretation*. Dallas: Word Publishing, 1993.
- Müller H.-P, *Ursprünge und Strukturen alttestamentlicher Eschatologie*. BZAW 109), Berlin: De Gruyter, 1969.
- Preuss H.D. (Hrsg.), *Eschatologie im Alten Testament* (WdF 480). Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1978.
- Struppe U. (Hrsg.), *Studien zum Messiasbild im Alten Testament* (SBA 6). Stuttgart: Katholisches Bibelwerk, 1996.
- VanGemeren, W.A., *Interpreting the Prophetic Word: An Introduction to the Prophetic Literature of the Old Testament*. Grand Rapids: Zondervan, 1990.

Nieuwe Testament:

- Leesverslag van: [→ 6 uur]
  - Haubeck, Wilfrid, 'De opwekking van de doden bij de wederkomst van Christus' in Armin Baum en Rob van Houwelingen (red.), *Theologie van het Nieuwe Testament in twintig thema's*. Utrecht: Kokboekencentrum, 2019, 381-397. [16 p]
  - Kok, Kobus, 'Leven en dood in het licht van de eeuwigheid', in idem, 185-200. [15 p]
  - Schreiner, Thomas R., *Paul, Apostle of God's Glory in Christ: A Pauline Theology*. Downers Grove, IL: IVP, 2001, ch.16, 'The Hope of God's People' (p. 453-484). [31 p]
- Presentatie van één deelthema op basis van een vergelijking van de visie van Schreiner met een andere benadering op basis van een eigen exegese van de hierin aangehaalde teksten, ter bespreking op college. [→ 12 uur]
- Schrijven van een theologenblog van ongeveer 750 wrd. naar aanleiding van deze presentatie, waarin de relevantie ervan wordt aangetoond en in verband wordt gebracht met andere aspecten uit deze module. [→ 10 uur]

- Bijzonderheden*
- Dit onderdeel behoort tot de integratiemodule 'Roulerend thema: Eschatologie'. De student behoort voor elk van de vier deelmodules een voldoende (> 5,5) behaald te hebben voordat het tentamen als geheel wordt afgetekend. Het eindcijfer is het gemiddelde van de voor de vier deelmodules behaalde cijfers.
  - Tijdens de (voor)laatste dag van het collegeblok wordt ter afsluiting van deze integratiemodule een integraal forum-college gegeven, waarbij studenten vragen stellen.

Dogmatiek: Eschatos, eschaton, eschata

Roulerend thema 'Eschatologie'

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT2-Dog-Esch
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3
<i>Tentamendata</i>	14 april, herkansing 7 juli	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen

De student:

- kent het verschil en de relaties tussen eschata, eschaton en eschatos en kan aan de hand hiervan theologiseren;
- kan verschillende opvattingen weergeven over eschatologie, zowel uit de geschiedenis als uit het heden;
- kan participeren in systematisch-theologische discussies ten aanzien van eschatologie;
- kan een beredeneerde keuze maken ten aanzien van: (a) de centrale plaats van eschatologie in gereformeerde theologie; (b) de laatste dingen, opstanding der doden, laatste oordeel, hemel en hel;
- kan complexe theologische teksten (op de bovengenoemde gebieden) samenvatten, analyseren en beredeneerd beoordelen.

Eindtermen

4 t/m 6, 15 t/m 17

Leerlijnen

Kritisch analyseren en synthetiseren, onderzoeken

Studielast

Hoor-/werkcolleges 9 uur
Collegevoorbereiding en zelfstudie 61 uur

- Toetseisen*
- Bauckham, Richard, 'Eschatology', in John Webster e.a. (eds.), *The Oxford Handbook of Systematic Theology*. Oxford: UP, 2007, 306-321. [15 p. cat. 3 → 2 uur]
  - Bavinck, H., *Gereformeerde Dogmatiek: Vierde deel*, 5e druk. Kampen: Kok, 1967, 565-713. [148 p. leesstof en collegevoorbereiding → 8 uur]
  - Brink, G. van den, 'Gereformeerde theologie als theologie van de hoop' in J. van der Graaf (red.), *Belijden met hoofd en hart*. Kampen: Kok, 2003, 475-561. [86 p. cat. 3 → 12 uur]
  - Moltmann, Jürgen, *Das Kommen Gottes: Christliche Eschatologie*. München: Kaiser, 1995, 65-367. [302 p. leesstof en collegevoorbereiding → 17 uur]
  - Pannenberg, Wolfhart, *Systematische Theologie 3*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1993, 569-694 = *Systematic Theology 3*. Edinburgh: T & T Clark, 2004, 527-646. [120 p. cat. 2/3 → 20 uur]
  - Schwöbel, Christoph, 'Last Things First? The Century of Eschatology in Retrospect', in David Fergusson and Marcel Sarot, *The Future as God's Gift: Explorations in Christian Eschatology*. Edinburgh: T & T Clark, 2000, 217-241. [15 p. cat. 3 → 2 uur]

- Bijzonderheden*
- Dit onderdeel behoort tot de integratiemodule 'Roulerend thema: Eschatologie'. De student behoort voor elk van de vier deelmodules een voldoende (> 5,5) behaald te hebben voordat het tentamen als geheel wordt afgetekend. Het eindcijfer is het gemiddelde van de voor de vier deelmodules behaalde cijfers.
  - Tijdens de (voor)laatste dag van het collegeblok wordt ter afsluiting van deze integratiemodule een integraal forum-college gegeven, waarbij studenten vragen stellen.

Evangelistiek/Missiologie: Missionair gemeente anno nu

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT2-Evan-MisGe
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslag met eigen reflectie	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Laatste dag tentamenperiode blok 3	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- Onderscheiden, beschrijven en verwoorden van de grondlijnen van het Bijbels-theologisch spreken over het missionaire van de kerk.
  - Reflecteren op en evalueren van onderscheiden modellen van missionair gemeente-zijn met het oog op de praktijk.

Eindtermen 4, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 18, 19, 23, 24, 33, 36 t/m 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, psychosociale attitude, praktische vaardigheden

Studielast Colleges 9 uur
Individueel dan wel gezamenlijk voorbereiden colleges 9 uur
Leesverslag 52 uur

Toetseisen Toetsing vindt plaats door middel van een door de student te schrijven leesverslag (in de vorm van een evaluerend artikel voor een academisch tijdschrift van max. 3.000 wrd.) waaruit zelfstandige, kritische en analyserende verwerking, met daarin beargumenteerde beoordeling, blijkt van de collegestof en de inhoud van de volgende literatuur:

- Belcher, Jim, *Deep Church: A Third Way Beyond Emerging and Traditional*. Downers Grove: IVP, 2009, 9-207. [198 p. cat. 3 → 18 uur]
- Guder, Darrell L. (ed.), *The Continuing Conversion of the Church*. Grand Rapids: W.B. Eerdmans, 2000, vii-204. [214 p. cat. 3 → 20 uur]
- Paas, Stefan, *Church Planting in the Secular West: Learning from the European Experience*. Grand Rapids: Eerdmans, 2016, 1-49 en 181-265. [134 p. cat. 3 → 14 uur]

Aanbevolen literatuur - Noordegraaf, A., *Vijf broden en twee vissen: Missionair gemeente-zijn in een postmoderne samenleving*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1998.

Bijzonderheden Dit onderdeel behoort tot de module 'Apologetiek'. Studiepunten worden pas toegekend als alle onderdelen van de module behaald zijn.

Exegese OT/NT 2

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder en prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-ExOT/NT2
<i>Toetsvorm</i>	<i>Oude Testament:</i> Eindpaper groepswerkstuk en presentie/testimonium <i>Nieuwe Testament:</i> Eindpaper groepswerk en testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC Exegese OT 1,25 EC Exegese NT 1,25 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 2 (OT) en 3 (NT)
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	OT: 2 college-uren per week (hoor en werk) NT: 3 college-uren per week (inclusief voorbereiding presentatie in werkgroepjes)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	De groepswerkstukken worden uiterlijk een week voor de gezamenlijke bespreking ingeleverd.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Zie voor informatie over deze module pagina 145.

Homiletiek 4: Eschatologie en prediking

Roulerend thema 'Eschatologie'

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT2-Hom4-EschPr
<i>Toetsvorm</i>	Tentamen, portfolio-opdrachten en een preekvoorstel c.q. preekschets	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week; praktisch deel: gemiddeld 1 college-uur per week gedurende blok 1-3.
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Volgens uit te reiken overzicht, inleveren via portfolio Teams	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen

De student:

- heeft inzicht dat de prediking ten diepste een eschatologisch gebeuren is en geen zaak is van preken over 'de laatste dingen';
- kan het eigen karakter van belofteprediking beschrijven en evalueren;
- heeft oog voor de fundamentele betekenis van de prediking als bediening van de verzoening en als sleutel van het hemelrijk en de betekenis daarvan in het licht van het eschatologisch karakter daarvan in het 'heden van de toekomst';
- heeft besef van de urgentie van profetische prediking en kan beredeneerd het belang daarvan aantonen.

Eindtermen

3 t/m 5, 11 t/m 13, 19 t/m 21, 23, 24, 36 t/m 38

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, psychosociale attitude, praktische vaardigheden

Studielast

Hoorcolleges 9 uur
Collegevoorbereiding d.m.v. opdrachten 9 uur
Leesverslag 8 uur
Onderzoek eschatologisch karakter preken 8 uur
Werk- en preekcolleges praktische deel 14 uur
(voor het maken van het te houden preekvoorstel (MT1- of MT2-preek) is in de module homiletiek 3 reeds 16 uur toegekend)
Literatuurstudie tentamen 22 uur

- Toetseisen**
- Leesverslag met daarin een reflectie op de communicatie van het Evangelie vanuit het perspectief van het eschatologisch karakter van de prediking:
    - Ekris, C.M.A. van, *Making See: A Grounded Theory on the Prophetic Dimension in Preaching*. Zürich: Lit Verlag, 2018. [→ 8 uur]
  - Tentamen:
    - Kater, Maarten and Kruger, Ferdi, *Preaching in Arduous Times: Outline of Perspectives from the Hebrews Sermon*. Kampen: Summum Academic Publications, 2020, 127-242. [115 p. cat. 2/3 → 18 uur]
    - Collegestof. [→ 4 uur]
  - Praktische opdrachten:
    - In de loop van de colleges als voorbereidings- en verwerkingsopdracht.
    - Tijdens de middagen praktische homiletiek:
      - Een preekvoorbereidingsproces doorlopen, uitmondend in een preekschets. De tekst wordt opgegeven (in groepjes).
      - Een preekvoorbereidingsproces doorlopen (in groepjes), uitmondend in een individueel geschreven preek. De tekst wordt zelf gekozen.
      - Een preek houden en participeren als criticus in de Barnabaskerk (MT1- of MT2-preek).
- Aanbevolen literatuur**
- Ferguson, Sinclair B., *From the Mouth of God: Trusting, Reading, and Applying the Bible*. Edinburgh: Banner of Truth, 2014.
  - Webb, Stephen H., *The Divine Voice: Christian Proclamation and the Theology of Sound*. Grand Rapids: Brazos Press, 2004.
- Bijzonderheden**
- Dit onderdeel behoort tot de integratiemodule 'Roulerend thema: Eschatologie'. De student behoort voor elk van de vier deelmodules een voldoende (> 5,5) behaald te hebben voordat het tentamen als geheel wordt afgetekend. Het eindcijfer is het gemiddelde van de voor de vier deelmodules behaalde cijfers.
  - Tijdens de (voor)laatste dag van het collegeblok wordt ter afsluiting van deze integratiemodule een integraal forum-college gegeven, waarbij studenten vragen stellen.

Integratiecolleges en themadagen

<i>Docent</i>	Hoogleraren en (gast)docenten	<i>Module-code</i>	MT2-IT
<i>Tentamenvorm</i>	Testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC aan einde MT2
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3 resp. 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 + 3 (college)dagen
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Data</i>	31 januari t/m 2 februari (themadagen) 19 en 20 april (integratie-colleges)

- Leerdoelen** Verwerving en verdieping van inzicht in een specifiek theologisch thema, met het oog op de samenhang van de theologische disciplines. Verwerven van vaardigheid in het beoordelen van een theologische vraagstelling en zijn overtuiging beargumenteren in een wetenschappelijke discussie.
- Eindtermen** 11, 14, 18, 19, 33, 34, 36, 37
- Leerlijnen** Discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling
- Studielast** Hoorcolleges door hoogleraren en (gast)docenten.
Plenaire discussie of bespreking in groepen aan de hand van stellingen of vragen.
Eigen bijdragen door studenten.
Bijbelstudie.
- integratiecolleges 10 uur
- themadagen 18 uur
- collegevoorbereiding 2 uur
- Aanbevolen literatuur** Zie het programma met literatuurtips dat voorafgaand aan de colleges wordt uitgereikt.

- Bijzonderheden*
- Integratiecolleges worden gehouden in het gebouw van de TUA. Hoogleraren en docenten belichten het centrale thema vanuit hun eigen vakgebied.
  - Themadagen worden doorgaans elders in Nederland of een van de naburige landen gehouden. Gastsprekers worden uitgenodigd een lezing te geven over het centrale thema en ook worden in dat kader excursies georganiseerd. Eens in de 5 à 6 jaar wordt in plaats van de themadagen zo mogelijk een reis naar Israël gepland.
  - Het bijwonen van de integratiecolleges en themadagen is verplicht.
  - Indien de student door omstandigheden niet aanwezig kan zijn, dient hij zelf te zorgen voor vervanging met een omvang van 1 EC (28 uur). Als vervanging kan gedacht worden aan bezoek aan een (theologisch of verwant onderwerp) symposium, een keuzemodule e.d. Goedkeuring van de vervangende stof dient gevraagd te worden aan de examencommissie met overlegging van een bewijs. Dat kan in het geval het een symposium o.i.d. betreft door middel van een verslag, voor een keuzemodule volstaat een kopie van het tentamenbriefje. Er kan geen financiële bijdrage gevraagd worden aan de TUA in de kosten van een symposium e.d. als dit bezocht wordt ter vervanging van themadagen of integratiecolleges. Integratiecolleges en/of themadagen kunnen in totaal maximaal 3 keer gedurende de master op deze wijze vervangen worden.

Kerkgeschiedenis: Vroegmoderne visies op eschatologie

Roulerend thema 'Eschatologie'

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT2-Kg-VrmodEsch
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen en paper	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3
<i>Tentamendata</i>	29 maart, herkansing 21 juni	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Laatste dag tentamenperiode blok 4	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- Kennis van en inzicht in de ontwikkelingen van vroegmoderne visies op eschatologie en de implicaties daarvan voor de geschiedenis van de kerk.
  - Inzicht in de oorzaken, gevolgen en achtergronden van verschillende vroegmoderne visies op eschatologie.
  - Vermogen genoemde visies te contextualiseren, te waarderen en te actualiseren.

De leerdoelen worden bereikt door verwerking van bronnen, secundaire literatuur en onderlinge gedachtewisseling.

Eindtermen 2, 4, 6, 8, 14, 16, 19

Leerlijnen Kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren, psychosociale attitude, onderzoeken, schrijven

Studielast Colleges 9 uur
Zelfstudie 51 uur
Paper 9 uur

- Toetseisen*
- Beißer, Friedrich, *Handbuch Systematischer Theologie, Band 15: Hoffnung und Vollendung*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1993, 19-119. [100 p. cat. 1/2 → 25 uur]
  - Gäbler, Ulrich, 'Geschichte, Gegenwart, Zukunft', in *Geschichte des Pietismus*, Band 4. Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht, 2004, 19-48. [30 p. cat 1/2 → 8 uur]
  - Groot, Jac. de ' "Gij hebt mijn ziel beveiligd voor den dood" De rol van de zielenslaap in de buiten-verbandkwesitie in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) anno 1967' (scriptie in pdf). [28 p. cat. 3 → 4 uur]
  - Meeuse, C.J., *De toekomstverwachting van de Nadere Reformatie in het licht van haar tijd*. Kampen: De Groot Goudriaan, 1990. [80 p. cat. 2/3 → 11 uur]
  - Spijker, W. van 't, *Eschatologie: Handboek over de christelijke toekomstverwachting*. Kampen: De Groot Goudriaan, 1999, 243-257 en 467-471. [18 p. cat 2/3 → 3 uur]

- Paper 4-6 A4 (2.600-3.200 wrd.) over een vroegmoderne eschatologische tekst met een minimale omvang van 20 pagina's. Tekst wordt in onderling overleg gekozen. [→ 10 uur]

- Bijzonderheden*
- Dit onderdeel behoort tot de integratiemodule 'Roulerend thema: Eschatologie'. De student behoort voor elk van de vier deelmodules een voldoende (> 5,5) behaald te hebben voordat het tentamen als geheel wordt afgetekend. Het eindcijfer is het gemiddelde van de voor de vier deelmodules behaalde cijfers.
  - Tijdens de (voor)laatste dag van het collegeblok wordt ter afsluiting van deze integratiemodule een integraal forum-college gegeven, waarbij studenten vragen stellen.

Kerkrecht

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT2-Kr
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	14 juni, herkansing 24 augustus	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- De student:
- verwerft fundamentele kennis van de geschiedenis en de theologische beginselen van het gereformeerde kerkrecht;
  - verwerft inzicht in inhoud en functioneren van een gereformeerde kerkorde.

Eindtermen 2, 4, 6, 8, 14, 16, 19

Leerlijnen Kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren

Studielast
Hoorcolleges 6 uur
Werkcolleges 3 uur
Zelfstudie 61 uur

- Toetseisen*
- Selderhuis, Herman J. (red.), *Handboek Gereformeerd Kerkrecht*. Heerenveen: Groen, 2019. [440 p. cat. 3 → 54 uur].
  - Collegestof. [→ 7 uur]

Liturgiek

<i>Docent</i>	Dr. J. van der Knijff	<i>Module-code</i>	MT2-Lit
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslag, paper	<i>Omvang</i>	2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Laatste dag tentamenperiode blok 4	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- De student:
- is in staat zich zelfstandig te bezinnen op de theologische en praktische vraagstukken in het veld van de liturgiek;
  - kan de liturgische gereformeerde traditie in rapport brengen met de huidige tijd en de actuele situatie;
  - is in staat om zelfstandig een review van een publicatie op het gebied van de liturgische theologie te schrijven;
  - kan zelfstandig een paper schrijven over de achtergronden en betekenis van een van de onderdelen van de gereformeerde liturgie.

Eindtermen 2 t/m 6, 8, 11, 14, 16 t/m 21

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, praktische vaardigheden

<i>Studielast</i>	Colleges 9 uur Collegevoorbereiding 6 uur Schrijven boekverslag 30 uur Schrijven paper 25 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Paper 8 A4 (ca. 4.500 wrd.) over de achtergronden en betekenis van een van de onderdelen van de gereformeerde liturgie (in overleg met docent). [→ 25 uur] ◦ Boekverslag 4 A4 (ca. 2.500 wrd.) over een van de onderstaande titels. [→ 30 uur] <ul style="list-style-type: none"> - Noordmans, O., <i>Liturgie</i>. Amsterdam: Holland, 1939. [190 p.] - Leeuw, G, van der, <i>Liturgiek</i>. Nijkerk: Callenbach, 1940. [220 p.] - Wolterstorff, Nicholas, <i>De God die wij aanbidden: Op verkenning in de liturgische theologie</i>. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2019. [202 p.] - Witvliet, John D., <i>Worship Seeking Understanding: Windows into Christian Practice</i>. Grand Rapids: Baker Academic 2003. [300 p.] - Block, Daniel I., <i>For the Glory of God: Recovering a Biblical Theology of Worship</i>. Grand Rapids: Baker Academic 2014 [360 p.]

Integratiecolleges en themadagen

<i>Docent</i>	Hoogleraren en (gast)docenten	<i>Module-code</i>	MT2-IT
<i>Tentamenvorm</i>	Testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC aan einde MT2
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 3 resp. 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 + 3 (college)dagen
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Data</i>	31 januari t/m 2 februari (themadagen) 19 en 20 april (integratie-colleges)

Zie voor informatie over deze module pagina 154.

19. Specialisatiecolleges MT1 en MT2

Specialisatie Dogmatiek (1): Fundamentele dogmatiek (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT2-SpDog1-FunDog
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio, essay	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	9 college-uren (klokuren, in nader overleg)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Verdieping van de kennis en het inzicht m.b.t. het vak dogmatiek, zowel wat de oorsprong en methode betreft als ook wat de actuele ontwikkelingen betreft; het kunnen omgaan met bronnen en literatuur op het terrein van de dogmatiek.

Verdieping van inzicht in het eigene van de christelijk-theologische bezinning en de uitgangspunten van de christelijke dogmatiek.

Aan de orde komen inleidingsvragen: vooronderstellingen van christelijk theologisch denken, uitdagingen van modern en postmodern denken.

Het onderstaande is een model, waarvan afgeweken kan worden. Aan het begin van de specialisatie dogmatiek stellen docent en student in overleg het precieze programma vast.

Eindtermen 4 t/m 8, 12, 17 t/m 21, 37

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Werkcolleges 9 uur
 Collegevoorbereiding 9 uur
 Zelfstudie en samenstellen portfolio 162 uur
 Schrijven essay over fundamenteel-theologisch probleem 100 uur

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Dogmatiek (2): Materiële dogmatiek (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT2-SpDog2-MatDog
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio, essay	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	9 college-uren (klokuren, in nader overleg)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Verdieping van van inzicht in onderwerpen die vragen om dogmatische standpuntbepaling. De focus ligt op relatief recente theologische ontwerpen.

Eindtermen 4 t/m 8, 12, 17 t/m 21, 37

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

<i>Studielast</i>	Werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 20 uur Zelfstudie en samenstellen portfolio, inclusief essay (in overleg) 250 uur Afsluitend gesprek 1 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Jenson, Robert W., <i>Systematic theology, Vol. 1. The Triune God</i>. New York: Oxford University Press, 1997. [240 p. leesstof voor portfolio → 24 uur] ◦ Jenson, Robert W., <i>Systematic theology, Vol. 2. The Works of God</i>. New York: Oxford University Press, 1999. [370 p. leesstof voor portfolio → 37 uur] ◦ Kasper, Walter, <i>Jesus der Christus</i>, 12e druk. Mainz: Grünewald, 1998. [320 p. leesstof voor portfolio → 32 uur] ◦ Pannenberg, W., <i>Grundzüge der Christologie</i>. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1964¹ of latere druk. [420 p. leesstof voor portfolio → 60 uur] ◦ Volf, M., <i>After our likeness: The church as the image of the trinity</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 1998. [310 p. leesstof voor portfolio → 31 uur] ◦ Verdiepend essay over een aspect uit de leesstof / vergelijkend essay over stukken leesstof / verbredend essay over aspecten van de leesstof. [→ 35 uur] ◦ Zelf in te vullen in overleg, voor portfolio. [→ 20 uur] ◦ Samenstellen portfolio en voorbereiding eindgesprek. [→ 12 uur]
<i>Bijzonderheden</i>	Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Dogmageschiedenis (1/2): Oriëntatie, Vroege Kerk en Middeleeuwen (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT1/2-SpecDogmgs1/2-OrVrKMe
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ uur	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	9 college-uren (klokuren, in nader overleg)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - kan de vorming van het christologisch-trinitarisch dogma historisch en theologisch beschrijven, interpreteren en waarderen; - kan verschillende benaderingen van dogmageschiedenis onderscheiden en waarderen; - kan zelfstandig een dogmahistorische studie schrijven, met beredeneerde gebruikmaking van methodes die aan deze module eigen zijn.
<i>Eindtermen</i>	1, 2, 4 t/m 6, 8, 11, 16 t/m 19, 37, 38
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Studielast</i>	Werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 9 uur Zelfstudie en samenstellen portfolio 262 uur
<i>Toetseisen</i>	<p>Onderstaande opgave is als een model te beschouwen, waarvan individueel kan worden afgeweken. Eigen interesses van de student worden aangemoedigd. In overleg met de docent wordt bepaald welk deel van de stof in een leesverslag wordt verwerkt en over welk deel van de stof een (thematisch) paper wordt geleverd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Andresen, Carl und Adolf Martin Ritter (Hrsg.), <i>Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte 1: Die Lehrentwicklung im Rahmen der Katholizität</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1999², 35-754. [720 p. leesstof voor portfolio → 144 uur] ◦ Barth, K., <i>Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert: Ihre Vorgeschichte und ihre Geschichte</i>. Zürich: Theologischer Verlag Zürich, 1947¹/1960³. [150 pagina's selecteren voor leesstof portfolio → 15 uur]

- Gilg, Arnold, *Weg und Bedeutung der altkirchlichen Christologie*. München: Kaiser, 1989. [105 p. leesstof voor portfolio → 21 uur]
- Küng, Hans, *Grosse christliche Denker*. München: Piper, 1994; Nederlandse vertaling: *Grote christelijke denkers*. Kampen: Kok, 1996. [230 p. leesstof voor portfolio → 25 uur]
- Seeberg, Reinhold, *Lehrbuch der Dogmengeschichte*. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1953-1955. [350 p. in overleg, leesstof voor portfolio → 40 uur]
- Samenstellen portfolio. [→ 17 uur]

Bijzonderheden - Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.
- De inhoud van deze specialisatie kan in overleg met de studenten worden aangepast.

Specialisatie Ethiek: Ethiek en theologie (1) (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Dr. D.J. Steensma	<i>Module-code</i>	MT1-SpecEth-EthTh1
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens aan de hand van stellingen, en leesverslag	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur per tentamen	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	N.o.t.k., in principe 2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Stellingen en leesverslag week van tevoren inleveren, via e-mail		

Leerdoelen Verdieping van kennis van en inzicht in de theologische ethiek en aanwijzingen voor moraal vanuit de Schrift.

Eindtermen 4 t/m 6, 12, 15, 16, 18 t/m 21

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Hoor-/werkcolleges incl. voorbereiding 18 uur
Zelfstudie 262 uur

Toetseisen

- Härle, Wilfried, *Ethik. 2., Überarbeitete und aktualisierte Auflage*. Berlin: De Gruyter 2018, 1-366. [366 p. cat. 1 → 120 uur]
- O'Donovan, Oliver, *Self, World, and Time: Ethics as Theology*, Volume 1. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2013. [133 p. cat. 2 → 26 uur]
- O'Donovan, Oliver, *Finding and Seeking: Ethics as Theology*, Volume 2. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2014. [240 p. cat. 2 → 48 uur]
- Wogaman, J. Philip, *Christian Ethics: A Historical Introduction*. Second Edition. Louisville: Westminster John Knox, 2011. [340 p. cat. 2 → 68 uur]

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Ethiek: Ethiek en theologie 2 (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Dr. D.J. Steensma	<i>Module-code</i>	MT2-SpecEth-EthTh2
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens aan de hand van stellingen, en leesverslag	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur per tentamen	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	N.o.t.k., in principe 2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Stellingen en leesverslag week van tevoren inleveren, via e-mail		

- Leerdoelen* Verdieping van kennis van en inzicht in de theologische ethiek en aanwijzingen voor moraal vanuit de Schrift.
- Eindtermen* 4 t/m 6, 12, 15, 16, 18 t/m 21
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast* Hoor-/werkcolleges incl. voorbereiding 18 uur
Zelfstudie 262 uur
- Toetseisen*
- Hays, Richard B., *The Moral Vision of the New Testament: Community, Cross, New Creation. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*. New York: HarperSanFrancisco, 1996, 1-406. [406 p. cat. 2 → 75 uur]
  - Mühling, Markus, *Systematische Theologische Theologie: Ethik*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012. [288 p. cat. 1 → 87 uur]
  - Wright, Christopher J.H., *Old Testament Ethics for the People of God*. Leicester: IVP Academic, 2004, 16-471. [455 p. cat. 2 → 90 uur]
  - Collegedictaat. [→ 10 uur]
- Bijzonderheden* Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Evangelistiek/Missiologie (1): Bijbelse fundering en geschiedenis (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT1-SpecEvan1-BFunGs
<i>Toetsvorm</i>	Tentamens en/of leesverslagen, mini-scripties, scriptie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	In overleg
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

- Leerdoelen* De student:
- leert zelfstandig onderscheiden, benoemen en beschrijven wat de Bijbelse fundering is van zending en/of evangelisatie;
  - leert zelfstandig herkennen en identificeren van thema's uit de geschiedenis en/of de theologie van de Missiologie en/of de Evangelistiek;
  - leert theologisch/reflecterend omgaan met missiologische thema's;
  - leert zelfstandig omgaan met bronnen en de literatuur op het terrein van de Missiologie en/of de Evangelistiek.
- Eindtermen* 4 t/m 8, 10, 11, 13 t/m 19, 23 t/m 25, 28, 29, 36

<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Colleges (in overleg) 9 uur Collegevoorbereiding 9 uur Zelfstudie 262 of 280 uur
<i>Toetseisen</i>	<p>In overleg met de student wordt een programma voor bestudering vastgesteld uit de volgende literatuur. Afhankelijk van de keuze voor tentamen of leesverslag gelden de richtlijnen vertaling literatuur naar studie-uren.</p> <p><i>A. Bijbelse fundering van de missiologie en evangelistiek.</i> Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Becker, R., 'Matthew 28:18-20 interpreted from the point of view of the apostolate', in Tj. Baarda e.a., <i>Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missiologie en evangelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam</i>. Kampen: Kok, 1978, 46-58. ◦ Bevans, Stephen B. and R.P. Schroeder, <i>Constants in Context: A Theology of Mission for Today</i>. New York: Orbis Books, 2006, 7-31. ◦ Blauw, J., <i>Goden en mensen: Plaats en betekenis van de heidenen in de heilige Schrift</i>. Groningen: Niemeijer, 1950. ◦ Blauw, J., <i>Gottes Werk in dieser Welt: Grundzüge einer biblischen Theologie der Mission</i>. München: Kaiser Verlag, 1961. ◦ Boer, H.R., <i>Pentecost and the Missionary Witness of the Church</i>. Franeker: Wever, 1955 of Boer, H.R., <i>Pentecost and missions</i>. London: Lutterworth Press, 1962. ◦ Bosch, D.J., <i>Die Heidenmission in der Zukunftsschau Jesu: Eine Untersuchung zur Eschatologie der synoptischen Evangelien</i>. Zürich: Zwingli Verlag, 1959. ◦ Bosch, D.J., 'The why and how of a true biblical foundation for mission', in Tj. Baarda e.a., <i>Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missiologie en evangelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam</i>. Kampen: Kok, 1978, 33-45. ◦ Bouw, W.J. (red.), <i>Evangelisatie: Wat verstaan we eronder?</i> Kampen: Kok, 1981. ◦ Dodd, C.H., <i>The Apostolic Preaching and its Development</i>. London: Hodder & Stoughton, 1936 of later, of in vertaling: <i>De apostolische prediking en haar ontwikkelingsgang</i>. Nijkerk: Callenbach, s.a. ◦ Honig, A.G., <i>Bijdrage aan het onderzoek naar de fundering van de zendingsmethode der comprehensive approach in het Nieuwe Testament</i>. Kampen: Kok, 1951. ◦ Moreau, A.S. (ed.), <i>Evangelical Dictionary of World Missions</i>. Grand Rapids: Baker Books, 2000. ◦ Moreau, A.S. e.a., <i>Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey</i>. Grand Rapids: Baker Books, 2004. ◦ Noordegraaf, A., <i>Creatura Verbi: De groei van de gemeente volgens de Handelingen der Apostelen</i>. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1983 of later. ◦ Noort, G. e.a., <i>Als een kerk opnieuw begint: Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming</i>. Zoetermeer: Boekencentrum, 2008. ◦ Schnabel, E.J., <i>Early Christian Mission: Jesus and the Twelve</i>. Illinois/Leicester: IVP, 2004. ◦ Schnabel, E.J., <i>Early Christian Mission: Paul and the early Church</i>. Illinois/Leicester: IVP, 2004. ◦ Swigchem, D. van, <i>Het missionair karakter van de christelijke gemeente volgens de brieven van Paulus en Petrus</i>. Kampen: Kok, 1955. ◦ Verkuyl, J., <i>Inleiding in de nieuwere zendingswetenschap</i>. Kampen: Kok, 1975. ◦ Verkuyl, J., <i>Inleiding in de Evangelistiek</i>. Kampen: Kok, 1978. ◦ Versteeg, J.P., 'De bijbelse fundering van de zending', in <i>Gij die eertijds verre waart... Een overzicht van de geschiedenis en taken van de zending</i>. Utrecht: De Banier, 1978, 11-60. ◦ Versteeg, J.P., 'Opdracht in viervoud', in W.J. Bouw (ed.), <i>Evangelisatie: Wat verstaan we eronder?</i> Kampen: Kok, 1981, 9-47.

B. Tentamen en/of leesverslagen *Geschiedenis van de zending*.

Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:

- Berg, J. van den, *Constrained by Jesus' love: An Inquiry into the Motives of the Missionary Awakening in Great Britain in the Period between 1698 and 1815*. Kampen: Kok, 1956.
- Harnack, A. von, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*. Leipzig: J.C. Hinrichse Buchhandlung, 1924.
- Hof, I.P.C. van 't, *Op zoek naar het geheim van de zending: In dialoog met de Wereldzendingconferenties 1910-1963*. Wageningen: Veenman & zonen, 1972.
- Joesse, L.J., *Reformatie en zending: Bucer en Walaeus: Vaders van reformatorische zending*. Goes: Oosterbaan & Le Cointre, 1988.
- Moreau, A.S. (ed.), *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids: Baker Books, 2000.
- Moreau, A.S. e.a., *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Books, 2004.
- Neill, Stephen, *A History of Christian Missions*. Harmondsworth: Penguin Books, 1986².
- Wind, A., *Zending en oecumene in de twintigste eeuw*, (1, 2a en 2b). Kampen: Kok, 1984, 1991, 1998.
- Yates, Timothy, *Christian Mission in the Twentieth Century*. Cambridge: University Press, 1994 of later.

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Evangelistiek/Missologie (2): Theologie van de zending (tevens PEP-cursus)

Missionaire theologie

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT2-SpecEvan2-ThZen
<i>Toetsvorm</i>	Tentamens en/of leesverslagen, mini-scripties, scriptie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	In overleg
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

Leerdoelen De student:

- leert zelfstandig onderscheiden, benoemen en beschrijven wat de Bijbelse fundering is van zending en/of evangelisatie;
- leert zelfstandig herkennen en identificeren van thema's uit de geschiedenis en/of de theologie van de Missologie en/of de Evangelistiek;
- leert theologisch/reflecterend omgaan met missiologische thema's;
- leert zelfstandig omgaan met bronnen en de literatuur op het terrein van de Missologie en/of de Evangelistiek.

Eindtermen 4 t/m 8, 10, 11, 13 t/m 19, 23 t/m 25, 28, 29, 36

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Colleges (in overleg) 9 uur
 Collegevoorbereiding 9 uur
 Zelfstudie 262 of 280 uur

Toetseisen In overleg met de student wordt een programma voor bestudering vastgesteld uit de volgende literatuur. Afhankelijk van de keuze voor tentamen of leesverslag gelden de richtlijnen vertaling literatuur naar studie-uren.

Theologie van de missologie en de evangelistiek.

Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:

- Baarda, Tj. e.a., *Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missologie en evan-*

gelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Kampen: Kok, 1978.

- Bavinck, J.H., *Religieus besef en christelijk geloof*. Kampen: Kok, 1949.
- Bavinck, J.H., *Inleiding in de zendingwetenschap*. Kampen: Kok, 1954.
- Bevans, S.B. and R.P. Schroeder, *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*. New York: Orbis Books, 2006.
- Bosch, D.J., *Witness to the World: The Christian Mission in Theological Perspective*. London: Marshall, Morgan and Scott, 1980.
- Bosch, D.J., *Transforming Mission: Paradigm shifts in theology of mission*. New York: Orbis Books, 2011 of later, Twentieth anniversary edition.
- Doleweerd, J.H. van (red.) e.a., *Gij zult Mijn getuigen zijn: Zending in bijbels perspectief*. Houten: Den Hertog, 2006.
- Jongeneel, J.A.B., *Missiologie II: Missionaire theologie*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1991.
- Jongeneel, J.A.B., "Christelijke theologie als missionaire theologie", *Kerk en theologie*, 55^e jaargang (2004), 42-53.
- Kraemer, H., *The Christian Message in a nonchristian World*. London: Edinburgh House, 1938 of andere druk.
- Kraemer, H., *Religion and the Christian Faith*. Cambridge: James Clarke, 2002, reprint.
- Moreau, A.S. (ed.), *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids: Baker Books, 2000.
- Moreau, A.S e.a., *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Books, 2004.
- Newbigin, L., *The Gospel in a Pluralist Society*. Grand Rapids: Eerdmans, 1989.
- Newbigin, L., *The Open Secret: An Introduction to the Theology of Mission*. Grand Rapids: Eerdmans, 1995, revised editio.
- Versteeg, J.P. e.a., *Gij die eertijds verre waart... Een overzicht van de geschiedenis en taken van de zending*. Utrecht: De Banier, 1978.
- Verkuyl, J., *Inleiding in de nieuwere zendingwetenschap*. Kampen: Kok, 1975.
- Verkuyl, J., *Zijn alle godsdiensten gelijk?* Kampen: Kok, 1984⁵ of later, 103-142.
- Visser, P.J., *Bemoeienis en getuigenis: Het leven en de missionaire theologie van Johan H. Bavinck*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1997.

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Kerkgeschiedenis (1): Early Modern Christianity (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT1-SpecKg1-EModChr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, presentatie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen De student:

- verkrijgt kennis van de principia en de belangrijkste problematieken van kerkhistorisch onderzoek met name m.b.t. Early Modern Christianity (1400-1700);
- verkrijgt grondige kennis van de kerkelijke en theologische ontwikkelingen in drie hoofdperiodes namelijk Late Middeleeuwen, Reformatie en Orthodoxie;
- is in staat zelfstandig zijn weg te vinden in de literatuur van en over Early Modern Christianity.

Eindtermen 2, 4, 6, 8, 14, 16, 19

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

<i>Studielast</i>	Hoor- en werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 9 uur Presentatie 30 uur Zelfstudie 232 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Bradley, James E. and Muller, Richard, A., <i>Church History: An Introduction to Research Reference Works, and Methods</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 2016. [210 p. cat. 3 → 25 uur] ◦ Brady, T.A. e.a., <i>Handbook of European History 1400-1600, Vol. II: Visions, Programs and Outcomes</i>. Leiden: Brill, 1995, 1-415. [360 p. cat. 2 → 69 uur] ◦ Ehrenpreis, S. und Ute Lotz-Heumann, <i>Reformation und Konfessionelles Zeitalter</i>. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2002. [120 p. cat. 3 → 12 uur] ◦ Lehner, Ulrich L., e.a., <i>The Oxford Handbook of Early Modern Theology, 1600-1800</i>. Oxford: OUP, 2016, capita selecta. [420 p. cat. 2 → 84 uur] ◦ Müller, Sigrid, <i>Theologie und Philosophie im Spätmittelalter</i>. Münster: Aschendorff, 2018, capita selecta. [220 p. cat. 2 → 42 uur] ◦ Presentatie van een minder bekend theoloog of kerkhistorisch moment uit EMC. [→ 30 uur]
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student. - Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Kerkgeschiedenis (2): Early Modern Christianity (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT2-SpecKg2-EModChr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, presentatie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - verkrijgt grondige kennis van de kerkelijke en theologische ontwikkelingen in drie hoofdperiodes, namelijk Late Middeleeuwen, Reformatie en Orthodoxie; - is in staat zelfstandig zijn weg te vinden in de literatuur van en over Early Modern Christianity.
<i>Eindtermen</i>	2, 4, 6, 8, 14, 16, 19
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Hoor- en werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 9 uur Presentatie 30 uur Zelfstudie 232 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Bakker, J.T., <i>Coram Deo: Bijdrage tot het onderzoek naar de structuur van Luthers theologie</i>. Kampen: Kok, 1956. [230 p. leesstof → 24 uur] ◦ Ebeling, G., <i>Luthers Seelsorge: Theologie in der Vielfalt der Lebenssituationen an seinen Briefen dargestellt</i>. Tübingen: Mohr, 1997. [240 p. cat. 2/3 → 45 uur] ◦ Jung, Martin, <i>Frömmigkeit und Theologie bei Melanchthon</i>. Tübingen: Mohr Siebeck, 1998. [340 p. cat. 2/3 → 61 uur] ◦ Wengert, Timothy J., <i>Human Freedom, Christian Righteousness: Philip Melanchthon's Exegetical Dispute with Erasmus of Rotterdam</i>. New York: Oxford University Press, 1998. [270 p. cat. 2/3 → 50 uur]

- <https://www.reforc.com/product/melanchthon-and-calvin-on-confession-and-communion/> [240 p. cat. 2 → 52 uur]

- Bijzonderheden*
- Bovenstaande is een model. Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student.
  - Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Kerkrecht (1): Theologie en het kerkrecht (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT1-SpecKr1-ThKr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen* De student:
- verwerft fundamentele kennis van de geschiedenis en de theologische beginselen van het gereformeerde kerkrecht;
  - verwerft inzicht in verschillende visies op de theologie van het kerkrecht.
- Eindtermen* 2, 4, 6, 8, 14, 16, 19
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast* Hoor- en werkcolleges 9 uur
Collegevoorbereiding 9 uur
Zelfstudie 262 uur
- Toetseisen*
- Bouwman, H., *Gereformeerd kerkrecht I en II*. Kampen: Kok, 1928. [1000 p. cat. 3/leesstof → 80 uur]
  - Coertzen, P., *Gepas en Ordelijk: 'n Teologiese verantwoording van die orde vir en in die kerk*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1991. (Engelse vert.: Coertzen, P. "Decently and in order": A theological reflection in the order for, and the order in, the church. Leuven: Peeters, 2004. [240 p. cat. 2 → 42 uur]
  - Harnack, A., *Entstehung und Entwicklung der Kirchenverfassung und des Kirchenrechts in den ersten zwei Jahrhunderten*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1978. [100 p. cat. 3 → 14 uur]
  - Maurer, W., *Die Kirche und ihr Recht: Gesammelte Aufsätze zum evangelischen Kirchenrecht*. Tübingen: Mohr, 1976, 1-207. [200 p. cat. 2 → 38 uur]
  - Artikel *Theologische Realenzyklopädie*, Band 18, 662-749. [87 p. cat. 2 → 18 uur]
  - Twee à drie monografieën, in overleg vast te stellen. [→ 70 uur]
- Bijzonderheden*
- Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student.
  - Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Kerkrecht (2): Theologie en het kerkrecht (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT2-SpecKr2-ThKr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, papers	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - is in staat kerkrechtelijke problematieken te analyseren en daarvoor oplossingen aan te dragen; - is in staat innovatief met kerkrecht om te gaan.
<i>Eindtermen</i>	2, 4, 6, 8, 14, 16, 19
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Hoor- en werkcolleges 9 uur Collegevoorbereiding 9 uur Papers 40 uur Zelfstudie 222 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Golverdingen, M, <i>Oud en nieuw kerkrecht</i>. Apeldoorn: TUA-scriptie, 2001. [120 p. cat. 2 → 24 uur] (beschikbaar op www.kerkrecht.nl). ◦ Jansen, Joh., <i>De kerkelijke tucht: Handleiding ten dienste der Gereformeerde Kerken</i>. Nijverdal: Bosch, 1913. [160 p. cat. 3 → 22 uur] ◦ Kamphuis, J., <i>Verkenningen III. Opstellen over kerk en kerkrecht</i>. Goes: Oosterbaan & Le Cointre, 1966. [140 p. leesstof → 14 uur] ◦ Oldenhuis, F.T., <i>Rechtsvinding van de burgerlijke rechter in kerkelijke conflicten: De strijd om het zelfstandig bestaan van de plaatselijke kerk</i>. Groningen: De Vuurbaak, 1977. [60 p. cat. 2 → 12 uur] ◦ Steensma, Douwe J., <i>Waarom trouwen? De publieke bevestiging van een relatie</i>. Heerenveen: Boekencentrum, 2021. [180 p. leesstof → 18 uur] ◦ Trimp, C., <i>Ministerium: Een introductie in de reformatische leer van het ambt</i>. Barneveld: Vuurbaak, 1982. [200 p. cat. 2 → 40 uur] ◦ Witte, John Jr., <i>The Reformation of Rights</i>. Cambridge: CUP, 2007, 10-80. [70 p. cat. 2 → 16 uur] ◦ Verdere literatuur in overleg. [→ 76 uur]
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student. - Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Nederlandse Kerkgeschiedenis (1/2): 19^e en 20^e eeuw (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Drs. C.Th. Boerke en prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT1/2-SpecNedKg1/2
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijk tentamen, werkstuk	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Datum in overleg met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator, uiterlijk een week vóór het tentamen	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen

De student:

- verkrijgt kennis van de principia van kerkhistorisch onderzoek m.b.t. de Nederlandse kerkgeschiedenis van de 19^e en 20^e eeuw;
- verkrijgt grondige kennis van de kerkelijke en theologische ontwikkelingen in de Nederlandse protestantse kerkgeschiedenis van de 19^e en 20^e eeuw;
- is in staat zelfstandig een beknopt onderzoek in te stellen naar een kerkhistorisch moment of een kerkhistorische persoon die in deze periode van invloed is geweest op de ontwikkelingen in kerkelijk Nederland.

Eindtermen

2, 4, 6, 8, 14, 16, 19

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling

Studielast

Hoor- en werkcolleges 9 uur
 Collegevoorbereiding 9 uur
 Werkstuk 30 uur
 Literatuurstudie 232 uur

Toetseisen

- Bradley, James E. and Muller, Richard, A., *Church History: An Introduction to Research Reference Works, and Methods*. Grand Rapids: Eerdmans, 2016. [210 p. cat. 3 → 25 uur]
- Eijnatten, J. van en F.A. van Lieburg, *Nederlandse religiegeschiedenis*. Hilversum: Verloren, 2005, 169-400. [230 p. cat. 3 → 33 uur]
- McLeod, H., *Religion and the People of Western Europe 1789-1989*. Oxford / New York: Oxford University Press 1997². [208 p. cat. 2 → 40 uur]
- Meijering, E.P., *Het Nederlands christendom in de twintigste eeuw*. Amsterdam: Balans, 2007. [553 p. cat. 3 → 74 uur]
- Selderhuis, H.J. (red.), *Handboek Nederlandse kerkgeschiedenis*. Kampen: Kok 2010², 603-928. [325 p. cat. 2 → 60 uur]
- Werkstuk over een kerkhistorisch moment of een kerkhistorische persoon uit de Nederlandse kerkgeschiedenis 1800-2000. [→ 30 uur]

Bijzonderheden

- Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student.
- Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Nieuwe Testament (1/2): Context NT (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT1/2-SpecNT1/2-ContNT
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, presentatie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur	<i>Periode</i>	MT1 en MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	2 college-uren per week (naast Aramees/LXX: separaat)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen* De student:
- vermeerderd en verdiept zijn kennis van de context van het Nieuwe Testament;
  - is in staat zelfstandig zijn weg te vinden in vragen betreffende de contemporaine religieuze wereld, relevante archeologische data, de Joodse *Umwelt* van het Nieuwe Testament en de intertestamentaire literatuur;
  - verwerft zodanige kennis van het Bijbels Aramees c.q. de Septuaginta dat hij in staat is Bijbels-Aramese teksten c.q. de Septuaginta te lezen en de relevantie daarvan voor de uitleg van het Nieuwe Testament naar waarde kan schatten.
- Eindtermen* 1 t/m 6, 8, 10, 11, 14 t/m 19, 21, 36 t/m 38
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast* Hoor- en werkcolleges 9 uur
Collegevoorbereiding 9 uur
Studie Bijbels Aramees of Septuaginta 70 uur
Zelfstudie 192 uur
- Toetseisen*
- A. Bijbels Aramees of Septuaginta*
- Zie separate opgave voor Bijbels Aramees 1. [→ 70 uur]
  - Idem keuzemodule Septuaginta. [→ 70 uur]
- B. Historia/Umwelt Nieuwe Testament* [→ 192 uur, literatuurtentamen]
- I. Archeologie en de sociale politieke context:
- Charlesworth, James C. (ed.), *Jesus and Archaeology*. Grand Rapids: Eerdmans, 2006, 11-83 (art. van James C. Charlesworth, 'Jesus Research and Archaeology: A New Perspective', en van Seann Freyne, 'Archaeology and the Historical Jesus'). [72 p. cat. 2 → 14 uur]
  - Cline, Eric H., *Biblical Archaeology: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford, 2009, hfdst. 1-6 en 10-11. [84 p. cat. 2/3 → 13 uur]
  - Evans, Graig E., *Jesus and His World: the Archaeological Evidence*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2012. [143 p. cat. 2 → 28 uur]
- II. Intertestamentaire en rabbijnse literatuur: Joodse religieuze context
- Helyer, Larry R., *Exploring Jewish Literature of the Second Temple Period: A Guide for New Testament Students* (Christian Classics Bible Studies). Downers Grove: IVP Academic, 2002. [461 p. cat. 2 → 94 uur]
  - Schechter, S., *Aspects of Rabbinic Theology. Major Concepts of the Talmud*. New York: Schocken, 1961 en Edinburgh: Peabody, 1998, alle uitgaven bruikbaar, hfdst. 1-11, 17,18. [219 p. cat. 2 → 43 uur]
- Bijzonderheden*
- Voor het literatuurtentamen dient de student stellingen te maken over de bestudeerde stof.
  - Aramees 1 wordt als keuzemodule aangeboden in blok 3.
  - Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student.
  - Dit programma wordt aangeboden in combinatie met de Major Nieuwe Testament. De inhoud van deze specialisatie kan in overleg met de studenten worden aangepast.

- Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Oude Testament (1): Context en Inleiding (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT1-SpecOT1-ContInl
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslag en twee mondelinge tentamens	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 uur per tentamen	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4 ⁴
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	N.o.t.k., in principe 2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Leesverslag inleveren uiterlijk 1 week voor tentamen	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen De student:

- vermeerderd en verdiept zijn kennis van Israëls Umwelt en de inleidingsvragen van het Oude Testament;
- is in staat om zelfstandig zijn weg te vinden in vragen betreffende de religies, de literatuur en de geschiedenis van de contemporaine wereld van het Oude Testament, en van de ontstaansgeschiedenis van het Oude Testament;
- verwerft naast de kennis van het Bijbels Hebreeuws een initiële beheersing van het Bijbels Aramees, zodanig dat hij in staat is met de nodige hulpmiddelen een Bijbels-Aramese tekst te lezen.

Eindtermen 1 t/m 6, 8, 10, 11, 14 t/m 19, 21

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Hoor/werkcolleges incl. voorbereiding 18 uur
Studieonderdeel Bijbels Aramees 70 uur
Tentamens OT (leesverslag en literatuurtentamens) 192 uur

Toetseisen *A. Bijbels Aramees 1*

- Zie separate opgave voor Bijbels Aramees 1. Bijbels Aramees bestaat uit twee delen: Aramees 1 is verplicht en Aramees 2 aanbevolen. Wie tevens Aramees 2 doet, kan vermindering van de studielast voor onderdeel C aanvragen [→ 70 uur]

B. Umwelt Oude Testament

- Bill T. Arnold and Brent A. Strawn (eds.), *The World around the Old Testament: The Peoples and Places in the Ancient Near East*. Grand Rapids: Baker Academic, 2016, capita 2 (Assyria), 3 (Babylonia), 5 (Egypt), 7 (Aram), 10 (Filistea), 11 (Persia). [340 p. cat. 3 → 50 uur]
- Hays, C.B., *Hidden Riches: A Sourcebook for the Comparative Study of the Hebrew Bible and Ancient Near East*. Westminster: John Knox Press, 2014, 40-410. [370 p. cat. 3 → 55 uur]

C. Inleiding Oude Testament

- I. Een analyse en evaluatie, met een omvang van 2.500 wrd., van Collins, J.J., *The Bible after Babel: Historical Criticism in a Postmodern Age*. Grand Rapids: Eerdmans, 2005. [160 p. → 25 uur]
- II. Literatuurtentamen over Arnold, B.T., *Introduction to the Old Testament* (Cambridge: University Press, 2014). [400 p. cat. 2/3 → 62 uur]

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

⁴ In onderling overleg worden colleges voor deze module eventueel gegeven in blok 3.

Specialisatie Oude Testament (2): Theologie van het OT (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT2-SpecOT2-ThOT
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslag en mondeling tentamen	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur voor bespreking leesverslag en 2 uur voor het tentamen	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4 ⁵
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	N.o.t.k., in principe 2 college-uren per week
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Leesverslag inleveren uiterlijk 1 week voor tentamen	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - verwerft nadere kennis van de discipline van de theologie van het Oude Testament; - vermeerdert en verdiept zijn kennis van de theologie van de diverse boeken van het Oude Testament; - vermeerdert en verdiept zijn kennis van doorgaande theologische thema's in het Oude Testament; - is in staat om zelfstandig zijn weg te vinden in theologische vraagstukken betreffende het Oude Testament.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 6, 8, 10, 11, 14 t/m 19, 21
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Hoor/werkcolleges incl. voorbereiding 30 uur Tentamen OT (leesverslag en literatuurtentamen) 250 uur
<i>Toetseisen</i>	I. Leesverslag (samenvatting 75% met eigen indrukken/conclusies en/of vragen 25%) met een omvang van 10.000 wrd. over secties uit enkele van de volgende oudtestamentische theologieën, naar keuze, met een omvang van ± 600 bladzijden: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Rad, G. von, <i>Theologie des Alten Testaments, Band I. Die Theologie der geschichtlichen Überlieferungen Israels</i>. München: Kaiser Verlag, 1957; Zimmerli, W., <i>Grundriss der alttestamentlichen Theologie</i>. Stuttgart: Kohlhammer, 1972 of later; Westermann, C., <i>Theologie des Alten Testaments in Grundzügen</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht, 1978 of later; House, P.R., <i>Old Testament Theology</i>. Downers Grove: Intervarsity Press, 1998; Rendtorff, R., <i>Theologie des Alten Testaments. Ein kanonischer Entwurf. Band 1: Kanonische Grundlegung</i>. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999; Goldingay, J., <i>Old Testament Theology, I, II and III</i>. Downers Grove: Intervarsity Press, 2003, 2006 en 2009; Waltke, B.K., <i>An Old Testament Theology: An exegetical, canonical, and thematic approach</i>. Grand Rapids: Zondervan, 2007; Moberly, R.W.L., <i>Old Testament Theology: Reading the Hebrew Bible as Christian Scripture</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 2013; Kessler, John, <i>Old Testament Theology: Divine Call and Human Response</i>. Waco: Baylor University Press, 2013; Jeremias, J., <i>Studien zur Theologie des Alten Testaments</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht, 2015; Dietrich, W. (ed.), <i>Die Welt der hebräischen Bibel. Umfeld – Inhalte – Grundthemen</i>. Stuttgart: Kohlhammer, 2017. [→ 70 uur] <p>II. Literatuurtentamen [180 uur]</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Brueggemann, W., <i>Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy</i>. Minneapolis: Fortress Press, 1997, 117-403. [280 p. cat. 2 → 50 uur] ◦ Burger, Hans e.a. <i>Sola Scriptura : Biblical and Theological Perspectives on Scripture, Authority, and Hermeneutics</i>. Leiden: Brill, 2018, hieruit Part II: Biblical Perspectives. [120 p. cat. 1/2 → 30 uur] ◦ Hasel, G.F., <i>Old Testament Theology: Basic Issues in the Current Debate</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 1991⁴. [200 p. cat. 2 → 40 uur]

⁵ In onderling overleg worden colleges voor deze module eventueel gegeven in blok 3.

- Hess, Richard S. and Bill T. Arnold (eds.), *Ancient Israel's History: An Introduction to Issues and Sources*. Grand Rapids: Baker Academic, 2014. [t/m 6e eeuw; in hoofdlijn, cat. 3 → 60 uur]

Bijzonderheden Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

Specialisatie Praktische theologie (1): Een praktische theologie van de gebrokenheid en het lijden (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT1-SpecPT1-PrakThGebr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, presentatie	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur	<i>Periode</i>	MT1 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	5 dagdelen in blok 2 en 3 , in onderling overleg
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

Leerdoelen De student:

- vermeerderd en verdiept zijn kennis van de verschillende aspecten van de praktische theologie en van verschillende onderzoeksmethoden, waaronder de fenomenologische benadering;
- verwerft kennis en inzicht in christelijke praktijken met name over de plaats en betekenis van Christus voor en in die praktijken, zowel wat betreft de wetenschappelijke doordenking als de praktische uitwerking daarvan;
- kan adequaat een visie verwoorden hoe recht gedaan kan worden in pastoraat en prediking aan een 'Christopraxis'.

Eindtermen 4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 26 t/m 30, 33 t/m 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Hoor- en werkcolleges 9 uur
 Collegevoorbereiding 9 uur
 Presentatie 20 uur
 Preekvoorstel 20 uur
 Zelfstudie 222 uur

Toetseisen

- Ommen, Leon van, *Suffering in Worship: Anglican Liturgy in Relation to Stories of Suffering People*. New York: Routledge, 2017. [170 p. cat. 1 → 60 uur]
- Root, Andrew, *Christopraxis: A Practical Theology of the Cross*. Minneapolis: Fortress Press, 2014. [285 p. cat. 1 → 90 uur]
- Diverse artikelen en collegestof. [→ 72 uur]

Bijzonderheden

- Voor het literatuurtentamen dient de student stellingen/vragen te maken over de bestudeerde stof.
- Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.
- Er kan in overleg met de docent een eigen toespitsing aan het programma van de specialisatie gegeven worden, gerelateerd aan specifieke interesses of het beroepsperspectief van de student.

Specialisatie Praktische theologie (2): Nadere terreinverkenning (tevens PEP-cursus)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT2-SpecPT2-NadTer
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen, presentatie, onderzoeksopzet	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur	<i>Periode</i>	MT2 / blok 4
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	5 dagdelen in blok 1-3 , in onderling overleg
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vermeerderd en verdiept zijn kennis van de verschillende aspecten van de praktische theologie en van verschillende onderzoeksmethoden, waaronder de fenomenologische benadering; - verwerft nadere kennis van en inzicht in christelijke praktijken door middel van de opzet van een onderzoek dat gebruikt kan worden binnen dat onderdeel van de praktische theologie waarin men zich specialiseert; - verwerft kennis van de geschiedenis, de methode van behandeling en de theologische en praktische relevantie van dat onderdeel van de praktische theologie waarin men zich specialiseert; - geeft er blijk van in staat te zijn tot het ontwerp van een wetenschappelijk praktisch-theologisch onderzoek en de voorlopige uitwerking daarvan in een introductiehoofdstuk.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 26 t/m 30, 33 t/m 38
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	<p>Hoor- en werkcolleges 12,5 uur Collegevoorbereiding 12,5 uur Presentatie 5 uur Onderzoeksopzet/ Introductiehoofdstuk 50 uur Zelfstudie 200 uur</p>
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ In onderling overleg wordt een literatuurlijst samengesteld voor dat gebied/die gebieden waarop de student zich verder wil ontwikkelen. [→ 160 uur] ◦ Diverse artikelen en collegestof. [→ 40 uur]
<i>Bijzonderheden</i>	Voor deze specialisatie kan ook ingetekend worden in het kader van de permanente educatie predikanten, waarbij naast de gemeenschappelijke colleges een eigen programma gevolgd kan worden met eventueel een kleinere tijdsinvestering.

20. Master (specialisatie MT3, bestemd voor studenten die hun masterstudie gestart zijn in studiejaar 2019/2020 of eerder)

Algemene richtlijnen en informatie

- De specialisatiefase omvat in principe de bestudering van een major van 50 EC en een minor van 10 EC. In het nieuwe curriculum is dat gewijzigd in een major van 45 EC, waarmee reeds in het eerste studiejaar wordt gestart (10 EC 1^e jaar, 10 EC 2^e jaar, 2 x 5 EC + thesis van 15 EC 3^e jaar). Daarnaast kan een gemeentestage of minor van 10 EC gedaan worden en een keuzeminor van 15 EC.
- Voor een admissiale student is een minor van 10 EC bestaande uit de gemeentestage verplicht. Voor niet-admissiale studenten bestaat de mogelijkheid de minor toe te voegen aan de major. Bovendien is het mogelijk om (een deel van) de keuzemodules toe te voegen aan de specialisatiefase van de master.
- In het algemeen kan bij de in deze studiegids gegeven invulling voor de specialisatiemodules gesteld worden, dat het hier om voorbeelden/modellen gaat. Alternatieve mogelijkheden zijn voorhanden. Het uiteindelijke pakket wordt in overleg tussen docent en student vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de eigen voorkeur van de student. Dit geldt in het bijzonder wanneer een student een major van grotere omvang wenst te doen.
- Voor studenten die de opleiding eerstegraads godsdienstleraar willen doen naast hun master aan de TUA, is het theologische gedeelte vrijgesteld en geeft de TUA vrijstelling van (een deel van) de keuzemodules. Meer informatie hierover kan men vinden op p. 175 en kan opgevraagd worden bij de studieadviseur.
- Wanneer een gewenste module niet aan de TUA wordt gedoceerd, behoort het tot de mogelijkheden dit onderdeel aan een andere instelling te volgen. Goedkeuring van de examencommissie is daarvoor vereist.
- Voor bepalingen omtrent de masterscriptie, zie men de beschrijving daarvan op p. 178v en het 'Scriptiereglement' op SharePoint en de website.
- De masterstudie wordt afgesloten met een examen, dat bestaat uit de bespreking van de masterscriptie (die qua omvang 25.000 tot maximaal 35.000 woorden telt, inclusief voetnoten maar uitgezonderd de literatuurlijst en bijlagen). De gang van zaken is als volgt:
  - a. de student, die tot 5 personen mee mag nemen, houdt eerst een korte presentatie van zijn scriptie (10 minuten), die meetelt bij de beoordeling;
  - b. naast de begeleider stellen ook twee daartoe aangewezen hoogleraren, UD's of externe deskundigen vragen, in totaal 40 minuten: de begeleider 20 minuten, de twee anderen elk 10 minuten (afhankelijk van de situatie kan in de tijdsverdeling enige variatie aangebracht worden).Tijdens elke vergadering van het Coho wordt gelegenheid geboden om het masterexamen af te leggen. Viermaal per jaar vindt er een afsluitende openbare ceremonie plaats met officiële buluitreiking. De afgestudeerde masterstudent geeft tijdens deze ceremonie een beknopte presentatie (max. 4 minuten) van zijn afstudeerscriptie. Zie voor data de jaaragenda voorin deze studiegids.

Verantwoordelijkheden van de masterstudent

- Een masterstudent is verplicht voor zijn specialisatie de colleges van de major en (indien deze gegeven worden) de majorcolleges van de minor(s) te volgen.
- De masterstudenten kunnen, wanneer zij dat wensen en indien dat binnen de mogelijkheden ligt, ook colleges van modules in een ander dan zijn eigen jaar in de master volgen, of colleges van een andere major in de specialisatiefase.
- De admissiale masterstudenten zijn verplicht de master I- en master II-kritiekcolleges bij te wonen. De master-kritiekcolleges zijn overigens toegankelijk en aan te bevelen voor alle studenten.
- De masterstudenten zijn verplicht de integratiecolleges en themadagen te bezoeken. Beide soorten colleges worden in de masterfase in totaal driemaal bezocht.
- De masterstudenten worden aangemoedigd zoveel mogelijk deel te nemen aan de normale studentenactiviteiten (P.F.S.A.R., leeskringen etc.).
- De masterstudenten worden, evenals alle andere studenten, verwacht bij de openbare activiteiten van de universiteit zoals de rectoraatsoverdracht, jubilea e.d.
- De masterstudenten hebben recht op begeleiding van een mentor en krijgen, als hij admissiaal student is, huisbezoek door een hoogleraar en van zijn curator-begeleider.

Opleiding godsdienstleraar, eerstegraads

(kan gekozen worden in de masterfase)

De Christelijke Hogeschool te Ede biedt een master eerstegraads godsdienstlerarenopleiding in deeltijd aan. Dit is dus een hbo-master. Degenen die een opleiding leraar eerstegraads godsdienstonderwijs willen volgen, kunnen daartoe instromen in de educatieve master aan de CHE als onderdeel van de master aan de TUA.

Een (toekomstige) master theologie geeft recht op vrijstelling van de theologische onderdelen van de godsdienstlerarenopleiding. Aan de TUA kan daarnaast op basis van de eerstegraads godsdienstlerarenopleiding vrijstelling gevraagd worden voor keuzemodules en/of een minor in de master.

Toelatingsvoorwaarden:

1. Afgeronde bachelor theologie
2. Verklaring van afronding eerste masterjaar TUA (60 EC)

Voor informatie over de godsdienstlerarenopleiding kun je contact opnemen met de studieadviseur van de TUA en mw. dr. A.M. van Helden-Lankhaar van de CHE (amvhelden@che.nl).

Graduate Program

Aansluitend aan de masteropleiding kan gekozen worden voor een Graduate Program:

"The Graduate Program of the Theological University of Apeldoorn is a focused three-year part-time PhD training, small-scaled and high-level. It is designed as a compact on-site training of eight to ten consecutive days per year, combined with supervision on a regular basis, either in person or through digital means. The Graduate Program is a cooperation of the TUA with Driestar Christian University"

Voor meer informatie zie de website van de TUA: <https://www.tua.nl/nl/onderzoek/graduate-program>

Schema Master Specialisatie MT3 European Credit Transfer System

Specialisatiefase (60 EC) – cohort 2019 of eerder

<i>MODULE</i>	<i>Optie 1</i> <i>EC</i>	<i>Optie 2</i> <i>alleen voor niet-admissiale studenten</i> <i>EC</i>
Integratie- en themaweek Masters I-/II-kritiekcollege	X	X
Major	50	60
Minor (stage verplicht voor admissiale studenten)	10	
<i>TOTAAL</i>	<i>60</i>	<i>60</i>

Het is mogelijk om in plaats van keuzemodules te kiezen voor extra minors of het aantal EC's toe te voegen aan de major.

Specialisatie (45 tot 70 EC) – cohort 2020 en 2021

<i>MODULE</i>	<i>MT1</i> <i>Blok 4</i>	<i>MT2</i> <i>Blok 4</i>	<i>MT3</i> <i>Blok 1</i>	<i>MT3</i> <i>Blok 2</i>	<i>MT3</i> <i>Blok 3</i>	<i>MT3</i> <i>Blok 4</i>
Major	10 EC	10 EC		5 EC	5 EC	
Major Thesis						15 EC
Keuzeminor (mag toegevoegd worden aan de Major)			15 EC			
Gemeentestage (EC's kunnen door niet-admissialen toegevoegd worden aan de Major of naar eigen keuze ingevuld)				10 EC		

Master II-kritiekcollege

<i>Docent</i>	College van hoogleraren	<i>Module-code</i>	MT-Krcol2
<i>Toetsvorm</i>	Preekvoorstel	<i>Omvang</i>	N.v.t.
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT2 / blok 3, 4 of MT3
<i>Tentamendata</i>	Zie jaaragenda op p. 19v.	<i>Colleges</i>	1 uur 15 minuten per preekvoorstel
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- Het analyseren van preken en het leveren van gefundeerde kritiek op een preekvoorstel.
  - Het verwerven van de praktische vaardigheid ten aanzien van het schrijven en uitspreken van een preekvoorstel.
- Eindtermen* 3 t/m 6, 11 t/m 13, 19 t/m 21, 23, 24, 36 t/m 38
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Bijzonderheden*
- De kritiekcolleges staan onder leiding van de (con)rector; een afvaardiging van het Coho is aanwezig om kritiek te leveren op het preekvoorstel.
  - De tekst voor het preekvoorstel wordt 5 weken voorafgaand aan de datum van het kritiekcollege door het Coho aan de student opgegeven.
  - De preek dient een week voor het desbetreffende preekcollege door de student zelf ingeleverd te worden bij de curator-begeleider, de hoogleraren, Van 't Spijker (wanneer hij kritiek moet leveren) en de critici. De preek dient tevens een week tevoren opgenomen te zijn in het preekportfolio in Teams.
  - Het aantal kritiekcolleges wordt bepaald door het aantal admissiale studenten in de master.
  - Voor het leveren van kritiek worden vanuit de studenten 3 (admissiale) studenten aangewezen. Zie het rooster dat hiervoor wordt opgesteld.
  - Kritiek op het eerste gehoor, taal/stijl/liturgie, exegese/homilese worden door alle drie de critici uit de studenten gegeven (maximaal te besteden tijd is 5 minuten).
  - De volgorde van kritiseren is in volgorde van de jaren (bijv. eerst eerstejaars, dan tweedejaars enz.).
  - De Master-kritiekcolleges zijn verplicht voor alle admissiale studenten vanaf het tweede jaar van de bachelor (BT2) en bovendien toegankelijk en aan te bevelen voor alle niet-admissiale studenten.
  - Niet-admissiale studenten die een preekvoorstel willen leveren of meedoen in het rooster van critici (zie ook hieronder het punt van opsparen studie-uren), worden verzocht dit uiterlijk eind augustus door te geven aan het secretariaat.
  - Voor participatie aan de kritiekcolleges kunnen studie-uren opgespaard worden in het kader van het keuzemodule bricolage ('vrije ruimte').

Integratiecolleges en themadagen

<i>Docent</i>	Hoogleraren en (gast)docenten	<i>Module-code</i>	MT3-IT
<i>Tentamenvorm</i>	Testimonium	<i>Omvang</i>	2,5 EC aan einde MT2
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT3 / blok 2 resp. 4
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	2 + 3 (college)dagen
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Data</i>	31 januari t/m 2 februari (themadagen) 19 en 20 april (integratie-colleges)

- Leerdoelen*
- Verwerving en verdieping van inzicht in een specifiek theologisch thema, met het oog op de samenhang van de theologische disciplines. Verwerven van vaardigheid in het beoordelen van een theologische vraagstelling en zijn overtuiging beargumenteren in een wetenschappelijke discussie.

<i>Eindtermen</i>	11, 14, 18, 19, 33, 34, 36, 37
<i>Leerlijnen</i>	Discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling
<i>Studielast</i>	Hoorcolleges door hoogleraren en (gast)docenten. Plenaire discussie of bespreking in groepen aan de hand van stellingen of vragen. Eigen bijdragen door studenten. Bijbelstudie. - integratiecolleges 10 uur - themadagen 18 uur - collegevoorbereiding 2 uur
<i>Aanbevolen literatuur</i>	Zie het programma met literatuurtips dat voorafgaand aan de colleges wordt uitgereikt.
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Integratiecolleges worden gehouden in het gebouw van de TUA. Hoogleraren en docenten belichten het centrale thema vanuit hun eigen vakgebied. - Themadagen worden doorgaans elders in Nederland of een van de naburige landen gehouden. Gastsprekers worden uitgenodigd een lezing te geven over het centrale thema en ook worden in dat kader excursies georganiseerd. Eens in de 5 à 6 jaar wordt in plaats van de themadagen zo mogelijk een reis naar Israël gepland. - Het bijwonen van de integratiecolleges en themadagen is verplicht. - Indien de student door omstandigheden niet aanwezig kan zijn, dient hij zelf te zorgen voor vervanging met een omvang van 1 EC (28 uur). Als vervanging kan gedacht worden aan bezoek aan een (theologisch of verwant) symposium, een keuzemodule e.d. Goedkeuring van de vervangende stof dient gevraagd te worden aan de examencommissie met overlegging van een bewijs. Dat kan in het geval het een symposium o.i.d. betreft door middel van een verslag, voor een keuzemodule volstaat een kopie van het tentamenbriefje. Er kan geen financiële bijdrage gevraagd worden aan de TUA in de kosten van een symposium e.d. als dit bezocht wordt ter vervanging van themadagen of integratiecolleges. Integratiecolleges en/of themadagen kunnen in totaal maximaal 3 keer gedurende de master op deze wijze vervangen worden.

Masterscriptie (Cohort 2019 en eerder)

<i>Docent</i>	Een van de hoogleraren of -docenten	<i>Module-code</i>	MT3-MaScr
<i>Toetsvorm</i>	Schriftelijke opdracht	<i>Omvang</i>	17,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Presentatiebijeenkomsten 3 december van 10.00-12.00 uur en 18 mei van 13.30-15.30 uur	<i>Colleges</i>	N.v.t.
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent of hoogleraar	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - is in staat tot een zelfstandige bronnenbestudering van een specifieke thematiek op het terrein van een van de theologische hoofddisciplines; - is in staat een wetenschappelijke theologische probleem- en doelstelling te formuleren; - is in staat om via een zelfstandige analyse en beoordeling van relevante theologische wetenschappelijke literatuur te komen tot een eigen meningsvorming; - is in staat door middel van een mondelinge presentatie weer te geven waar het theologisch onderzoek over gaat en welke knelpunten daarbij ervaren worden; - weet zijn bevindingen op wetenschappelijke wijze te beargumenteren en weer te geven in een goed gestructureerde schriftelijke rapportage.
-------------------	--

<i>Eindtermen</i>	1, 2, 4 t/m 6, 8, 10, 13, 16, 19, 21
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Zelfstudie/schriftelijk werkstuk 490 uur

- Scriptie-eisen*
- De opzet voor de scriptie moet i.o.m. de begeleidend docent ter goedkeuring naar het Coho gestuurd worden. Vervolgens worden de meelezers aangewezen.
  - Het werkstuk moet een omvang hebben van 25.000 tot 35.000 woorden, inclusief voetnoten, exclusief literatuurlijst en bijlagen (volgens BGC).
  - Het is van belang de diverse visies, niet het minst als men met een auteur ernstig van mening verschilt, op eerlijke en consistente wijze weer te geven.
  - De conclusies waartoe het onderzoek leidt, dienen gerelateerd te worden aan de onderzoeksvraagstelling; probleem- en doelstelling zullen in de regel in het slothoofdstuk weerkeren en een beantwoording krijgen.
  - Na het concluderend hoofdstuk wordt een samenvatting van 400 à 500 woorden toegevoegd.
  - De scriptie wordt, na goedkeuring door de begeleidende hoogleraar of docent, door de student minimaal 2 weken voor het masterexamen in 6-voud ingeleverd bij het secretariaat (en digitaal in pdf-formaat via Educator ingeleverd).
  - Na afronding van de scriptie en als aan alle andere vereisten van de master is voldaan, wordt de scriptie besproken in een vergadering van het Coho:
    1. de student houdt een korte presentatie van zijn scriptie (10 minuten), die meetelt bij de beoordeling;
    2. de begeleider stelt vragen over de scriptie (20 minuten);
    3. de (maximaal twee) aangewezen meelezers stellen vragen (20 minuten totaal);
    4. de beoordeling wordt bepaald aan de hand van het beoordelingsformulier.

- Aanbevolen literatuur*
- Zie bij Schrijfopdracht BT1.
  - Het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website).

- Bijzonderheden*
- Halverwege het traject presenteert de student zijn onderzoek aan medestudenten. Hiervoor wordt 2 keer per jaar een verplichte bijeenkomst belegd voor alle studenten die bezig zijn met hun masterscriptie. Elke student dient 2 bijeenkomsten bij te wonen (1 keer luisteren en feedback geven, 1 keer presenteren).
  - Wanneer de scriptie beoordeeld wordt met minimaal een 8,5 krijgt de student de gelegenheid zijn scriptie om te werken tot een artikel voor een wetenschappelijk tijdschrift. Dit doet hij in samenwerking en onder begeleiding van zijn begeleider.
- Zie ook het 'Scriptiereglement' op SharePoint en de website.

21. Major Master Specialisatie MT3

Dogmageschiedenis (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-Dogmgs
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio / essay(s) en scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Oriëntatie 2,5 EC B. Oude kerk en Middeleeuwen 8 EC C. Reformatie 12 EC D. Latere tijd 7,5 EC E. Scriptie 17,5 EC F. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ uur	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen De student:

- kan de vorming van het christologisch-trinitarisch dogma historisch en theologisch beschrijven, interpreteren en waarderen;
- kan verschillende benaderingen van dogmageschiedenis onderscheiden en waarderen;
- kan zelfstandig een dogmahistorische studie schrijven, met beredeneerde gebruikmaking van methodes die aan deze module eigen zijn.

Eindtermen 1, 2, 4 t/m 6, 8, 11, 16 t/m 19, 37, 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren

Studielast Werkcolleges 22 uur (in beginsel zijn dit de mastercolleges dogmatiek)
Collegevoorbereiding 48 uur
Zelfstudie 840 uur
Masterscriptie 490 uur

Toetseisen Onderstaande opgave is als een model te beschouwen, waarvan individueel kan worden afgeweken. Eigen interesses van de student worden aangemoedigd. In overleg met de docent wordt bepaald welk deel van de stof in een leesverslag wordt verwerkt en over welk deel van de stof een (thematisch) paper wordt geleverd.

A. Oriëntatie (70 uur)

- Barth, K., *Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert: Ihre Vorgeschichte und ihre Geschichte*. Zürich: Theologischer Verlag Zürich, 1947¹/1960³. [150 pagina's selecteren voor leesstof portfolio → 15 uur]
- Berkhof, Henrikus, *200 Jahre Theologie: Ein Reisebericht*. Neukirchen: Neukirchener Verlag, 1985, 11-82, 92-136, 147-205. [175 p. leesstof voor portfolio → 25 uur]
- Küng, Hans, *Grosse christliche Denker*. München: Piper, 1994; Nederlandse vertaling: *Grote christelijke denkers*. Kampen: Kok, 1996. [230 p. leesstof voor portfolio → 25 uur]
- Samenstellen portfolio. [→ 5 uur]

B. Oude kerk en Middeleeuwen (224 uur)

- Andresen, Carl und Adolf Martin Ritter (Hrsg.), *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte 1: Die Lehrentwicklung im Rahmen der Katholizität*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1999², 35-754. [720 p. leesstof voor portfolio → 144 uur]
- Gilg, Arnold, *Weg und Bedeutung der altkirchlichen Christologie*. München: Kaiser, 1989. [105 p. leesstof voor portfolio → 21 uur]
- Seeberg, Reinhold, *Lehrbuch der Dogmengeschichte*. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1953-1955. [350 p. in overleg, leesstof voor portfolio → 40 uur]
- Samenstellen portfolio. [→ 19 uur]

C. Reformatie (336 uur)

- Andresen, Carl und Adolf Martin Ritter (Hrsg.), *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte 2: Die Lehrentwicklung im Rahmen der Konfessionalität*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1999², 1-559. [560 p. leesstof voor portfolio → 112 uur]

- Baars, A., *Om Gods verhevenheid en Zijn nabijheid: De Drie-eenheid bij Calvijn*. Kampen: Kok, 2004, 74-280. [207 p. leesstof voor portfolio → 21 uur]
- Kooi, C. van der, *Als in een spiegel: God kennen volgens Calvijn en Barth*. Kampen: Kok, 2002, 10-390. [381 p. leesstof voor portfolio → 55 uur]
- Koopmans, J., *Het oudkerkelijk dogma in de Reformatie, bepaaldelijk bij Calvijn*. Wageningen: Veenman, 1938. [136 p. leesstof voor portfolio → 15 uur]
- Krusche, Werner, *Das Wirken des Heiligen Geistes nach Calvin*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1957. [347 p. leesstof voor portfolio → 35 uur]
- Literatuur naar keuze in te vullen. [→ 78 uur]
- Samenstellen portfolio. [→ 20 uur]

D. Latere Tijd (210 uur)

- Berkouwer, G.C., *Een halve eeuw theologie: Motieven en stromingen van 1920 tot heden*. Kampen: Kok, 1974. [380 p. leesstof voor portfolio → 54 uur]
- Lauster, Jörg, *Prinzip und Methode: Die Transformation des protestantischen Schriftprinzips durch die historische Kritik von Schleiermacher bis zum Gegenwart*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2004, 11-345, 401-469. [402 p. leesstof voor portfolio → 67 uur]
- Reuver, A. de, *Bedelen bij de Bron: Kohlbrugge's geloofopvatting vergeleken met Reformatie en Nadere Reformatie*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1992, hfdst. 4, 5, 7, 8. [245 p. leesstof voor portfolio → 27 uur]
- Stoker, Wessel en Henk C. van der Sar (red.), *Theologie op de drempel van 2000: Terugblik op 100 jaar Gereformeerd Theologisch Tijdschrift*. Kampen: Kok, 1999. [330 p. leesstof voor portfolio → 33 uur]
- Samenstellen portfolio. [→ 29 uur]

Masterscriptie Het onderwerp van de scriptie moet liggen op het terrein van de dogmageschiedenis. Het onderwerp wordt in overleg met de docent en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De scriptie moet voldoen aan de eisen qua omvang, vorm en inhoud, zoals die in algemene zin zijn omschreven. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Dogmatiek (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MAJ-Dogm
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio, essay(s) en scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Fundamentele dogmatiek 7 EC B. Dogma- en theologiegeschiedenis 6,5 EC C. Bijbel en dogmatiek 11,5 EC D. Materiële dogmatiek 7,5 EC E. Scriptie 17,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Verdieping van de kennis en het inzicht m.b.t. het vak dogmatiek, zowel wat de oorsprong en methode betreft als ook wat de actuele ontwikkelingen betreft; het kunnen omgaan met bronnen en literatuur op het terrein van de dogmatiek.

Het onderstaande is een model, waarvan afgeweken kan worden. Aan het begin van de major dogmatiek stellen docent en student in overleg het precieze programma vast.

Eindtermen 4 t/m 8, 12, 17 t/m 21, 37

<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	<p>A. Fundamentele dogmatiek 7 EC (werkcolleges 6,75 uur, zelfstudie 189,25 uur)</p> <p>B. Dogma- en theologiegeschiedenis 6,5 EC (182 uur)</p> <p>C. Bijbel en dogmatiek 11,5 EC (werkcolleges 4,5 uur, zelfstudie 317,5 uur)</p> <p>D. Materiële dogmatiek 7,5 EC (werkcolleges 6,75 uur, zelfstudie 203,25 uur)</p> <p>E. Masterscriptie 17,5 EC (490 uur)</p> <p><i>A. Fundamentele dogmatiek (7 EC)</i> Verdieping van inzicht in het eigene van de christelijk-theologische bezinning en de uitgangspunten van de christelijke dogmatiek. Aan de orde komen inleidingsvragen: vooronderstellingen van christelijk theologisch denken, uitdagingen van modern en postmodern denken.</p>
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Kooi, C. van der, <i>Als in een spiegel: God kennen volgens Calvin en Barth. Een tweeluik</i>. Kampen: Kok, 2002 of latere druk. [420 p. cat. 1/2 → 102,25 uur] ◦ Pannenberg, W., 'Die Aufnahme des philosophischen Gottesbegriffs als dogmatisches Problem der frühchristlichen Theologie', in W. Pannenberg, <i>Grundfragen systematischer Theologie: Gesammelte Aufsätze</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1971², p. 296-346. [51 p. cat. 1 → 17 uur] ◦ Sauter, G., <i>Zugänge zur Dogmatik: Elemente theologischer Urteilsbildung</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1998, 19-296. [280 p. leesstof voor portfolio → 28 uur] ◦ Selectie door de student en verwerking van enkele bijpassende artikelen / een monografie en opname in portfolio. [→ 24 uur] ◦ Samenstellen portfolio. [→ 18 uur]
<i>Aanbevolen literatuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Henning, Chr., <i>Die evangelische Lehre vom Heiligen Geist und seiner Person: Studien zur Architektur protestantischer Pneumatologie im 20. Jahrhundert</i>. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2000. - Pannenberg, W., <i>Grundzüge der Christologie</i>. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1964¹ of latere druk. <p><i>B. Dogma- en theologiegeschiedenis (6,5 EC)</i> Verdere verdieping van de kennis en het inzicht m.b.t. de vakken dogma- en theologiegeschiedenis. Bestudering van overzichtswerken en enkele karakteristieke sleutelteksten.</p>
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Adam, A., <i>Lehrbuch der Dogmengeschichte, Band 1: Die Zeit der Alten Kirche</i>. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1965¹ of latere druk, 115-342. [230 p. leesstof voor portfolio → 23 uur] ◦ Adam, A., <i>Lehrbuch der Dogmengeschichte, Band 2: Mittelalter und Reformationszeit</i>. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1968¹ of latere druk, 15-171. [155 p. leesstof → 15 uur] ◦ Pannenberg, W., <i>Problemgeschichte der neueren evangelischen Theologie in Deutschland: Von Schleiermacher bis zu Barth und Tillich</i>. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1997. [356 p. leesstof voor portfolio → 36 uur] ◦ Een of meerdere monografieën / artikelen naar keuze, met het oog op de onderwerpkeuze van de scriptie. [→ 90 uur] ◦ Samenstellen portfolio. [→ 18 uur]
<i>Aanbevolen literatuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Assel, H., <i>Der andere Aufbruch: Die Lutherrenaissance – Ursprünge, Aporien und Wege: Karl Holl, Emanuel Hirsch und Rudolf Hermann (1910-1935)</i>, <i>Forschungen zur systematischen und ökumenischen Theologie</i> Band 72. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1994. - Jüngel, E., <i>Barth-Studien</i>, <i>Ökumenische Theologie</i> Band 9. Zürich e.a.: Benziger e.a., 1982. - Pannenberg, W., <i>Problemgeschichte der neueren evangelischen Theologie in Deutschland: Von Schleiermacher bis zu Barth und Tillich</i>. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1997.

C. Bijbel en dogmatiek (11,5 EC)

Verdieping van inzicht van dogmatisch spreken in de Schrift én van dogmatisch Schriftgebruik.

Aan de orde komen structuren en inhoud van het Oude en Nieuwe Testament als bron en norm voor dogmatische bezinning en de vraag van het gezag van de Schrift in de hedendaagse discussie.

Toetseisen

- Belt, H. van den, *The Authority of Scripture in Reformed Theology: Truth and Trust*, Studies in Reformed Theology Vol. 17. Leiden/Boston: Brill, 2008. [375 p. leesstof voor portfolio → 75 uur]
- Huijgen, A., 'Alone Together: *Sola Scriptura* and the Other Solas of the Reformation', in Hans Burger e.a. (eds.), *Sola scriptura: Biblical and theological perspectives on scripture, authority, and hermeneutics*. Leiden: Brill, 2018. [20 p. leesstof voor portfolio → 5 uur]
- Huijgen, A., "'God heeft Hem tot Kurios en Christus gemaakt": Systematische theologie en de exegese van Handelingen 2:36', in G.C. den Hertog e.a. (red.), *Acta: Bundel ter gelegenheid van het afscheid van prof. dr. T.M. Hofman als hoogleraar aan de Theologische Universiteit Apeldoorn*. Heerenveen: Groen, 2015, 91-105. [15 p. leesstof voor portfolio → 3 uur]
- Huijgen, A., *Drievoudig bewogen: De innerlijke samenhang van Triniteit en Oude Testament*, Apeldoornse Studies 69. Apeldoorn: TUA, 2017. [62 p. leesstof voor portfolio → 13 uur]
- Keulen, D. van, *Bijbel en dogmatiek: Schriftbeschouwing en schriftgebruik in het dogmatisch werk van A. Kuyper, H. Bavinck en G.C. Berkouwer*. Kampen: Kok, 2003. [740 p. leesstof voor portfolio → 74 uur]
- Knijff, H.W. de, *Geest en gestalte: O. Noordmans' bijbeluitlegging in hermeneutisch verband*. Wageningen: Veenman, 1970. [190 p. cat. 1/2 → 45,5 uur]
- Maris, J.W., *Geloof en schriftgezag*, Apeldoornse Studies 36. Apeldoorn: TUA, 1998. [54 p. leesstof voor portfolio → 10 uur]
- Door student te selecteren artikelen / monografie. [→ 32 uur]
- Samenstellen essay. [→ 60 uur]

Aanbevolen literatuur

- Vroom, H.M., *De Schrift alleen? Een vergelijkend onderzoek naar de toetsing van theologische uitspraken volgens de openbaringstheologische visie van Torrance en de hermeneutisch-theologische opvattingen van Van Buren, Ebeling, Moltmann en Pannenberg*. Kampen: Kok, 1978.
- Wethmar, C.J., *Dogma en verstaanshorison: 'n Histories-sistematiese ondersoek in verband met die hermeneutiese funksie van die kerklike dogma met besondere verwysing na die teologie van Gerhard Ebeling*. Amsterdam: Rodopi, 1977.

D. Materiële dogmatiek (7,5 EC)

Verdieping van inzicht in onderwerpen die vragen om een dogmatische standpuntbepaling.

Aan de orde komen onderwerpen uit de diverse loci van de dogmatiek.

Toetseisen

- Beek, A. van de, *God doet recht: Eschatologie als christologie*. Zoetermeer: Meinema, 2008. [444 p. leesstof voor portfolio → 45 uur]
- Muis, J., *Onze Vader: Christelijk spreken over God*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2015. [400 p. leesstof voor portfolio → 40 uur]
- Ratzinger, J. / Benedictus XVI, *Jezus van Nazareth, Deel I. Van de doop in de Jordaan tot de Gedaanteverandering*. Tiel: Lannoo, 2007. [300 p. leesstof voor portfolio → 25 uur]
- Ratzinger, J. / Benedictus XVI, *Jezus van Nazareth, Deel II. Van de intocht in Jeruzalem tot de opstanding*. Tiel: Lannoo, 2011. [240 p. leesstof voor portfolio → 20 uur]
- Naar keuze een werk uit de hieronder genoemde suggesties bij aanbevolen literatuur. [→ 38,25 uur]
- Samenstellen portfolio en gesprekspunten. [→ 35 uur]

Aanbevolen literatuur

- Gunton, Colin E., *Father, Son and Holy Spirit: Essays toward a fully trinitarian theology*. London: T&T Clark, 2003.
- Jenson, Robert W., *Systematic theology, Vol. 1. The Triune God*. New York: Oxford University Press, 1997.
- Jenson, Robert W., *Systematic theology, Vol. 2. The Works of God*. New York: Oxford University Press, 1999.

- Pannenberg, W., *Grundzüge der Christologie*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1964¹ of latere druk.
- Volf, M., *After our likeness: The church as the image of the trinity*. Grand Rapids: Eerdmans, 1998.

E. Masterscriptie (17,5 EC)

Het onderwerp van de scriptie moet liggen op het terrein van de dogmatiek. Het onderwerp wordt in overleg met de vakhoogleraar en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De scriptie moet voldoen aan de eisen qua omvang, vorm en inhoud, zoals die in algemene zin zijn omschreven. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie; voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Ethiek (major)

<i>Docent</i>	Dr. D.J. Steensma	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-Eth
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens en scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Fundamentele ethiek 8 EC B. Bijbelse ethiek 8 EC C. Geschiedenis van de ethiek 5,5 EC D. Materiële ethiek 10 EC E. Scriptie 17,5 EC F. Colleges 1 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	24 uur
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

Leerdoelen Verdieping van kennis van en inzicht in de theologische ethiek, de aanwijzingen voor moraal vanuit de Schrift, de geschiedenis van de theologische ethiek, en materieel-ethische onderwerpen.

Eindtermen 4 t/m 6, 12, 15, 16, 18 t/m 21

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast

- A. Fundamentele ethiek 8 EC (zelfstudie 224 uur)
- B. Bijbelse ethiek 8 EC (zelfstudie 224 uur)
- C. Geschiedenis van de ethiek 5,5 EC (zelfstudie 154 uur)
- D. Materiële ethiek 10 EC (zelfstudie 280 uur)
- E. Masterscriptie 17,5 EC (490 uur)
- F. Colleges incl. voorbereiding 1 EC (28 uur)

A. Fundamentele ethiek

Verdieping van kennis van en inzicht in het eigene van de morele bezinning en het uitgangspunt van de theologische ethiek.

Toetseisen

- Härle, Wilfried, *Ethik. 2. Überarbeitete und aktualisierte Auflage*. Berlin: De Gruyter 2018. [441 p. cat. 1 → 150 uur]
- O'Donovan, Oliver, *Self, World, and Time: Ethics as Theology*, Volume 1. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2013. [133 p. cat. 2 → 26 uur]
- O'Donovan, Oliver, *Finding and Seeking: Ethics as Theology*, Volume 2. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2014. [240 p. cat. 2 → 48 uur]

- Aanbevolen literatuur*
- Honecker, Martin, *Einführung in die Theologische Ethik: Grundlagen und Grundbegriffe* (Berlin: De Gruyter, 1990).
  - Heyns, J.A., *Teologiese Etiek 1*. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel Transvaal, 1982.
- B. Bijbelse etiek*
- Verdieping van kennis van en inzicht in de Schrift als bron van morele bezinning.
- Toetseisen*
- Hays, Richard B., *The Moral Vision of the New Testament: Community, Cross, New Creation. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics*. New York: HarperSanFrancisco, 1996. [470 p. cat. 1/2 → 124 uur]
  - Wright, Christopher J.H., *Old Testament Ethics for the People of God*. Downers Grove: InterVarsityPress, 2004, 17-479. [462 p. cat. 2 → 100 uur]
- Aanbevolen literatuur*
- Otto, Eckart, *Theologische Ethik des Alten Testaments*. Theologische Wissenschaft Band 3,2. Stuttgart: Kohlhammer, 1994.
  - Schrage, W., *Ethik des Neuen Testaments: Grundrisse zum Neuen Testament. Das Neue Testament Deutsch. Ergänzungsreihe IV*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1982.
  - Schrage, W., *Die konkreten Einzelgebote in der paulinischen Paränese: Ein Beitrag zur neutestamentlichen Ethik*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1961.
- C. Geschiedenis van de christelijk-theologische etiek*
- Verdieping van kennis van en inzicht in de geschiedenis van de christelijk-theologische etiek. Aan de orde komen hoofdmomenten uit de geschiedenis van de etiek en denkers die invloed hebben uitgeoefend op de theologisch-ethische bezinning en discussie.
- Toetseisen*
- Frey, Christofer, *Die Ethik des Protestantismus van der Reformation bis zur Gegenwart*. Unter Mitarbeit von Martin Hoffmann. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 1989. [257 p. cat. 1 → 86 uur]
  - Wogaman, J. Philip, *Christian Ethics: A Historical Introduction*. Second Edition. Louisville: Westminster John Knox, 2011. [340 p. cat. 2 → 68 uur]
- Aanbevolen literatuur*
- Bockmühl, K., *Gesetz und Geist: Eine kritische Würdigung des Erbes protestantischer Ethik I. Die Ethik der reformatorischen Bekenntnisschriften*. Giessen: Brunnen, 1987.
  - MacIntyre, A., *A Short History of Ethics: A History of Moral Philosophy from the Homeric Age to the Twentieth Century*. London: Routledge Chapman & Hall, 2002⁹.
  - Mahoney, John, *The Making of Moral Theology: A Study of the Roman Catholic Tradition*. Oxford: Clarendon, 1987.
  - Rohls, Jan, *Geschichte der Ethik*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1999².
- D. Materiële etiek*
- Verdieping van kennis van en inzicht in onderwerpen die vragen om een ethische standpuntbepaling.
- Toetseisen*
- Banner, Michael, *The Ethics of Everyday Life: Moral Theology, Social Anthropology, and the Imagination of the Human* (The Bampton Lectures in the University of Oxford 2013). Oxford: Oxford UP, 2014. [205 p. cat. 1/2 → 50 uur]
  - Grenz, Stanley J., *Sexual Ethics: An Evangelical Perspective*. Louisville: Westminster John Knox, 1997. [258 p. cat. 1 → 86 uur]
  - Grenz, Stanley J., *Welcoming but Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality*. Louisville: Westminster John Knox, 1998. [157 p. cat. 2 → 33 uur]
  - Kruijf, G.G. de, *Waakzaam en nuchter: Over christelijke etiek in een democratie*. Baarn: Ten Have, 1994. [250 p. cat. 2 → 50 uur]
  - Post, Doeke, *De dood komt steeds later: Het einde van het leven in discussie*. Zoetermeer: Meinema, 2012, 2^e herziene druk. [195 p. cat. 3 → 25 uur]
  - Waters, Brent, *This Mortal Flesh: Incarnation and Bioethics*. Grand Rapids: Brazos, 2009. [183 p. cat. 2 → 36 uur]
- Aanbevolen literatuur*
- Heyns, J.A., *Teologiese Etiek 1, 2/1 en 2/2*. Pretoria: N.G. Kerkboekhandel Transvaal, 1982-1989.
- Masterscriptie*
- Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de vakdocent en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Evangelistiek/Missiologie (major)

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-Evan
<i>Toetsvorm</i>	Tentamens en/of leesverslagen, mini-scripties, scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC Tentamens 30 EC Scriptie 17,5 EC Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT3
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren

Leerdoelen

- Het zelfstandig leren onderscheiden, benoemen en beschrijven wat de Bijbelse fundering is van zending en/of evangelisatie.
- Het zelfstandig leren herkennen en identificeren van thema's uit de geschiedenis en/of de theologie van de Missiologie en/of de Evangelistiek.
- Het theologisch/reflecterend leren omgaan met missiologische thema's.
- Het zelfstandig leren omgaan met bronnen en de literatuur op het terrein van de Missiologie en/of de Evangelistiek.

Eindtermen 4 t/m 8, 10, 11, 13 t/m 19, 23 t/m 25, 28, 29, 36

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast
Colleges 24 uur
Collegevoorbereiding 46 uur
Zelfstudie 840 uur
Masterscriptie 490 uur

Toetseisen In overleg met de student wordt een programma voor bestudering vastgesteld, in bepaalde thematische categorieën, met een totaal van 30 EC. Afhankelijk van de keuze voor tentamen of leesverslag gelden de richtlijnen vertaling literatuur naar studie-uren.

A. Bijbelse fundering van de missiologie en evangelistiek.

Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:

- Becker, R., 'Matthew 28:18-20 interpreted from the point of view of the apostolate', in Tj. Baarda e.a., *Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missiologie en evangelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam*. Kampen: Kok, 1978, 46-58.
- Bevans, Stephen B. and R.P. Schroeder, *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*. New York: Orbis Books, 2006, 7-31.
- Blauw, J., *Goden en mensen: Plaats en betekenis van de heidenen in de heilige Schrift*. Groningen: Niemeijer, 1950.
- Blauw, J., *Gottes Werk in dieser Welt: Grundzüge einer biblischen Theologie der Mission*. München: Kaiser Verlag, 1961.
- Boer, H.R., *Pentecost and the Missionary Witness of the Church*. Franeker: Wever, 1955.
- Bosch, D.J., *Die Heidenmission in der Zukunftsschau Jesu: Eine Untersuchung zur Eschatologie der synoptischen Evangelien*. Zürich: Zwingli Verlag, 1959.
- Bosch, D.J., 'The why and how of a true biblical foundation for mission', in Tj. Baarda e.a., *Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missiologie en evangelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam*. Kampen: Kok, 1978, 33-45.

- Bouw, W.J. (red.), *Evangelisatie: Wat verstaan we eronder?* Kampen: Kok, 1981.
- Dodd, C.H., *The Apostolic Preaching and its Development*. London: Hodder & Stoughton, 1936 of later, of in vertaling: *De apostolische prediking en haar ontwikkelingsgang*. Nijkerk: Callenbach, s.a.
- Honig, A.G., *Bijdrage aan het onderzoek naar de fundering van de zendingsmethode der comprehensive approach in het Nieuwe Testament*. Kampen: Kok, 1951.
- Moreau, A.S. (ed.), *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids: Baker Books, 2000.
- Moreau, A.S. e.a., *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Books, 2004.
- Noordegraaf, A., *Creatura Verbi: De groei van de gemeente volgens de Handelingen der Apostelen*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1983 of later.
- Noort, G. e.a., *Als een kerk opnieuw begint: Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2008.
- Schnabel, E.J., *Early Christian Mission: Jesus and the Twelve*. Illinois/Leicester: IVP, 2004.
- Schnabel, E.J., *Early Christian Mission: Paul and the early Church*. Illinois/Leicester: IVP, 2004.
- Swigchem, D. van, *Het missionair karakter van de christelijke gemeente volgens de brieven van Paulus en Petrus*. Kampen: Kok, 1955.
- Verkuyl, J., *Inleiding in de nieuwere zendingswetenschap*. Kampen: Kok, 1975.
- Verkuyl, J., *Inleiding in de Evangelistiek*. Kampen: Kok, 1978.
- Versteeg, J.P., 'De bijbelse fundering van de zending', in *Gij die eertijds verre waart... Een overzicht van de geschiedenis en taken van de zending*. Utrecht: De Banier, 1978, 11-60.
- Versteeg, J.P., 'Opdracht in viervoud', in W.J. Bouw (red.), *Evangelisatie: Wat verstaan we eronder?* Kampen: Kok, 1981, 9-47.

B. Theologie van de missiologie en de evangelistiek.

Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:

- Baarda, Tj. e.a., *Zending op weg naar de toekomst: Essays aangeboden aan prof. dr. J. Verkuyl ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar in de missiologie en evangelistiek aan de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam*. Kampen: Kok, 1978.
- Bavinck, J.H., *Religieus besef en christelijk geloof*. Kampen: Kok, 1949.
- Bavinck, J.H., *Inleiding in de zendingswetenschap*. Kampen: Kok, 1954.
- Bevans, S.B. and R.P. Schroeder, *Constants in Context: A Theology of Mission for Today*. New York: Orbis Books, 2006.
- Bosch, D.J., *Witness to the World: The Christian Mission in Theological Perspective*. London: Marshall, Morgan and Scott, 1980.
- Bosch, D.J., *Transforming Mission: Paradigm shifts in theology of mission*. New York: Orbis Books, 2011 of later, Twentieth anniversary edition.
- Doleweerd, J.H. van (red.) e.a., *Gij zult Mijn getuigen zijn: Zending in bijbels perspectief*. Houten: Den Hertog, 2006.
- Jongeneel, J.A.B., *Missiologie II: Missionaire theologie*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1991.
- Jongeneel, J.A.B., "Christelijke theologie als missionaire theologie", *Kerk en theologie*, 55^e jaargang (2004), 42-53.
- Kraemer, H., *The Christian Message in a nonchristian World*. London: Edinburgh House, 1938 of andere druk.
- Kraemer, H., *Religion and the Christian Faith*. Cambridge: James Clarke, 2002, reprint.
- Moreau, A.S. (ed.), *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids: Baker Books, 2000.
- Moreau, A.S. e.a., *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Books, 2004.
- Newbigin, L., *The Gospel in a Pluralist Society*. Grand Rapids: Eerdmans, 1989.
- Newbigin, L., *The Open Secret: An Introduction to the Theology of Mission*. Grand Rapids: Eerdmans, 1995, revised edition.
- Versteeg, J.P. e.a., *Gij die eertijds verre waart... Een overzicht van de geschiedenis en taken van de zending*. Utrecht: De Banier, 1978.
- Verkuyl, J., *Inleiding in de nieuwere zendingswetenschap*. Kampen: Kok, 1975.
- Verkuyl, J., *Zijn alle godsdiensten gelijk?* Kampen: Kok, 1984⁵ of later, 103-142.

- Visser, P.J., *Bemoeyenis en getuigenis: Het leven en de missionaire theologie van Johan H. Bavinck*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1997.

C. Tentamen en/of leesverslagen *Geschiedenis van de zending*.

Capita selecta (in overleg) uit o.a. de volgende literatuur:

- Berg, J. van den, *Constrained by Jesus' love: An Inquiry into the Motives of the Missionary Awakening in Great Britain in the Period between 1698 and 1815*. Kampen: Kok, 1956.
- Harnack, A. von, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*. Leipzig: J.C. Hinrichse Buchhandlung, 1924.
- Hof, I.P.C. van 't, *Op zoek naar het geheim van de zending: In dialoog met de Wereldzendingconferenties 1910-1963*. Wageningen: Veenman & zonen, 1972.
- Joosse, L.J., *Reformatie en zending: Bucer en Walaeus: vaders van reformatorische zending*. Goes: Oosterbaan & Le Cointre, 1988.
- Moreau, A.S. (ed.), *Evangelical Dictionary of World Missions*. Grand Rapids: Baker Books, 2000.
- Moreau, A.S. e.a., *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Books, 2004.
- Neill, Stephen, *A History of Christian Missions*. Harmondsworth: Penguin Books, 1986².
- Wind, A., *Zending en oecumene in de twintigste eeuw (1, 2a en 2b)*. Kampen: Kok, 1984, 1991, 1998.
- Yates, Timothy, *Christian Mission in the Twentieth Century*. Cambridge: University Press, 1994 of later.

D. Specifieke missiologische thema's.

In overleg met de student wordt één of worden enkele deelthema's uit de Missiologie vanuit literatuuronderzoek bestudeerd. Hier valt o.a. te denken aan thema's als: lokale theologieën, contextualisatie, elenctiek, dialoog in de zending, missionair gemeente-zijn, presentie van de christelijke gemeente in de samenleving, raakvlakken met andere theologische disciplines als diaconaat etc.

Enkele verdere literatuurwijzingen:

- Avis, Paul, *A Church Drawing Near: Spirituality and Mission in a Post-Christian Culture*. London: T&T Clark, 2003.
- Bakke, R., *The Urban Christian: Effective Ministry in Today's Urban World*. Illinois: IVP, 1987.
- Bediako, Kwame, *Jezus in de cultuur en geschiedenis van Afrika*. Kampen: Kok, 1999.
- Brouwer, R. e.a., *Levend lichaam: Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*. Kampen: Kok, 2007.
- Dekker, W. en P.J. Visser (red.), *Uitgedaagd door de tijd: Christelijke zending in een postmoderne samenleving*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2000.
- Dekker, W. en P.J. Visser, *Om de verstaanbaarheid: Over bijbel, geloof en kerk in een postmoderne samenleving*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2002.
- Dekker, W. e.a., *Kerk zijn in de grote stad* (GSEV-reeks nr 38). Barneveld: De Vuurbaak, 1998.
- Eliade, M. (ed.), *The Encyclopedia of Religion*. New York: Macmillan, 1987.
- Engen, Charles Van, *God's Missionary People: Rethinking the Purpose of the Local Church*. Grand Rapids: Baker, 1991.
- Gehring, Roger W., *Hausgemeinde und Mission: Die Bedeutung antiker Häuser und Hausgemeinschaften – von Jesus bis Paulus*. Giessen: Brunnen, 2000.
- Gelder, Craig Van (ed.), *Confident Witness – Changing World: Rediscovering the Gospel in North America*. Grand Rapids: Eerdmans, 1999.
- Gelder, Craig Van, *The Essence of the Church: A Community Created by the Spirit*. Grand Rapids: Baker, 2012.
- Gelder, Craig Van, *The Ministry of the Missional Church: A Community Led by the Spirit*. Grand Rapids: Baker, 2007.
- Gelder, Craig Van and Dwight J. Zscheile, *The Missional Church in Perspective: Mapping Trends and Shaping the Conversation*. Grand Rapids: Baker Academic, 2011.
- Glasser, Arthur F. e.a., *Announcing the Kingdom: The Story of God's Mission in the Bible*. Grand Rapids: Baker, 2003.
- Guder, Darrell L., *Called to Witness: Doing Missional Theology*. Grand Rapids: Eerdmans, 2015.
- Guder, Darrell L., *The Continuing Conversion of the Church*. Grand Rapids: Eerdmans, 2000.

- Guder, Darrell L. (ed.), *Missional Church: A Vision for the Sending of the Church in North America*. Grand Rapids: Eerdmans, 1998.
- Hesselgrave, D.J., *Communicating Christ Cross-Culturally: An Introduction to Missionary Communication*. Grand Rapids: Zondervan, 1991².
- Hiebert, P.G., *Anthropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids: Baker Books, 1985.
- Hunsberger, George R., *Bearing the Witness of the Spirit: Lesslie Newbigin's Theology of Cultural Plurality*. Grand Rapids: Eerdmans, 1998.
- Hunsberger, George R. and Craig Van Gelder (eds.), *The Church Between Gospel and Culture: The Emerging Mission in North America*. Grand Rapids: Eerdmans, 1996.
- Laing, Mark T.B., *From Crisis to Creation: Lesslie Newbigin and the Reinvention of Christian Mission*. Eugene: Pickwick Publications, 2012.
- Moynagh, Michael and Philip Harrold, *Church for Every Context: An Introduction to Theology and Practice*. London: SCM Press, 2012.
- Murray, S., *Church after Christendom*. Milton Keynes: Paternoster, 2004.
- Newbigin, L., *Foolishness to the Greeks: The Gospel and Western Culture*. Grand Rapids: Eerdmans, 1986 of later.
- Ott, Craig and Gene Wilson, *Global Church Planting: Biblical Principles and Best Practices for Multiplication*. Grand Rapids: Baker, 2011.
- Ott, Craig (ed.), *The Mission of the Church: Five Views in Conversation*. Grand Rapids: Baker, 2016.
- Paas, Stefan, *Church Planting in the Secular West: Learning from the European Experience*. Grand Rapids: Eerdmans, 2016.
- Paas, Stefan, *Vreemdelingen en priesters: Christelijke missie in een postchristelijke omgeving*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2015.
- Parratt, John (ed.), *A Reader in African Christian Theology*. Cambridge: SPCK, 1997, revised edition.
- Sanneh, L., *Translating the Message: The Missionary Impact on Culture*. New York: Orbis Books, 1989.
- Stinton, Diane B., *Jesus of Africa: Voices of Contemporary African Christology*. New York: Orbis Books, 2004.
- Sunquist, Scott W. and Amos Yong (eds.), *The Gospel and Pluralism Today: Reassessing Lesslie Newbigin in the 21st Century*. Downers Grove: IVP, 2015.
- Sunquist, Scott W., *Understanding Christian Mission: Participation in Suffering and Glory*. Grand Rapids: Baker Academic, 2013.
- Westland, L. e.a., *Met het Woord in de tijd: Een bundel artikelen rondom het thema 'evangelisatie en cultuur'*, uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Hervormde Bond voor Inwendige Zending (IZB) te Amersfoort. 's-Gravenhage: Boekencentrum i.s.m. IZB, 1985.

<i>Masterscriptie</i>	Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de docent en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Zie voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]
<i>Toespitsing op predikantswerk</i>	Uiteraard bestaat de mogelijkheid dit studieprogramma in overleg met de docent speciaal in te richten met het oog op het missionaire element van het predikantswerk.
<i>Afsluitend examen</i>	Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.
<i>Bijzonderheden</i>	Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Kerkgeschiedenis (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-Kg
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen, scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Inleiding kerkgeschiedenis 6 EC B. Literatuur II (evt. in 2 delen) 12 EC C. Literatuur III (evt. in 2 delen) 12 EC D. Scriptie 17,5 EC E. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Het verkrijgen van grondige kennis van de principia en de belangrijkste problematieken van het kerkhistorisch onderzoek en van een gespecialiseerde kennis van een figuur, stroming of thema uit de kerkgeschiedenis. Het produceren van een wetenschappelijk werk dat als basis kan dienen voor een proefschrift.

Eindtermen 4 t/m 6, 8, 14, 16 t/m 19

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Werkcolleges (24), waarbij geregeld een eigen bijdrage wordt verwacht 18 uur
Collegevoorbereiding 52 uur
Zelfstudie 840 uur
Masterscriptie 490 uur

Toetseisen

A. Inleiding kerkgeschiedenis

- Brady, T.A. e.a., *Handbook of European History 1400-1600, Vol. II: Visions, Programs and Outcomes*. Leiden: Brill, 1995, 1-415. [360 p. cat. 2 → 74 uur]
- Ehrenpreis, S. und Ute Lotz-Heumann, *Reformation und Konfessionelles Zeitalter*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2002. [120 p. cat. 2 → 28 uur]
- McGrath, A.E., *Reformation Thought: An Introduction*. Oxford: Blackwell, 1994. [200 p. cat. 2 → 42 uur]
- Selge, K.V., *Einführung in das Studium der Kirchengeschichte*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1982. [100 p. cat. 2 → 24 uur]

B. Literatuur II

I. Naast de literatuurstudie wordt een literatuuronderzoek van 5 pagina's A4 verwacht. Hierbij gaat het om een onderzoek naar bronnen, edities, secundaire literatuur, desiderata etc. met betrekking tot een persoon of thema.

II. Literatuurtentamen

Een model met het hoofdaccent op Luthers theologie:

- Asendorf, U., *Die Theologie Martin Luthers nach seinen Predigten*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1988. [350 p. leesstof → 40 uur]
- Bakker, J.T., *Coram Deo. Bijdrage tot het onderzoek naar de structuur van Luthers theologie*. Kampen: Kok, 1956. [230 p. leesstof → 24 uur]
- Bayer, O., *Promissio: Geschichte der reformatorischen Wende in Luthers Theologie*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1971. [270 p. cat. 2 → 56 uur]
- Brecht, M., *Martin Luther, Band 3: Die Erhaltung der Kirche 1532-1546*. Stuttgart: Calwer, 1987. [460 p. leesstof → 46 uur]
- Ebeling, G., *Luther: Einführung in sein Denken*. Tübingen: Mohr, 1981. [240 p. cat. 2 → 52 uur]
- Ebeling, G., *Luthers Seelsorge: Theologie in der Vielfalt der Lebenssituationen an seinen Briefen dargestellt*. Tübingen: Mohr, 1997. [240 p. cat. 2 → 48 uur]
- Lohse, B., *Luthers Theologie in ihrer historischen Entwicklung und in ihren systematischen Zusammenhang*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1995. [340 p. cat. 2 → 70 uur]

C. Literatuur III

Literatuur voor dit tentamen wordt in overleg met de docent vastgesteld en afgestemd op het scriptie-onderwerp. Naast de literatuurstudie wordt een paper van 10 pagina's A4 gevraagd bestaande uit een wetenschappelijke analyse van een belangrijk document (boek, preek, kerkorde, catechismus, acta, etc.) uit de kerkgeschiedenis. [→ 336 uur]

Masterscriptie Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de vakhoogleraar en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Kerkrecht (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-Kr
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen, scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Kerkrecht algemeen 7 EC B. Gereformeerd kerkrecht (evt. in 2 dl) 13 EC C. Specialisme (evt. 2 delen) 10 EC D. Scriptie 17,5 EC E. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Het verkrijgen van grondige kennis van de geschiedenis van het kerkrecht, de principia en voornaamste problematieken van het kerkrecht. Het produceren van een wetenschappelijke kerkrechtelijke studie die als basis voor een proefschrift kan dienen.

Eindtermen 4 t/m 9, 11, 14, 16 t/m 19, 25, 28, 30 t/m 34

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Werkcolleges (24), waarbij geregeld een eigen bijdrage wordt verwacht 18 uur
Collegevoorbereiding 52 uur
Zelfstudie 840 uur
Masterscriptie 490 uur

Toetseisen *A. Kerkrecht algemeen*

- Artikel *Theologische Realencyklopädie, Band 18*, 662-749. [87 p. cat. 2 → 18 uur]
- Bouwman, H., *Gereformeerd Kerkrecht, deel I*. Kampen: Kok, 1928, 1-323. [320 p. cat. 2/3 → 53 uur]
- Coertzen, P., *Gepas en Ordelyk: 'n Teologiese verantwoording van die orde vir en in die kerk*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1991. [240 p. cat. 2 → 50 uur]
- Harnack, A., *Entstehung und Entwicklung der Kirchenverfassung und des Kirchenrechts in den ersten zwei Jahrhunderten*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1978. [100 p. cat. 3 → 15 uur]
- Maurer, W., *Die Kirche und ihr Recht: Gesammelte Aufsätze zum evangelischen Kirchenrecht*. Tübingen: Mohr, 1976, 1-207. [200 p. cat. 2 → 40 uur]
- Rau, G. e.a., *Das Recht der Kirche, Band II: Zur Geschichte des Kirchenrechts*. Gütersloh: Kaiser/Gütersloher Verlagshaus, 1995, 115-173. [55 p. cat. 1 → 20 uur]

B. Gereformeerd Kerkrecht

- Bouwman, H., *Gereformeerd Kerkrecht, deel I*. Kampen: Kok, 1928, 325-612 én deel II. Kampen: Kok, 1934. [1.000 p. cat. 3/leesstof → 100 uur]
- Doekes, G., *Het kerkelijk doctorenambt*. Kampen: Kok, 1917. [110 p. cat. 2 → 22 uur]
- Huijser, Ph.J., *De ouderling en de prediking*. Kampen: Kok, 1959. [140 p. leesstof → 14 uur]
- Jansen, Joh., *De kerkelijke tucht: Handleiding ten dienste der Gereformeerde Kerken*. Nijverdal: Bosch, 1913. [160 p. cat. 3 → 22 uur]
- Kamphuis, J., *Verkenningen III: Opstellen over kerk en kerkrecht*. Goes: Oosterbaan & Le Cointre, 1966. [140 p. leesstof → 14 uur]
- Oldenhuis, F.T., *Rechtsvinding van de burgerlijke rechter in kerkelijke conflicten: De strijd om het zelfstandig bestaan van de plaatselijke kerk*. Groningen: De Vuurbaak, 1977. [60 p. cat. 2 → 12 uur]
- 2 papers van 5 A4, c.q. 1 paper van 10 A4 over een kerkrechtelijk thema of kerkrechtelijke kwestie. [→ 80 uur]
- Overige literatuur in overleg met de docent. [→ 100 uur]

C. Specialisme

Literatuur voor dit tentamen wordt in overleg met de docent vastgesteld en afgestemd op het scriptie-onderwerp. [→ 280 uur]

Masterscriptie Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de vakhoogleraar en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Nederlandse kerkgeschiedenis [specimen: van de 19^e en 20^e eeuw] (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	Mt3-Mj-NedKg
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen, werkstuk, scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Inleiding I 2 EC B. Inleiding II 9 EC C. Literatuur I 4 EC D. Literatuur III 7 EC E. Literatuur IV 6 EC F. Werkstuk 2 EC G. Scriptie 17,5 EC H. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1,5 à 2 uur (ca. 7 maal)	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	werkcolleges bij docent of bij prof. dr. G. Harinck (HDC/VU)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

- Leerdoelen**
- Het verkrijgen van grondige kennis van de principia en de belangrijkste problematieken van het kerkhistorisch onderzoek, inclusief de verwevenheid met andere disciplines.
  - Het verkrijgen van grondige kennis van de Nederlandse kerk- en theologieggeschiedenis (geschiedenis van het christendom in Nederland) van de 19^e en 20^e eeuw, inclusief de inbedding in en verwevenheid met de seculiere geschiedenis.
  - Vervaardiging van een schriftelijk werkstuk (masterscriptie) dat berust op eigen onderzoek (van primaire bronnen en secundaire literatuur), waarmee aangetoond wordt dat de student in staat is tot initiële beheersing van een wetenschappelijke

	kerkhistorische probleemstelling. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 8, 14, 16 t/m 19
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	Colleges met voorbereiding 70 uur Zelfstudie 840 uur Scriptie 490 uur
<i>Leesverslagen</i>	Voor leesverslagen geldt de volgende regel: 1 A4 verslag inclusief kritische en persoonlijke evaluatie/reflectie per 40 pagina's literatuur.
<i>Toetseisen</i>	<p>A. <i>Inleiding kerkgeschiedenis</i> [820 p. leesverslag met evaluatie, cat. 3/leesstof → 56 uur]</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Abels, P.H.A.M., "Per undas adversas", <i>Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis</i> 6 (2003), 14. ◦ Baar, M. de, "Nieuwe perspectieven voor de Nederlandse kerkgeschiedenis", <i>Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis</i> 3 (2000), 87-97. ◦ Bradley, J.E. and R.A. Muller, <i>Church History: An Introduction to Research, Reference Works and Methods</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 1995. [→ 252 p.] ◦ Eijnatten, J. van en F.A. van Lieburg, "Opinie", <i>Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis</i> 6 (2003), 65-67. ◦ Frijhoff, W., "Religie, geloof en kerk", <i>Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis</i> 6 (2003), 3-13. ◦ Heim, M., <i>Einführung in die Kirchengeschichte</i>. München: Beck, 2000, 11-39. ◦ Jacobs, J., "Kerkgeschiedenis of religiegeschiedenis? Een bijdrage aan het debat over de religie en haar wetenschappen", <i>Tijdschrift voor Theologie</i> 46 (2006), 209-219. ◦ Jensma, G., "Van kerkgeschiedenis naar godsdienstgeschiedenis?", <i>Kerk en Theologie</i> 49-2 (1998), 124-133. ◦ Kuiper, R., <i>Uitzien naar de zin: Inleiding tot een christelijke geschiedbeschouwing</i>. Leiden: Groen, 1996. [→ 118 p.] ◦ Nijenhuis, W., "Kerkgeschiedenis als theologische discipline", <i>Rondom het Woord</i>, Theologische Etherleergang 16 (1974), 56-80. ◦ Snel, J.D., "Kerkgeschiedenis, religiegeschiedenis, godsdienstgeschiedenis: Enige noodzakelijke begripsmatige verheldering", <i>Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis</i> 6 (2003), 54-64. ◦ Bowden, Henri W., <i>Church History in an Age of Uncertainty: Historiographical Patterns in the United States, 1906-1990</i>. Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press, 1991. [→ 282 p.] ◦ Diverse auteurs en artikelen over "Geschiedschrijving Protestants Nederland", <i>Gereformeerd Theologisch Tijdschrift</i> (2001), 93-116. ◦ Diverse auteurs en artikelen, <i>Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis</i> 9 (2006), 101-136. <p>B. <i>Inleiding (kerk)geschiedenis van Nederland, met accent op de 19^e/20^e eeuw</i> [3.100 p. cat.3/leesstof → 252 uur]</p> <p><i>Leesverslag met evaluatie van delen uit de volgende 4 werken (totaal 839 p.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Bank, J. en M. van Buuren, <i>1900: Hoogtij van burgerlijke cultuur</i> [Nederlandse cultuur in Europese context]. Den Haag: SDU, 2000, 21-90; 265-290; 329-384; 385-438; 439-484; 567-574. [→ 254 p.] ◦ Fokkema, D.W. en F. Grijzenhout, <i>Rekenschap: 1650-2000</i> [Nederlandse cultuur in Europese context]. Den Haag: SDU, 2001, 15-44; 45-70; 95-114; 115-144; 145-176; 201-232; 321-344; 345-354. [→ 196 p.] ◦ Kloek, J. e.a., <i>1800: Blauwdrukken voor een samenleving</i> [Nederlandse cultuur in Europese context]. Den Haag: SDU, 2001, 19-24; 25-36; 37-60; 61-64; 65-80; 143-146; 165-186; 187-212; 213-242; 443-454; 551-562; 563-282. [→ 179 p.] ◦ Schuyt, K. en E. Taverne, <i>1950: Welvaart in zwart-wit</i> [Nederlandse cultuur in Europese context]. Den Haag: SDU, 2000, 19-32; 35-60; 61-78; 79-112; 223-238; 239-268; 331-354; 355-378; 379-404; 525-532. [→ 210 p.]

Leesverslag met evaluatie van de volgende werken:

- Eijnatten, J. van en F.A. van Lieburg, *Nederlandse Religiegeschiedenis*. (Hilversum: Verloren, 2005), 169-400.
- Kennedy, J., *Stad op een berg: De publieke rol van protestantse kerken*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2010, 7-151.
- McLeod, H., *Religion and the People of Western Europe 1789-1989*. Oxford New York: Oxford University press, 1997². [→ 208 p.]
- Meijering, E.P., *Een eeuw denken over christelijk geloven: Van Roessingh via Schilder tot Kuitert*. Kampen: Kok, 1999. [→ 216 p.]
- Meijering, E.P., *Het Nederlands christendom in de twintigste eeuw*. Amsterdam: Balans, 2007. [→ 553 p.]
- Rooden, P. van, *Religieuze regimes: Over godsdienst en maatschappij in Nederland, 1570-1990*. Amsterdam: Bakker, 1996. [→ 203 p.]
- Selderhuis, H.J. (red.), *Handboek Nederlandse Kerkgeschiedenis*. Kampen: Kok, 2010, 215-928.

C. *Nederlandse kerkgeschiedenis van de 19^e eeuw* [1.538 p. leesverslag met evaluatie, leesstof → 112 uur]

- Bakker, W. e.a. (red.), *De Afscheiding van 1834 en haar geschiedenis*. Kampen: Kok, 1984. [→ 230 p.]
- Bos, D., *In dienst van het Koninkrijk: Beroepsontwikkeling van hervormde predikanten in negentiende-eeuws Nederland*. Amsterdam: Bert Bakker, 1999. [→ 368 p.]
- Houkes, A., *Christelijke vaderlanders: Godsdienst, burgerschap en de Nederlandse natie 1850-1900*. Amsterdam: Wereldbibliotheek, 2009. [→ 345 p.]
- Lieburg, F.A. van (red.), *De stille luyden: Bevindelijk gereformeerden in de 19^e eeuw*. Kampen: Kok, 1994. [→ 159 p.]
- Veldman, H., *Hendrik de Cock (1801-1842): Op de breuklijnen in theologie en kerk in Nederland*. Kampen: Kok, 2009, 107-407; 466-531; 588-659. [→ 436 p.]

D. *Nederlandse kerkgeschiedenis van de 20^e eeuw I (Gereformeerde Kerken in Nederland en secularisatie)* [2.464 p. leesverslag met evaluatie, leesstof → 196 uur]

- Brinkman, M.E. (red.), *100 jaar theologie: Aspecten van een eeuw theologie in de Gereformeerde Kerken in Nederland (1892-1992)*. Kampen: Kok, 1992. [→ 318 p.]
- Dekker, G. e.a., *God in Nederland 1966-1996*. Amsterdam: Athos, 1996. [→ 153 p.]
- Dekker, G., *De stille revolutie: De ontwikkeling van de Gereformeerde Kerken in Nederland tussen 1950 en 1990*. Kampen: Kok, 1992. [→ 254 p.]
- Endedijk, H.C., *De Gereformeerde Kerken in Nederland*, deel 1 en 2. Kampen: Kok, 1990/1992, 239 + 250 p. [→ 489 p.]
- Gorski, Ph.S. and Ates Altinordu, "After Secularization?", in *Annual Review of Sociology*, Vol. 34 (2008), 55-77.
- Kennedy, J.C., *Nieuw Babylon in aanbouw: Nederland in de jaren zestig*. Meppel, Boom, 1995. [→ 343 p.]
- Klinken, G. van, *Op de grens: Gereformeerden in de marge van moderniserend Nederland. Ter Apel 1879-1940*. Kampen: Kok, 2000. [→ 252 p.]
- McLeod, H., *The Religious Crisis of the 1960s*. Oxford: Oxford University press, 2007. [→ 290 p.]
- Rooden, P. van, 'Secularization and the Trajectory of Religion in the West', in H. Krop e.a. (eds.), *Post-Theism: Reframing the Judeo-Christian Tradition*. Leuven: Peeters, 2000, 169-188.
- Stoker, W. en H.C. van der Sar (red.), *Theologie op de drempel van 2000*. Kampen: Kok, 1999. [→ 331 p.]

E. *Nederlandse kerkgeschiedenis van de 20^e eeuw II* [2.677 p. leesverslag met evaluatie, leesstof → 168 uur]

- Brink, G. van den en H.J. van der Kwast, *Een kerk ging stuk: Relas van de breuk die optrad binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in de jaren 1967-1974*. Amsterdam: Buijten en Schipperheijn, 1992. [→ 245 p.]
- Elshof-Beuvers, Th., *Trouw aan Christus' kerk: De geschiedenis van de christelijk-gereformeerden, de gereformeerden en de vrijgemaakt-gereformeerden van Doesburg en omstreken: een wetenschappelijke proeve op het gebied van de theologie*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2007. [→ 700 p.]

- Genderen, J. van en W. van 't Spijker (red.), *Luisteren en leren: Jubileumboek van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 1894-1994*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 1994, 9-87.
- Golverdingen, M., *Om het behoud van een kerk: Licht en schaduw in de geschiedenis van de Gereformeerde Gemeenten 1928-1948*. Houten: Den Hertog, 2005. [→ 205 p.]
- Harinck, G., *De Reformatie: Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven 1920-1940*. Baarn: Ten Have, 1993. [→ 445 p.]
- Janssen, G., *De feitelijke toedracht*. Groningen: De Jager, 1969⁴. [→ 267 p.]
- Lieburg, F.A. van e.a., *Refogeschiedenis in perspectief: Opstellen over de bevindelijke traditie*. Heerenveen: Groen, 2007. [→ 192 p.]
- Post, E.J., *Gereformeerd zijn en blijven, een wankel evenwicht?! Een historisch-sociologisch onderzoek naar de ontwikkelingen van de GKN, GB en CGK in de twintigste eeuw*. Heerenveen: Groen, 1998. [→ 422 p.]
- Spijker, W. van 't, 'Hoofdpijnen van de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerken sinds 1892', in W. van 't Spijker (red.), *Een eeuw christelijk-gereformeerd: Aspecten van 100 jaar Christelijke Gereformeerde Kerken*. Kampen: Kok, 1992, 9-132.

F. Werkstuk 'herdenkingsboeken christelijke gereformeerde kerken' [500 p. werkstuk → 56 uur]

- Vier herdenkingsboeken van christelijke gereformeerde kerken naar keuze (min. 500 pagina's, in overleg) vormen de basis voor een vergelijkend onderzoek naar het ontstaan en de ontwikkeling van deze plaatselijke christelijke gereformeerde kerken. De gehanteerde methode van geschiedschrijving wordt beschreven en beoordeeld, en een kritische evaluatie van elk boek is vereist.

Masterscriptie Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de vakdocent en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Colleges Nederlandse kerkgeschiedenis 18 uur
Vorbereiding colleges Nederlandse kerkgeschiedenis 52 uur

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Nieuwe Testament (major)

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-NT
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen, presentaties, scriptie, afsluitend examen	<i>Omvang</i>	50 EC A. Aramees 1 2,5 EC en Septuaginta 2,5 EC B. Historia/Umwelt 6,5 EC C. Canoniek/Tekstkritiek 6,5 EC D. Theologie NT 7,5 EC E. Hermeneutiek 4,5 EC F. Scriptie 17,5 EC G. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	Afhankelijk van de hoeveelheid literatuur en volgens nadere instructies van de docent	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	In overleg met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren en 20 college-uren Bijbels Aramees
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vermeerderd en verdiept zijn kennis op het terrein van de canoniek, de theologie en de hermeneutiek van het Nieuwe Testament; - is in staat zelfstandig zijn weg te vinden in vragen betreffende de contemporaine religieuze wereld, relevante archeologische data, de Joodse context van het Nieuwe Testament, de intertestamentaire literatuur en de ontstaansgeschiedenis en tekstkritiek van het Nieuwe Testament; - verwerft zodanige kennis van het Bijbels Aramees dat hij in staat is Bijbels-Aramese teksten te lezen en de relevantie daarvan voor de uitleg van het Nieuwe Testament naar waarde kan schatten; - is in staat tot initiële beheersing van een wetenschappelijke nieuwtestamentische probleemstelling door vervaardiging van een scriptie op basis van zelfstandig onderzoek.
<i>Eindtermen</i>	1 t/m 6, 8, 10, 11, 14 t/m 19, 21, 36 t/m 38
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	<p>Werkcolleges (24), waarbij eigen bijdragen van de student worden verwacht 18 uur Collegevoorbereiding en leesverslagen 52 uur Studie Bijbels Aramees 140 uur Zelfstudie 700 uur Masterscriptie 490 uur</p>
<i>Toetseisen</i>	<p><i>A. Bijbels Aramees en Septuaginta</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Zie separate opgave Aramees 1. [→ 70 uur] ◦ Idem keuzemodule Septuaginta. [→ 70 uur] <p><i>B. Historia/Umwelt Nieuwe Testament</i> [→ 182 uur, literatuurtentamen]</p> <p>I. Archeologie en de sociale politieke context:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Charlesworth, James C. (ed.), <i>Jesus and Archaeology</i>. Grand Rapids: Eerdmans, 2006, 11-83 (art. van James C. Charlesworth, 'Jesus Research and Archaeology: A New Perspective', en van Seann Freyne, 'Archaeology and the Historical Jesus'). [72 p. cat. 2 → 14 uur] ◦ Cline, Eric H., <i>Biblical Archaeology: A Very Short Introduction</i>. Oxford: Oxford, 2009, hfdst. 1-6 en 10-11. [84 p. cat. 2/3 → 13 uur] ◦ Evans, Graig E., <i>Jesus and His World: The Archaeological Evidence</i>. Louisville: Westminster John Knox Press, 2012. [143 p. cat. 2 → 28 uur] <p>II. Intertestamentaire en rabbijnse literatuur: Joodse religieuze context</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Helyer, Larry R., <i>Exploring Jewish Literature of the Second Temple Period: A Guide for New Testament Students</i> (Christian Classics Bible Studies). Downers Grove: IVP Academic, 2002. [461 p. cat. 2 → 94 uur] ◦ Schechter, S., <i>Aspects of Rabbinic Theology: Major Concepts of the Talmud</i>. New York: Schocken, 1961 en Edinburgh: Peabody, 1998, alle uitgaven bruikbaar, hfdst. 1-11. [169 p. cat. 2 → 33 uur] <p><i>C. Canoniek/tekstkritiek Nieuwe Testament</i> [→ 182 uur, leesverslag, literatuurtentamen]</p> <p>I. Voor het afleggen van het tentamen dient een leesverslag ingeleverd te worden van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Wegner, Paul D., <i>A Student's Guide to Textual Criticism of the Bible: Its History, Methods & Results</i>. Downers Grove, IL: IVP, 2006, 23-86, 207-265. [123 p. cat. 3 → ca. 17 uur] ◦ plus van een recent artikel over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de tekstkritiek. [→ ca. 15 uur] <p>II. Literatuurtentamen</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Carson, D.A. and Douglas J. Moo, <i>An Introduction to the New Testament</i>. Second edition. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2005, geen eerdere editie! [781 p. cat. 2 → ca. 150 uur]

D. *Theologie Nieuwe Testament* [→ 210 uur, presentaties, leesverslag, literatuur-tentamen]

I. Marshall, Howard I., *New Testament Theology: Many Witnesses, One Gospel*. Downers Grove, IL: IVP, 2004. Voor de werkcolleges worden nader op te geven delen bestudeerd.

II. Essay. Traceren en kort beschrijven van een actueel onderwerp op het nieuwtestamentisch vakgebied. Optie: verkenning voor een scriptieonderwerp. [→ 55 uur]

III. Literatuurtentamen:

- Dunn, James D.G., *New Testament Theology: An Introduction*. Nashville: Abingdon, 2009. [200 p. cat. 2 → 40 uur]
- Schreiner, Thomas R., *Magnifying God in Christ: A Summary of New Testament Theology*. Grand Rapids, MI: Baker, 2010. [248 p. cat. 2 → 50 uur]
- Stuhlmacher, Peter, *Biblische Theologie des Neuen Testaments, Band 2. Von der Paulusschule bis zur Johannesoffenbarung*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2005³, hfdst. 4-6. [286 p. cat. 2 → 65 uur]

E. *Hermeneutiek* [→ 126 uur, literatuurtentamen]

- Osborne, Grant R., *The Hermeneutical Spiral: A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation, Revised and Expanded*. Downers Grove: IVP Academic, 2006, behalve hfdst. 6, 16, 18 en wat in hfdst. 8 en 9 spec. over OT gaat. [401 p. cat. 2 → 80 uur]
- Porter, Stanley E. and Beth M. Stovell (eds.), *Biblical Hermeneutics: Five Views*. Downers Grove: IVP Academic, 2012. [200 p. cat. 2/3 → 39 uur]
- Mulder, M.C., *Israël in Romeinen 10: Intertekstuele en theologische analyse van de oudtestamentische citaten in Romeinen 9:30-10:21*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2011, hfdst. 'Schriftgebruik bij Paulus', 28-60. [32 p. cat. 2 → 7 uur]

Masterscriptie Schriftelijk bewerken van een caput uit het Nieuwe Testament óf het schrijven van een werkstuk over een onderwerp op het terrein van de historia revelationis, canoniek of hermeneutiek van het Nieuwe Testament. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Toespitsing op predikantswerk Het is mogelijk de Major NT specifieker toe te spitsen op de voorbereiding op het predikantswerk. Daarvoor kan men een van beide onderdelen onder A laten vervallen. Het programma wordt dan aangevuld met 2,5 EC op hermeneutisch terrein, gericht op vertaling naar de toepassing in de verkondiging (w.o. de niet opgegeven hoofdstukken uit het deel 'Applied Hermeneutics' uit Grant E. Osborne, *The Hermeneutical Spiral*). Verder kan in het onderdeel *Theologie* gekozen worden voor een essay over thema dat praktische relevantie heeft voor het predikantswerk.

Afsluitend examen Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie; voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden

- Voor elk literatuurtentamen dient de student stellingen te maken over de bestudeerde stof.
- Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Oude Testament (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-OT
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen, scriptie, presentaties	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 2 uur	<i>Colleges</i>	24 college-uren OT en 20 college-uren Bijbels Aramees
<i>Tentamendata</i>	In onderlinge afspraak met hoogleraar	<i>Omvang</i>	50 EC A. Bijbels Aramees 5 EC B. Umwelt OT 5 EC C. Inleiding OT 5 EC D. Theologie van het OT 10 EC E. Hermeneutiek OT 5 EC F. Scriptie 17,5 EC G. Colleges 2,5 EC
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen

De student:

- vermeerdert en verdiept zijn kennis met name op het terrein van de theologie en de hermeneutiek van het Oude Testament;
- is in staat om zelfstandig zijn weg te vinden in vragen betreffende de religies, de literatuur en de geschiedenis van de contemporaine wereld van het Oude Testament, en van de ontstaansgeschiedenis en tekstkritiek van het Oude Testament;
- verwerft naast de kennis van het Bijbels Hebreeuws zodanige kennis van het Bijbels Aramees dat hij in staat is zelfstandig Bijbels-Arameese teksten te lezen;
- is in staat tot initiële beheersing van een wetenschappelijke oudtestamentische probleemstelling door vervaardiging van een scriptie op basis van zelfstandig onderzoek.

Eindtermen

1 t/m 6, 8, 11, 14, 16 t/m 19

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast

Werkcolleges, waarbij steeds een eigen bijdrage wordt verwacht, waaronder eenmaal een bijdrage van grotere omvang (presentatie); 24 colleges, incl. voorbereiding 70 uur
Studieonderdeel Bijbels Aramees 140 uur
Tentamens OT (leesverslagen en literatuurtentamens) 700 uur
Masterscriptie 490 uur

Toetseisen

A. Bijbels Aramees

- Zie separate opgave voor Bijbels Aramees. Bijbels Aramees bestaat uit twee delen: Aramees 1 is verplicht en Aramees 2 sterk aanbevolen (wie Aramees 2 niet doet, krijgt een extra verplichting van 2,5 EC bij onderdeel C Inleiding OT). [→ 140 uur]

B. Umwelt Oude Testament

- Bill T. Arnold and Brent A. Strawn (eds.), *The World around the Old Testament: The Peoples and Places in the Ancient Near East*. Grand Rapids: Baker Academic, 2016, capita 1 (Amorites), 2 (Assyria), 3 (Babylonia), 5 (Egypt), 7 (Aram), 9 (A-E-M), 10 (Filistea), 11 (Persia). [300 p. cat. 2 → 60 uur]
- Hays, C.B., *Hidden Riches: A Sourcebook for the Comparative Study of the Hebrew Bible and Ancient Near East*. Westminster: John Knox Press, 2014. [400 p. cat. 2 → 80 uur]

C. Inleiding Oude Testament

- I. Een analyse en evaluatie, met een omvang van 8.000 wrd., van de volgende werken:
- Kraus, H.-J., *Geschichte der historisch-kritischen Erforschung des Alten Testaments*. Neukirchen: Neukirchener Verlag, 1982³ of later, paragraaf 62-64, 79-83, 94-105.
  - Collins, J.J., *The Bible after Babel. Historical Criticism in a Postmodern Age*. Grand Rapids: Eerdmans, 2005.

- Porter, S.E., 'The History of Biblical Interpretation: An Integrated Conspectus', in S.E. Porter and S.A. Adams (eds.), *Pillars in the History of Biblical Interpretation. Volume 2: Prevailing Methods After 1980*. Eugene: Wipf & Stock, 2016, 1-55.

[samen 400 p. → 60 uur]

II. Literatuurtentamen

- Arnold, B.T., *Introduction to the Old Testament*. Cambridge: University Press, 2014. [400 p. cat. 2 → 80 uur]

D. Theologie van het Oude Testament

I. Leesverslag (samenvatting 75% met eigen indrukken/conclusies en/of vragen 25%) met een omvang van 11.000 wrd. over secties uit enkele van de volgende oudtestamentische theologieën, naar keuze, met een omvang van ± 600 bladzijden:

- Rad, G. von, *Theologie des Alten Testaments, Band I. Die Theologie der geschichtlichen Überlieferungen Israels*. München: Kaiser Verlag, 1957; Zimmerli, W., *Grundriss der alttestamentlichen Theologie*. Stuttgart: Kohlhammer, 1972 of later; Westermann, C., *Theologie des Alten Testaments in Grundzügen*. Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht, 1978 of later; House, P.R., *Old Testament Theology*. Downers Grove: Intervarsity Press, 1998; Rendtorff, R., *Theologie des Alten Testaments: Ein kanonischer Entwurf. Band 1: Kanonische Grundlegung*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1999; Goldingay, J., *Old Testament Theology, I, II and III*. Downers Grove: Intervarsity Press, 2003, 2006 en 2009; Waltke, B.K., *An Old Testament Theology: An exegetical, canonical, and thematic approach*. Grand Rapids: Zondervan, 2007; Moberly, R.W.L., *Old Testament Theology: Reading the Hebrew Bible as Christian Scripture*. Grand Rapids: Eerdmans, 2013; Kessler, John, *Old Testament Theology: Divine Call and Human Response*. Waco: Baylor University Press, 2013; Jeremias, J., *Studien zur Theologie des Alten Testaments*. Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht, 2015; Dietrich, W. (Hrsg.), *Die Welt der hebräischen Bibel: Umfeld – Inhalte – Grundthemen*. Stuttgart: Kohlhammer, 2017. [→ 80 uur]

II. Literatuurtentamen

- Brueggemann, W., *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis: Fortress Press, 1997, 117-403. [280 p. cat. 1/2 → 70 uur]
- Burger, Hans e.a. *Sola Scriptura: Biblical and Theological Perspectives on Scripture, Authority, and Hermeneutics*. Leiden: Brill, 2018, hieruit Part II: Biblical Perspectives. [120 p. cat. 1/2 → 30 uur]
- Hasel, G.F., *Old Testament Theology: Basic Issues in the Current Debate*. Grand Rapids: Eerdmans, 1991⁴. [200 p. cat. 2 → 40 uur]
- Hess, Richard S. and Bill T. Arnold (eds.), *Ancient Israel's History: An Introduction to Issues and Sources*. Grand Rapids: Baker Academic, 2014. [t/m 6e eeuw; in hoofdlijn, cat. 3 → 60 uur]

E. Hermeneutiek Oude Testament

I. Analyse en evaluatie van 5.000 wrd. over:

- Talstra, E., *Oude en nieuwe lezers: Een inleiding in de methoden van uitleg van het Oude Testament*. Kampen: Kok, 2002. [→ 30 uur]

II. Literatuurtentamen

Een keuze uit de navolgende literatuur, met een omvang van ± 700 bladzijden (bestuderen in hoofdlijnen, gemiddeld cat. 2) uit:

- Westermann, C. (Hrsg.), *Probleme alttestamentlicher Hermeneutik: Aufsätze zum Verstehen des Alten Testaments*. München: Kaiser Verlag, 1963²; Klein, W.W. e.a., *Introduction to Biblical Interpretation*. Dallas: Word Publishing, 1993; Oeming, M., *Biblische Hermeneutik: Eine Einführung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2007²; Osborne, G.R., *The Hermeneutical Spiral: A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation*. Downers Grove: Intervarsity Press, 2006²; Silva, M. (ed.), *Foundations of Contemporary Interpretation*. Grand Rapids: Zondervan, 1996; Houtman, C., *De Schrift wordt geschreven: Op zoek naar een christelijke hermeneutiek van het Oude Testament*. Zoetermeer: Meinema, 2006; Bartholomew, Craig G., *Introducing Biblical Hermeneutics: A Comprehensive Framework for Hearing God in Scripture*. Grand Rapids: Baker, 2015. [→ 110 uur]

Masterscriptie

Schriftelijk bewerken van een caput uit het Oude Testament óf het schrijven van een werkstuk over een onderwerp op het terrein van de theologie van het Oude Testament of de hermeneutiek van het Oude Testament. De masterscriptie moet kunnen dienen als

basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

- Colleges** Oude Testament 70 uur (incl. collegevoorbereiding)
- Afsluitend examen** Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.
- Bijzonderheden**
- Van een majorstudent wordt verwacht dat hij minstens één keer een college Oude Testament in de bachelor verzorgt, over een onderwerp dat in overleg met de docent wordt bepaald. Hierop krijgt hij mondeling feedback van de docent.
  - Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

Praktische theologie (major)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT3-Mj-PrakTh
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens en scriptie	<i>Omvang</i>	50 EC A. Inleiding praktische theologie 2 EC 28 EC in overleg te verdelen over: B. Homiletiek C. Poimeniek D. Liturgiek E. Catechetiek F. Scriptie 17,5 EC G. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Afspreken met hoogleraar		

- Leerdoelen**
- Verbreding en verdieping van de verschillende praktisch-theologische vakken, te weten: inleiding praktische theologie, homiletiek, poimeniek, liturgiek en catechetiek.
  - Beheersing van de hierbij behorende literatuur van algemeen oriënterende aard.
  - Kennis verwerven van de geschiedenis, de methode van behandeling en de praktische relevantie van dat onderdeel van de praktische theologie waarop de student zich in het bijzonder richt.
  - Blijk geven in staat te zijn tot initiële beheersing van een wetenschappelijke probleemstelling met betrekking tot een van de onderdelen van de praktisch-theologische vakken door vervaardiging van een schriftelijk werkstuk op basis van eigen onderzoek.

Eindtermen 4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 16 t/m 30, 33 t/m 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

- Studielast**
- Werkcolleges 18 uur
  - Collegevoorbereiding 52 uur
  - Zelfstudie (presentatie op werkcollege) 50 uur (N.B. Wanneer een student een presentatie op het werkcollege verzorgt, komen de daaraan bestede uren in mindering op de tentamenstof)
  - Zelfstudie (literatuurstudie) 840 uur
  - Masterscriptie 490 uur

- Toetseisen**
- A. *Inleiding praktische theologie*
- Brienen, T., *Handboek voor de diaconologie: Inleiding in de theologie van de 'bediening van het Woord' in al zijn dimensies*. Heerenveen: Groen, 1999. [182 p. cat. 3 → 12 uur]
  - Grethlein, Christian, *An Introduction to Practical Theology*. Waco: Baylor University Press, 2016, 61-254. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]

- Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2008. [190 p. cat 2/3 → 22 uur]
- Aanbevolen literatuur**
- Birnbaum, W., *Theologische Wandlungen von Schleiermacher bis Karl Barth: Eine enzyklopädische Studie zur praktischen Theologie*. Tübingen: Katzmann, 1963.
  - Bruggen, J. van, *Ambten in de apostolische kerk: Een exegetisch mozaïek*. Kampen: Kok, 1984.
  - Graafland, C., *Gedachten over het ambt*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1999.
  - Heitink, G., *Praktische theologie: Geschiedenis - theorie - handelingsvelden*. Kampen: Kok, 1993.
  - Ruijter, Kees de, *Meewerken met God: Ontwerp van een gereformeerde praktische theologie*. Kampen: Kok, 2005.
  - Trimp, C., *Ministerium: Een introductie in de reformatorische leer van het ambt*. Groningen: De Vuurbaak, 1982.
- Toetseisen**
- B. Homiletiek**
- Brienen, T., *De prediking van de Nadere Reformatie*. Amsterdam: Bolland, 1974, 53-179, 271-308 (in hoofdlijnen). [163 p. cat. 3 → 23 uur]
  - Bohren, R., *Predigtlehre*. Gütersloh: Kaiser, 1993⁶ (in hoofdlijnen). [550 p. cat. 3 → 82 uur]
  - Dingemans, G.D.J., *Als hoorder onder de hoorders: Hermeneutische homiletiek*. Kampen: Kok, 1991 of later. [210 p. cat. 2 → 42 uur]
  - Greidanus, S., *Preaching Christ from the Old Testament: A contemporary hermeneutical Method*. Grand Rapids: Eerdmans, 1999. [350 p. cat. 2 → 72 uur]
  - Hoekstra, T., *Gereformeerde homiletiek*. Amsterdam: Bolland, 1973. [450 p. cat. 3 → 65 uur]
  - Long, T., *The Witness of Preaching*. Louisville: Westminster/John Knox Press, 1989. [190 p. cat. 2 → 38 uur]
  - Schütz, W., *Geschichte der christlichen Predigt*. Berlin: De Gruyter, 1972 (in hoofdlijnen)
  - óf: Niebergall, A., 'Die Geschichte der christlichen Predigt', in *Leiturgia II* (Kassel: Stauda, 1955), 181-354 (in hoofdlijnen). [170 p. cat. 2 → 34 uur]
  - Veenhof, C., 'Calvijn en de prediking', in J. van Genderen e.a., *Zicht op Calvijn*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 1965, 47-101 (in hoofdlijnen). [54 p. cat. 3 → 8 uur]
- Aanbevolen literatuur**
- Zie de opgave bij de minor.
- Toetseisen**
- C. Poimeniek**
- Heitink, G., *Pastorale zorg: Theologie - differentiatie - praktijk*. Kampen: Kok, 1998 of later. [250 p. cat. 2 → 52 uur]
  - Horst, W. ter, *Over troosten en verdriet: Troost zoeken en bieden*. Kampen: Kok, 1984 of later. [168 p. cat. 3 → 25 uur]
  - Lindijer, C.H., *Ouderen ontmoeten: Pastorale en andere contacten met oudere mensen*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1999. [185 p. cat. 3 → 32 uur]
  - Menken Bekius, C. en H. Schaap (red.), *Ervaring leert: De casus als instrument voor theoloog, pastor en geestelijk verzorger*. Kampen: Kok, 2010. [120 p. leesstof → 8 uur]
  - Meulink-Korf, H. en A. van Rhijn, *De onvermoede derde: Inleiding in het contextueel pastoraat*. Zoetermeer: Meinema, 2005. [252 p. cat. 3 → 36 uur]
  - Pelt, J.W. van, *Pastoraat in trinitarisch perspectief: De samenhang tussen trinitarische en antropologische aspecten in het pastoraat*. Heerenveen: Groen, 1999 (in hoofdlijnen). [350 p. cat. 3 → 55 uur]
  - Polspoel, A.R.M., *Wenen om het verloren ik: Over verlies en rouw*. Kampen e.a.: Ten Have e.a., 2010, 12^e druk. [223 p. cat. 3 → 30 uur]
- Aanbevolen literatuur**
- Zie de opgave bij de minor.
- Toetseisen**
- D. Liturgiek**
- Kuyper, Abraham, *Our Worship, edited by Harry Boonstra*. Grand Rapids: William B. Eerdmans, 2009. [360 p. cat. 2 → 75 uur]
  - Oskamp, P. en N. Schuman (red.), *De weg van de liturgie: Tradities, achtergronden, praktijk*. Zoetermeer: Meinema, 1998 of later. [410 p. cat. 2 → 75 uur]

- Wegman, H.A.J., *Riten en mythen: Liturgie in de geschiedenis van het christendom*. Kampen: Kok, 1991 of later (in hoofdlijnen). [350 p. cat. 3 → 45 uur]

Aanbevolen literatuur

Zie de opgave bij de minor.

Toetseisen

E. Catechetiek

- Dingemans, G.D.J., *In de leerschool van het geloof: Mathetiek en vakdidactiek voor catechese en kerkelijk vormingswerk*. Kampen: Kok, 1986 of later (in hoofdlijnen). [305 p. cat. 3 → 44 uur]
- Verboom, W., *De catechese bij de Reformatie en de Nadere Reformatie*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 1986. [330 p. cat. 3 → 49 uur]

Aanbevolen literatuur

Zie de opgave bij de minor.

Masterscriptie

Het onderwerp voor de masterscriptie wordt in overleg met de vakhoogleraar en na goedkeuring door het Coho vastgesteld. De masterscriptie moet kunnen dienen als basis voor een proefschrift. Voor verdere bepalingen omtrent de masterscriptie zie het 'Scriptiereglement' (op SharePoint en de website). [→ 490 uur]

Colleges

Praktische theologie 18 uur

Collegevoorbereiding praktische theologie 52 uur

Afsluitend examen

Het afsluitend examen van de master bestaat in de bespreking van de masterscriptie. Voor de regeling hiervan, zie het 'Studentenstatuut' (op SharePoint en de website) en de informatie hierover op p. 178.

Bijzonderheden

- Dit programma draagt een algemeen karakter. Wanneer een student zich in een bepaald onderdeel wenst te specialiseren, is het mogelijk het programma voor dat onderdeel te verzwaren en dat voor de andere onderdelen te verlichten. Ook is het mogelijk enkele studies die onder de toetseisen genoemd worden door andere - gelijkwaardige - titels te vervangen.
- Er bestaan mogelijkheden om in het kader van deze module projectonderzoek te doen, o.a. in samenwerking met het Instituut voor Cultuurethiek en het Prof. dr. G.A. Lindeboom Instituut. Nadere informatie is te verkrijgen bij de docent.
- Indien gewenst, kan dit algemene programma ook vervangen worden door een programma dat óf geheel aan de homiletiek óf geheel aan de poimeniek/pastorale psychologie is gewijd. In beide gevallen blijft echter het tentamen Inleiding Praktische theologie gehandhaafd.
- Voor studenten die de master zijn gestart per 1 september 2020 of later, geldt een aangepast programma van 45 EC (waarvan 15 EC voor de scriptie).

22. Minor Master II

N.B. Studenten van elders kunnen minors alleen volgen indien zich ook TUA-studenten hebben aangemeld voor de betreffende minor.

Apologetiek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Apol
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s) en eventueel paper	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 colleges
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Afspreken met hoogleraar		

- Leerdoelen** De student:
- heeft meer dan elementair(e) kennis en inzicht met betrekking tot het vak apologetiek, met name wat betreft: a. de methode, b. enkele actuele ontwikkelingen;
  - kan zelfstandig omgaan met bronnen en literatuur op het terrein van de apologetiek.
- Eindtermen** 4 t/m 8, 11, 15, 36
- Leerlijnen** Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast** Hoor- en werkcolleges 18 uur
Collegevoorbereiding 24 uur
Zelfstudie (literatuurtentamen) 238 uur
- Toetseisen** Voor de literatuurstudie stellen we een selectie samen uit:
- Bonhoeffer, D., *Widerstand und Ergebung, Neuauflage*. München: Kaiser, 1970, 303-381. [78 p. cat. 3 → 7 uur]
  - Geyer, H.-G., 'Metaphysik als kritische Aufgabe der Theologie', in H.-G. Geyer, *Andenken: Theologische Aufsätze*, hrsg. von H.T. Goebel e.a. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003, 7-22. [15 p. cat. 2 → 3 uur]
  - Geyer, H.-G., 'Gottes Sein als Thema der Theologie', in H.-G. Geyer, *Andenken: Theologische Aufsätze*, hrsg. von H.T. Goebel e.a. Tübingen: Mohr Siebeck, 2003, 112-148. [36 p. cat. 2 → 7 uur]
  - Houtepen, A.W.J., *God, een open vraag: Theologische perspectieven in een cultuur van agnosme*. Zoetermeer: Meinema, 1997. [395 p. cat. 2/3 → 49 uur]
  - Lewis, C.S., *Onversneden christendom*. Baarn: Ten Have, 2001. [250 p. cat. 3 → 25 uur]
  - Link, Chr., *Die Welt als Gleichnis: Studien zum Problem der natürlichen Theologie*. München: Kaiser, 1976. [328 p. cat. 2/3 → 48 uur]
  - Miskotte, K.H., *Als de goden zwijgen: Over de zin van het Oude Testament*. Haarlem: Holland, 1956 (Verzameld werk deel 8, Kampen, 1983), 10-80. [70 p. cat. 3 → 10 uur]
  - Paas, Stefan en Rik Peels, *God bewijzen: Argumenten voor en tegen geloven*. Amsterdam: Balans, 2013. [318 p. cat. 3 → 37 uur]
  - Pannenberg, W., 'Die Aufnahme des philosophischen Gottesbegriffs als dogmatisches Problem der frühchristlichen Theologie', in W. Pannenberg, *Grundfragen systematischer Theologie: Gesammelte Aufsätze Band 1*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1967¹², 296-346. [51 p. cat. 2 → 10 uur]
  - Plantinga, A., *God, Freedom and Evil*. Grand Rapids: Eerdmans, 1974. [110 p. cat. 3 → 11 uur]
  - Plantinga, A., *Warranted Christian Belief*. New York/Oxford: Oxford University Press, 2000, 357-421. [65 p. cat. 2 → 13 uur]
  - Stoker, W., *De christelijke godsdienst in de filosofie van de Verlichting: Een vergelijkende studie over de geloofsverantwoording in het denken van Locke, de deïsten, Lessing en Kant*. Assen: Van Gorcum, 1980. [220 p. cat. 2 → 40 uur]
  - Toren, B. van den, *Breuk en brug. In gesprek met Karl Barth en postmoderne theologie over geloofsverantwoording*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1995. [344 p. cat. 2/3 → 50 uur]

- Toren, Benno van den, *Christian Apologetics as Cross-Cultural Dialogue*. London e.a.: T&T Clark, 2011. [230 p. cat. 2/3 → 34 uur]

Aanbevolen literatuur

- Adriaanse, H.J., 'Haben Menschen ein Bedürfnis nach Religion?', in H.J. Adriaanse, *Vom Christentum aus: Aufsätze und Vorträge zur Religionsphilosophie*. Kampen: Kok Pharos, 1995, 13-28.
- Plaisier, A.J., *De mens in het geding: Een kritische vergelijking tussen Pascal en Nietzsche*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1996.
- Stoker, W., *Is vragen naar zin vragen naar God? Een godsdienstwijzgerige studie over godsdienstige zingeving in haar verhouding tot seculiere zingeving*. Zoetermeer: Meinema, 1993.

Catechetiek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Cat
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Catechetiek (keuzemodule)

- Leerdoelen*
- Kennisnemen van de probleemstelling van de praktische theologie in het algemeen.
  - Oriëntatie in de godsdienstpedagogiek en godsdienstdidactiek.
  - De hierbij behorende literatuur van algemeen oriënterende aard beheersen.

Eindtermen 4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 17 t/m 19, 21 t/m 26, 33 t/m 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Werkcolleges 18 uur
 Collegevoorbereiding 46 uur
 Presentatie op werkcollege 30 uur (N.B. wanneer een student een presentatie op het werkcollege verzorgt, komen de daaraan bestede uren in mindering op de tentamenstof
 - deze presentatie is voor minor-studenten niet verplicht)
 Zelfstudie 216 uur

- Toetseisen*
- A. Inleiding praktische theologie*
- Brienen, T., *Handboek voor de diaconologie: Inleiding in de theologie van de 'bediening van het Woord' in al zijn dimensies*. Heerenveen: Groen, 1999. [182 p. cat. 2/3 → 12 uur]
  - Grethlein, Christian, *An Introduction to Practical Theology*. Waco: Baylor University Press, 2016, 61-254. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
  - Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2008. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
- B. Catechetiek*
- Dingemans, G.D.J., *In de leerschool van het geloof: Mathetiek en vakdidactiek voor catechese en kerkelijk vormingswerk*. Kampen: Kok, 1986 of later. [305 p. cat. 2 → 62 uur]
  - Ploeger, A.K., *Inleiding in de godsdienstpedagogiek*. Kampen: Kok, 1993, capita selecta. [180 p. cat. 1/2 → 52 uur]
  - Schaap, J.G., *Samen leren leven en geloven: Omgaan met kernwoorden van geloven in situaties van dialogisch leren en begeleiden*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1984 (in hoofdlijnen). [265 p. cat. 2/3 → 46 uur]

Aanbevolen literatuur

- Have, P. ten, *Een methode van bijbelse catechese*. Groningen: Wolters, 1948.
- Jonker, E.R., *Aan het woord komen: Hoe gemeenteleden van 17 jaar en ouder in gesprek raken met de Bijbel. Bouwstenen en gebruiksmateriaal*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1992 of later.
- Kuiper, F.H., *Op zoek naar beter bijbels onderwijs: Een exploratief onderzoek naar de eigenlijke problematiek van bijbels onderricht aan de hand van catechetisch materiaal*. Amsterdam: Rodopi, 1977.

- Plantinga, G.H., *Jeugd en godsdienstige vorming: Inleiding tot een godsdienstpedagogische benadering van enige catechetische problemen*. Franeker: Wever, 1967.
- Ven, J.A. van der, *Kritische godsdienstdidactiek*. Kampen: Kok, 1982.
- Verboom, W., *De catechese van de Reformatie en de Nadere Reformatie*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 1986.

- Bijzonderheden*
- Het is - in beperkte mate - mogelijk een of twee studies die onder de toetseisen genoemd worden, te vervangen door andere, gelijkwaardige titels.
  - De literatuurstudie wordt gewoonlijk in twee delen getentamineerd. Indien gewenst is het ook mogelijk tentamen te doen over de gehele stof.

Dogmageschiedenis (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Dogmgs
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio/essay en gesprek naar aanleiding daarvan	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	In overleg	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

- Leerdoelen*
- De student:
- kan de vorming van het christologisch-trinitarisch dogma historisch en theologisch beschrijven, interpreteren en waarderen;
  - kan verschillende benaderingen van dogmageschiedenis onderscheiden en waarderen.
- Eindtermen* 8, 11, 14, 37, 38
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven
- Studielast* Werkcolleges 22 uur (in beginsel zijn dit de mastercolleges dogmatiek)
Collegevoorbereiding 48 uur
Zelfstudie, incl. leesverslag 210 uur
- Toetseisen* Onderstaande opgave is als een model te beschouwen, waarvan individueel kan worden afgeweken.
- A. Oriëntatie*
- Genderen, J. van, *Oriëntatie in de dogmageschiedenis*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1996. [193 p. cat. 2/3 → 32 uur]
- B. Oude kerk en Middeleeuwen*
- Andresen, Carl und Adolf Martin Ritter (Hrsg.), *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte 1: Die Lehrentwicklung im Rahmen der Katholizität*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1999², 406-566. [160 p. cat. 2 → 32 uur]
- C. Reformatie*
- Kooi, C. van der, *Als in een spiegel: God kennen volgens Calvijn en Barth*. Kampen: Kok, 2002, 10-390. [381 p. cat. 3 → 54 uur]
  - Krusche, Werner, *Das Wirken des Heiligen Geistes nach Calvin*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1957. [347 p. cat. 2 → 70 uur]
- D. Latere Tijd*
- Berkouwer, G.C., *Een halve eeuw theologie: Motieven en stromingen van 1920 tot heden*. Kampen: Kok, 1974. [380 p. leesstof → 22 uur]

Dogmatiek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Dog
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio/essay en gesprek naar aanleiding daarvan óf tentamen	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 x 1 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	In overleg	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen De student:

- kan relevante systematisch-theologische denkwijzen uit heden en verleden benoemen en waarderen (brede oriëntatie) *en/of*
- kan op een (in overleg geselecteerd) onderdeel van de dogmatiek zelfstandig en berekend een positie innemen, met kennis van het huidige debat.

Eindtermen 8, 11, 14, 37, 38

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren

Studielast Werkcolleges 22 uur
Collegevoorbereiding 47 uur
Zelfstudie 211 uur

Toetseisen Onderstaande biedt een model waarvan in overleg afgeweken kan worden. Onderdeel A is gerelateerd aan het eerste leerdoel; onderdeel B is een voorbeeld van hoe het tweede leerdoel kan worden ingevuld.

A. Oriëntatie

- Bavinck, H., *Gereformeerde dogmatiek*. Kampen: Kok, 1929⁴ of later, 3:174-604. [431 p. cat. 3 → 62 uur] / [431 p. leesstof voor portfolio → 43 uur]
- Weber, Otto, *Grundlagen der Dogmatik I*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1955, 8-86. [80 p. cat. 2 → 16 uur] / [80 p. leesstof voor portfolio → 12 uur]
- (alleen in geval van portfolio) Jenson, Robert W., *Systematic theology, Vol. 1. The Triune God*. New York: Oxford University Press, 1997 en *Systematic theology, Vol. 2. The Works of God*. New York: Oxford University Press, 1999. [selectie van 230 pagina's leesstof → 23 uur]

B. Speerpunt: christologie (leesverslag, eventueel kan ook een tentamen worden afgesproken)

- Beek, A. van de, *Jezus Kurios: Christologie als hart van de theologie*. Kampen: Kok, 1998, 9-277. [270 p. leesstof → 13 uur]
- Kamphuis, Barend, *Boven en beneden: Het uitgangspunt van de christologie en de problematiek van de openbaring, nagegaan aan de hand van de ontwikkelingen bij Karl Barth, Dietrich Bonhoeffer en Wolfhart Pannenberg*. Kampen: Kok, 1999, 13-512. [500 p. leesstof → 42 uur]
- Kuitert, H.M. e.a., *Jezus: bij hoog en bij laag: De christologie van Van de Beek en Kuitert*. Kampen: Kok, 1999, 11-187. [177 p. leesstof → 15 uur]
- Pannenberg, Wolfhart, *Grundzüge der Christologie*. Gütersloh: Gütersloher Verlag, 1982⁶ of later, 15-415. [401 p. leesstof → 50 uur]
- Samenstellen leesverslag en eigen reflectie. [→ 13 uur]

Ethiek (minor)

<i>Docent</i>	Dr. D.J. Steensma	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Eth
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	12 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.		

<i>Leerdoelen</i>	Enige verdieping van kennis van en inzicht in de fundamentele theologische ethiek, de aanwijzingen voor moraal vanuit de Schrift, de geschiedenis van de theologische ethiek, en materieel-ethische onderwerpen.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 12, 15, 16, 18 t/m 21
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Studielast</i>	Werkcolleges, incl. voorbereiding 18 uur Zelfstudie 262 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Hays, Richard B., <i>The Moral Vision of the New Testament: Community, Cross, New Creation. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics</i>. New York: HarperSanFrancisco, 1996. [470 p. cat. 1/2 → 120 uur] ◦ O'Donovan, Oliver, <i>Self, World, and Time: Ethics as Theology</i>, Volume 1. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2013. [133 p. cat. 2 → 26 uur] ◦ O'Donovan, Oliver, <i>Finding and Seeking: Ethics as Theology</i>, Volume 2. Grand Rapids: William B Eerdmans, 2014. [240 p. cat. 2 → 48 uur] ◦ Wogaman, J. Philip, <i>Christian Ethics: A Historical Introduction</i>. Second Edition. Louisville: Westminster John Knox, 2011. [340 p. cat. 2 → 68 uur]
<i>Aanbevolen Literatuur</i>	- Zie bij de major Ethiek.
<i>Bijzonderheden</i>	Het tentamen voor de minor ethiek kan eventueel - in overleg met de docent - in twee delen gedaan worden.

Evangelistiek (minor)

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Evan
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslagen, miniscriptie en/of opdrachten	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Colleges</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	De student: <ul style="list-style-type: none"> - verdiept zijn kennis van het vak evangelistiek, zowel wat betreft de basis als de geschiedenis, alsmede de actuele ontwikkeling van inzichten en praktische mogelijkheden; - kan zelfstandig omgaan met bronnen en de literatuur op het terrein van de evangelistiek.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 8, 11, 15, 23, 36
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Studielast</i>	Zelfstudie 280 uur
<i>Toetseisen</i>	Bij het bepalen van de te bestuderen literatuur wordt in overleg met de student een programma samengesteld uit de literatuurlijst die bij de Major Missiologie/Evangelistiek staat vermeld.

Evangelistiek, variant Gemeenteopbouw (minor)

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-EvanGem
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslagen, miniscriptie en/of opdrachten	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Colleges</i>	N.v.t.

<i>Leerdoelen</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Het zelfstandig leren onderscheiden, benoemen en beschrijven van de Bijbels-theologische fundering van de gemeente, toegespitst op missionair gemeente-zijn; - het zelfstandig leren herkennen en identificeren van thema's uit de geschiedenis en/of de theologie van de gemeenteopbouw; - het theologisch/reflecterend leren omgaan met thema's uit de gemeenteopbouw; - het zelfstandig leren omgaan met bronnen en de literatuur op het terrein van de gemeenteopbouw.
<i>Eindtermen</i>	8, 11, 12, 14, 16
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Studielast</i>	Zelfstudie 280 uur
<i>Toetseisen</i>	Bij het bepalen van de te bestuderen literatuur wordt in overleg met de student een programma samengesteld uit de literatuurlijst die bij de Major Missiologie/Evangelistiek staat vermeld.

Gemeentestage (minor)

<i>Docent</i>	Mentor als begeleider	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Gemst
<i>Toetsvorm</i>	Evaluatieverslagen en gesprekken	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT3
<i>Tentamendata</i>	N.v.t.	<i>Colleges</i>	Geen
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met mentor-hoogleraar		

<i>Leerdoelen</i>	<p>Het doel van de stageperiode is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de student bekend en vertrouwd te maken met de diverse facetten van het werk dat een predikant in een gemeente heeft te doen; - de theologische kennis en eigen vaardigheden al lerend in praktijk te brengen met het oog op de toekomstige (beroeps)praktijk; - het leren (onder)kennen van eigen mogelijkheden en beperkingen in de praktijk van het werkveld; - het leggen van verbanden tussen praktijk en theorie.
<i>Eindtermen</i>	6, 7, 9 t/m 15, 19 t/m 38
<i>Leerlijnen</i>	Kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, psychosociale attitude, praktische vaardigheden
<i>Studielast</i>	<p>Stage 245 uur Stageverslag 15 uur Supervisie 20 uur</p>
<i>Bijzonderheden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Aan het einde van de stage vindt een afrondend gesprek plaats met stagebegeleider en mentor n.a.v. het stageverslag. - Voor de invulling en praktische regelingen m.b.t. de stage staat op SharePoint de 'Handleiding gemeentestage'. De minor stage is voor de admissiale studenten verplicht. Hun stageplaats en stagebegeleider wordt door het Coho, na overleg met het curatorium, toegewezen. De overige studenten kunnen in overleg met de mentor of vakdocent zelf een stageplaats en stagebegeleider zoeken. - De stage kan alleen in Nederland plaatsvinden.

Homiletiek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Hom
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Homiletiek 1 t/m 3

- Leerdoelen*
- Kennisnemen van de probleemstelling van de praktische theologie in het algemeen.
  - Inzicht verwerven in de geschiedenis, de methode van behandeling en de praktische relevantie van de homiletiek.
  - De hierbij behorende literatuur van algemeen oriënterende aard beheersen.
- Eindtermen* 3 t/m 6, 8, 11 t/m 14, 16 t/m 21, 23, 24, 36 t/m 38
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast*
- Werkcolleges 18 uur
 Collegevoorbereiding 46 uur
 Presentatie op werkcollege 30 uur (N.B. wanneer een student een presentatie op het werkcollege verzorgt, komen de daaraan bestede uren in mindering op de tentamenstof - deze presentatie is voor minor-studenten niet verplicht)
 Zelfstudie 216 uur
- Toetseisen*
- A. Inleiding praktische theologie*
- Brienen, T., *Handboek voor de diaconologie: Inleiding in de theologie van de 'bediening van het Woord' in al zijn dimensies*. Heerenveen: Groen, 1999. [182 p. cat. 3 → 12 uur]
  - Grethlein, Christian, *An Introduction to Practical Theology*. Waco: Baylor University Press, 2016, 61-254. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
  - Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2008. [190 p. 2/3 → 22 uur]
- B. Homiletiek*
- Dingemans, G.D.J., *Als hoorder onder de hoorders: Hermeneutische homiletiek*. Kampen: Kok, 1991 of later. [210 p. cat. 2/3 → 34 uur]
  - Greidanus, S., *Preaching Christ from the Old Testament: A contemporary hermeneutical Method*. Grand Rapids: Eerdmans, 1999. [350 p. cat. 2 → 60 uur]
  - Johnson, Dennis E., *Him We Proclaim: Preaching Christ From All Scriptures*. Phillipsburg: P&R Publishing House, 2007, 1-97, 167-271. [200 p. cat. 3 → 26 uur]
  - Long, T., *The Witness of Preaching*. Louisville: Westminster/John Knox Press, 1989. [190 p. cat. 2 → 40 uur]
- Aanbevolen literatuur*
- Bohren, R., *Predigtlehre*. Gütersloh: Kaiser, 1993⁶.
  - Bos, R., *Identificatie-mogelijkheden in preken uit het Oude Testament*. Kampen: Kok, 1992.
  - Buttrick, D., *Homiletic: Moves and Structures*. Philadelphia: Fortress Press, 1987.
  - Hirschler, H., *Biblisches predigen*. Hannover: Lutherisches Verlagshaus, 1988.
  - Hoekstra, T., *Gereformeerde homiletiek*. Amsterdam: Bolland, 1973.
  - Laan, J.H. van der, *Ernst Lange en de prediking: Een inleiding in zijn homiletische theorie*. Kampen: Kok, 1989.
  - Niebergall, A., 'Die Geschichte der christlichen Predigt', in *Leiturgia II*. Kassel: Stauda, 1955.
  - Schütz, W., *Geschichte der christlichen Predigt*. Berlin: De Gruyter, 1972.
  - Velema, A.W., *God ter sprake: Een homiletisch onderzoek naar de vooronderstellingen van de prediking bij Karl Barth in vergelijking met Hans Joachim Iwand, Ernst Lange en Rudolf Bohren*. 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1991.
- Bijzonderheden*
- Het is - in beperkte mate - mogelijk een of twee studies die onder de toetseisen genoemd worden, te vervangen door andere, gelijkwaardige titels.

- De literatuurstudie wordt gewoonlijk in twee delen getentamineerd. Indien gewenst is het ook mogelijk tentamen te doen over de gehele stof.

Judaïca / Kerk en Israël (minor)

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Jud/KI
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 2 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	12 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.		

<i>Leerdoelen</i>	<p>De student:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verdiept zijn kennis van het Jodendom en verwerft bredere kennis van de geschiedenis van het Jodendom alsmede van de rabbijnse literatuur; - verdiept zijn kennis van de Joodse liturgie en enkele theologische grondbeginselen in het Jodendom; - bezint zich op de theologische vragen die aan de orde komen in de ontmoeting tussen Israël en de kerk en leert zijn visie daarop gefundeerd onder woorden te brengen; - krijgt kennis van de geschiedenis en het denken van Messiasbelijdende Joden en kan de reflectie op hun theologische positie verwoorden; - (<i>toespitsing Judaïca</i>) leert de basisprincipes kennen van het lezen van de rabbijnse bronnen en verdiept zijn kennis van specifieke thema's in de rabbijnse literatuur; - (<i>toespitsing Kerk en Israël</i>) wordt voorbereid op het werk van Israëlconsulent, maakt kennis met de praktijk door een bezoek aan Israël en kan een relevant thema inzichtelijk maken voor een breder publiek.
<i>Eindtermen</i>	1, 4 t/m 7, 11, 12, 15, 20, 23, 36, 38
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, discussiëren en argumenteren, schrijven, mondeling presenteren, geestelijke instelling, psychosociale attitude (en praktische vaardigheden bij toespitsing Kerk en Israël)
<i>Studielast</i>	<p>Hoor- en werkcolleges (inclusief voorbereiding) 28 uur</p> <p>Tentamenstof voor beide uitgangen:</p> <p>algemeen deel (A) 168 uur</p> <p>toespitsing Judaïca (verdieping rabbinica) (B) 84 uur</p> <p>toespitsing Kerk en Israël (verdieping door studiereis) 84 uur</p>
<i>Toetseisen</i>	<p><i>A. Algemeen deel (geschiedenis, theologie, rabbinica, liturgie, Kerk en Israël, Messiasbelijdende Joden)</i> [→ 6 EC]</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Brink, G. van den en C. van der Kooi, <i>Christelijke dogmatiek: Een inleiding</i>. Zoetermeer: Boekencentrum, 2012, hfdst. 9. [38 p. cat. 3 → 5 uur] ◦ Cohn-Sherbok, D., <i>Judaism: History, Belief and Practice</i>. London: Routledge, 2003, hfdst. 14-40, 55-90. [396 p. cat. 2 → 78 uur] ◦ Kinzer, Mark S., <i>Searching Her Own Mystery: Nostra Aetate, the Jewish People, and the Identity of the church</i>. Eugene, Or.: Cascade, 2015, hfdst. 8 en 9. [40 p. cat. 2 → 8 uur] (of vergelijkbare input van Messiasbelijdende Jood). ◦ Mulder, M.C. en S. Tucker, <i>Hoe zullen we Hem ontmoeten? Joden en christenen in gesprek over het verlies van de tempel</i>. Amsterdam: Amphora, 2015. [Capita selecta in overleg, ong. 40 p. cat. 2 → 8 uur] ◦ Palache, J.L., <i>Inleiding in de Talmoed</i>. Amsterdam: Amphora, 1980³. [197 p. cat. 3 → 28 uur] ◦ Schechter, S., <i>Aspects of Rabbinic Theology: Major Concepts of the Talmud</i>. New York: Schocken, 1961 en Edinburgh: Peabody, 1998, alle uitgaven bruikbaar), hfdst. 1-11. [169 p. cat. 2 → 33 uur] ◦ Versteeg, J.P., "Kerk en Israël volgens Romeinen 9-11", <i>Theologia Reformata</i> 34 (1991), 151-169. [18 p. cat. 2 → 3 uur] ◦ Diverse officiële verklaringen: 'Nostra Aetate' (RKK Tweede Vaticaanse Concilie 1965), 'Dabru Emet' (Joods, 2000), 'The Ways of God, Judaism and Christianity' (Zweedse kerk, 2001), 'Voorgoed verbonden' (CGK, 2012). [30 p. cat. 2/3 → 5 uur]

B. Toespitsing Judaïca (verdieping rabbinica) [→ 3 EC]

- Stemberger, G., *Introduction to the Talmud and Midrash*. Minneapolis: Fortress, 1996², alg. inleiding en Talmoedische literatuur. [200 p. cat. 1/2 → 50 uur]
- Vries, S.Ph. de, *Joodse ritens en symbolen*. Amsterdam: Arbeiderspers, 2008. [capita selecta cat. 2/3 → 34 uur]

C. Studiereis naar Israël (3 EC)

- Kennismaking met het land en verschillende stromingen in jodendom en christendom in Israël alsmede met Messiasbelijdende Joden.
- Kennismaking met de praktijk van de joods-christelijke ontmoeting.
- Bestudering van één thema dat relevant is in deze ontmoeting (zie aanbevolen literatuur onderdeel Kerk en Israël).
- Uitmondend in een verslag dat getuigt van theologische reflectie hierop en dat begrijpelijk is voor een breder publiek.

Aanbevolen literatuur

A. Aanbevolen literatuur Judaïca

- Dasberg, J., *Siach Jitschak = Gebed van Jitschak. Siddoer, de geordende gebeden voor het gehele jaar*. Amsterdam: NIK, 1993⁴ of later.
- Epstein, I., *Het Jodendom. Joodse godsdienst in historisch perspectief*. Utrecht: Spectrum, 2000³.
- Maier, J., *Geschichte der jüdischen Religion*. Berlin: De Gruyter, 2000³.
- Musaph-Andriessse, R.C. en E. van Voolen, *Haggada: Het Pesachverhaal opnieuw vertaald, ingeleid en van commentaar voorzien*. Baarn: Ten Have, 1995².
- Neusner, J., *Invitation to the Talmud: A teaching book*. San Francisco: Harper & Row, 1989.
- Schürer, E. and G. Vermes, *The History of the Jewish People in the age of Jesus Christ*. Edinburgh: T&T Clark, vol. I-III, 1986-1987.
- VanderKam, James C., *An Introduction to Early Judaism*. Grand Rapids: Eerdmans, 2001.

B. Aanbevolen literatuur Kerk en Israël & Messiasbelijdende Joden

- Harvey, Richard, *Mapping Messianic Jewish Theology: A Constructive Approach*. Bucks, Colorado Springs: Paternoster, 2009.
- Kampling, R. und M. Weinrich (eds.), *Dabru emet – redet Wahrheit: Eine jüdische Herausforderung zum Dialog mit den Christen*. Gütersloh: Kaiser, 2003.
- Kessler, E., *An Introduction to Jewish-Christian Relations*. Cambridge: Cambridge University, 2010.
- Kinzer, Mark S., *Postmissionary Judaism: Redefining Christian Engagement with the Jewish People*. Grand Rapids: Brazos, 2005.
- Kjaer-Hansen, K. and B.F. Skjoett, *Facts & Myths About the Messianic Congregations in Israel*. Jerusalem: Caspari, 1999.
- Klinken, G. van, *Christelijke stemmen over het Jodendom*. Delft: Eburon, 2010.
- Marquardt, F., *Bij de slip van zijn kleed...* Baarn: Ten Have, 2003.
- Miskotte, K.H., 'Het Jodendom als vraag aan de kerk' (1934), herdr. in *Theologische Opstellen. Verzameld Werk* 9. Kampen: Kok, 1990, 89 e.v.
- Mock, L. e.a. (red.), *Geloven in de dialoog*. Amsterdam: Amphora, 2010.
- Mulder, M.C. en A. Noordegraaf, *Wees heilig! Joden en christenen in gesprek over Leviticus 19*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2009, capita selecta.
- Munayer, S.J. and Lisa Loden (eds.), *The Land Cries Out: Theology of the Land in the Israeli-Palestinian Context*. Eugene: Cascade, 2012, capita selecta.
- Neusner, J., *A Rabbi talks with Jesus*. Ithaca: McGill-Queen's University, 2000.
- Plaisier, A. en K. Spronk, *Meervoudig verbonden: Nieuwe perspectieven op vragen rond kerk, Israël en Palestijnen*. Zoetermeer: Boekencentrum, 2012.
- Rodenburg, C.J., "Genade en waarheid in kerk en synagoge. De identiteitsvraag van messiaanse Joden in Israël", *Vrede over Israël* 50, 3 (2006).
- Wyschogrod, M., *Abraham's Promise. Judaism and Jewish-Christian Relations*. Grand Rapids: Eerdmans, 2004, 149-201 en 225-236.

Opmerkingen

- De afronding vindt plaats door het afleggen van een mondeling tentamen dat eventueel in twee gedeelten kan worden gesplitst. Bij de toespitsing Kerk en Israël dient vóór de studiereis deel A te zijn afgerond. Na de studiereis volgt een evaluatie n.a.v. het verslag.
- In onderling overleg kan van het model-programma worden afgeweken.

Kerkgeschiedenis (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Kg
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	N.v.t.
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.		

<i>Leerdoelen</i>	Het verkrijgen van inzicht in de kerkhistoriografie en van gespecialiseerde kennis van een persoon, stroming of thema uit de kerkgeschiedenis.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 6, 8, 14, 16 t/m 19
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Werkvormen</i>	Zelfstudie: literatuurtentamen(s).
<i>Studielast</i>	Zelfstudie 280 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Asendorf, U., <i>Die Theologie Martin Luthers nach seinen Predigten</i>. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1988. [350 p. leesstof → 33 uur] ◦ Bakker, J.T., <i>Coram Deo: Bijdrage tot het onderzoek naar de structuur van Luthers theologie</i>. Kampen: Kok, 1956. [230 p. leesstof → 23 uur] ◦ Bayer, O., <i>Promissio: Geschichte der reformatorischen Wende in Luthers Theologie</i>. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1971. [270 p. cat. 2 → 50 uur] ◦ Brady, T.A. e.a., <i>Handbook of European History 1400-1600, Vol. II: Visions, Programs and Outcomes</i>. Leiden: Brill, 1995, 1-415. [360 p. cat. 2 → 70 uur] ◦ Lohse, B., <i>Luthers Theologie in ihrer historischen Entwicklung und in ihren systematischen Zusammenhang</i>. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1995. [340 p. cat. 2 → 64 uur] ◦ McGrath, A.E., <i>Reformation Thought: An introduction</i>. Oxford: Blackwell, 1994. [200 p. cat. 2 → 40 uur]

Kerkrecht (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.J. Selderhuis	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Kr
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	N.v.t.
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.		

<i>Leerdoelen</i>	Het verkrijgen van gespecialiseerde kennis van de geschiedenis en de theologische principes van het kerkrecht.
<i>Eindtermen</i>	4 t/m 9, 11, 16, 17, 25, 28
<i>Leerlijnen</i>	Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren
<i>Werkvormen</i>	Zelfstudie: literatuurtentamen(s).
<i>Studielast</i>	Zelfstudie 280 uur
<i>Toetseisen</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Bouwman, H., <i>Gereformeerd kerkrecht I en II</i>. Kampen: Kok, 1928. [1000 p. cat. 3/leesstof → 90 uur] ◦ Coertzen, P., <i>Gepas en Ordelik: 'n Theologiese verantwoording van die orde vir en in die kerk</i>. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1991. [240 p. cat. 2 → 46 uur] ◦ Harnack, A., <i>Entstehung und Entwicklung der Kirchenverfassung und des Kirchenrechts in den ersten zwei Jahrhunderten</i>. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1978. [100 p. cat. 3 → 14 uur] ◦ Maurer, W., <i>Die Kirche und ihr Recht: Gesammelte Aufsätze zum evangelischen Kirchenrecht</i>. Tübingen: Mohr, 1976, 1-207. [200 p. cat. 2 → 38 uur]

- Artikel *Theologische Realenzyklopädie*, Band 18, 662-749. [87 p. cat. 2 → 18 uur]
- Twee à drie monografieën in overleg vast te stellen. [→ 74 uur]

Liturgiek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater / dr. J. van der Knijff	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Lit
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docenten	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- Kennisnemen van de probleemstelling van de praktische theologie in het algemeen.
  - Inzicht verwerven in de geschiedenis, de methode van behandeling en de praktische relevantie van de liturgiek.
  - De hierbij behorende literatuur van algemeen oriënterende aard beheersen.
- Eindtermen* 4 t/m 6, 11, 12, 14, 16 t/m 21, 24, 29, 30, 33, 34, 36
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast*
- Werkcolleges 18 uur
 Collegevoorbereiding 46 uur
 Presentatie op werkcollege 30 uur (N.B. wanneer een student een presentatie op het werkcollege verzorgt, komen de daaraan bestede uren in mindering op de tentamenstof - deze presentatie is voor minor-studenten niet verplicht)
 Zelfstudie 216 uur
- Toetseisen*
- A. Inleiding praktische theologie*
- Brienens, T., *Handboek voor de diaconologie: Inleiding in de theologie van de 'bediening van het Woord' in al zijn dimensies*. Heerenveen: Groen, 1999. [182 p. cat. 3 → 12 uur]
  - Grethlein, Christian, *An Introduction to Practical Theology*. Waco: Baylor University Press, 2016, 61-254. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
  - Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2008. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
- B. Liturgiek*
- Kuyper, Abraham and Harry Boonstra, *Our Worship*. Grand Rapids: Eerdmans, 2009. [371 p. cat. 2/3 → 45 uur]
  - Noordmans, O., *Liturgie*. Amsterdam: Holland, 1939. [190 p. cat. 2 → 35 uur]
  - Witvliet, John D., *Worship Seeking Understanding: Windows into Christian Practice*. Grand Rapids: Baker Academic, 2003. [320 p. cat. 2/3 → 45 uur]
  - Wolterstorff, Nicholas, *De God die wij aanbidden: Op verkenning in de liturgische theologie*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2019. [203 p. cat. 2 → 35 uur]
- Aanbevolen literatuur*
- Deddens, K., *Annus liturgicus? Een onderzoek naar de betekenis van Cyrillus van Jeruzalem voor de ontwikkeling van het 'kerkelijk jaar'*. Goes: Oosterbaan en Le Cointre, 1975.
  - Dix, G., *The Shape of the Liturgy*. London: Black, 1982.
  - Jong, K.W. de, *Ordering van dienst: Achtergronden van en ontwikkelingen in de eredienst van de Gereformeerde Kerken in Nederland*. Baarn: Ten Have, 1996 (in hoofdlijnen).
  - Leeuw, G. van der, *Liturgiek*. Nijkerk: Callenbach, 1940.
  - Lescauwae, J.F., *De liturgische beweging onder de Nederlandse Hervormden in oecumenisch perspectief: Een fenomenologische en kritische studie*. Bussum: Brand, 1957.
  - Müller, K.F. und W. Blankenburg (Hrsg.), *Leiturgia: Handbuch des evangelischen Gottesdienstes* (5 Bde). Kassel: Stauda, 1954-1970.
  - Wegman, H.A.J., *Riten en mythen: Liturgie in de geschiedenis van het christendom*. Kampen: Kok, 1991 (in hoofdlijnen).

- Bijzonderheden*
- Het is - in beperkte mate - mogelijk een of twee studies die onder de toetseisen genoemd worden, te vervangen door andere, gelijkwaardige titels.
  - De literatuurstudie wordt gewoonlijk in twee delen getentamineerd. Indien gewenst is het ook mogelijk tentamen te doen over de gehele stof.

Missiologie (minor)

<i>Docent</i>	Drs. J. van 't Spijker	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Mis
<i>Toetsvorm</i>	Leesverslagen, miniscriptie en/of opdrachten	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	N.v.t.	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent	<i>Colleges</i>	N.v.t.

- Leerdoelen*
- De student:
- verdiept zijn kennis van het vak missiologie, zowel wat betreft de basis als de geschiedenis, alsmede de actuele ontwikkeling van inzichten en praktische mogelijkheden;
  - kan zelfstandig omgaan met bronnen en literatuur op het terrein van de missiologie.

Eindtermen 4 t/m 8, 10, 14, 15, 23, 25, 36

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren

Studielast Zelfstudie 280 uur

Toetseisen Bij het bepalen van de te bestuderen literatuur wordt in overleg met de student een programma samengesteld uit de literatuurlijst die bij de major Missiologie/Evangelistiek staat vermeld.

Moderne Theologiegeschiedenis (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-ModThgs
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s) en eventueel paper	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	Geen
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen Verdere verdieping van de kennis en het inzicht met betrekking tot het vak theologiegeschiedenis. Aan de orde komt de bestudering van overzichtswerken en enkele karakteristieke sleutelteksten.

Eindtermen 1, 4 t/m 6, 8, 11

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren

Studielast Zelfstudie 280 uur

Toetseisen

- Barth, K., *Die protestantische Theologie im 19. Jahrhundert: Ihre Vorgeschichte und ihre Geschichte*. Zürich: Theologischer Verlag Zürich, 1947/1960³. [604 p. cat. 2/3 → 101 uur]
- Berkhof, H., *200 Jahre Theologie: Ein Reisebericht*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1985. [290 p. cat. 2 → 61 uur]
- Gestrich, Chr., *Neuzeitliches Denken und die Spaltung der Dialektischen Theologie: Zur Frage der natürlichen Theologie* (Beiträge zur historischen Theologie Band 52). Tübingen: Mohr, 1977. [396 p. cat. 2 → 80 uur]
- Graf, F.W., "Konservatives Kulturluthertum: Ein theologiegeschichtlicher Prospekt", *Zeitschrift für Theologie und Kirche* 85 (1988), 31-76. [45 p. cat. 2 → 9 uur] (fulltext in ATLA te vinden).

- Graf, F.W., 'Kulturprotestantismus: Zur Begriffsgeschichte einer theologiepolitischen Chiffre', in H.M. Müller (Hrsg.), *Kulturprotestantismus: Beiträge zu einer Gestalt des modernen Christentums*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1992, 21-77. [57 p. cat. 2 → 9 uur]
- Schellong, D., *Bürgertum und christliche Religion: Anpassungsprobleme der Theologie seit Schleiermacher* (Theologische Existenz heute NF 187). München: Chr. Kaiser Verlag, 1975/1984². [108 p. cat. 2 → 20 uur]

Aanbevolen literatuur

- Assel, H., *Der andere Aufbruch: Die Lutherrenaissance – Ursprünge, Aporien und Wege: Karl Holl, Emanuel Hirsch und Rudolf Hermann (1910-1935)* (Forschungen zur systematischen und ökumenischen Theologie Band 72). Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1994.
- Jüngel, E., *Barth-Studien*, Ökumenische Theologie Band 9. Zürich e.a.: Benziger e.a., 1982.
- Pannenberg, W., *Problemgeschichte der neueren evangelischen Theologie in Deutschland: Von Schleiermacher bis zu Barth und Tillich*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1997.

Bijzonderheden Eventueel kunnen onderdelen van de tentamens vervangen worden door het schrijven van een paper.

Nieuwe Testament (minor)

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-NT
<i>Toetsvorm</i>	Mondelinge tentamens, leesverslagen en presentatie	<i>Omvang</i>	10 EC A. Historia/Umwelt 2 EC B. Canoniek/tekstkritiek 1 EC C. Theologie NT 3 EC D. Hermeneutiek 1,5 EC E. Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 x 1 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	In overleg met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

Leerdoelen

- De student:
- vermeerderd en verdiept zijn kennis op het terrein van de canoniek, de theologie en de hermeneutiek van het Nieuwe Testament;
  - is in staat zelfstandig zijn weg te vinden in enkele vragen betreffende de contemporaine religieuze wereld, relevante archeologische data, de Joodse context van het Nieuwe Testament, de intertestamentaire literatuur en de ontstaansgeschiedenis en tekstkritiek van het Nieuwe Testament.
- Indien gewenst kan het accent gelegd worden op het onderzoek naar een specifiek thema.

Eindtermen

1 t/m 6, 8, 11, 21, 36 t/m 38

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling

Werkvormen

- Werkcolleges (24), samen met studenten van de major NT, waarbij eigen bijdragen van de student worden verwacht
- Leesverslagen
- Zelfstudie: literatuurtentamens.

Studielast

Werkcolleges 18 uur
Collegevoorbereiding en leesverslagen 52 uur
Zelfstudie 210 uur

Toetseisen

Bij het bepalen van de te bestuderen literatuur wordt in overleg met de student een programma samengesteld uit de literatuurlijst die bij de Major Nieuwe Testament staat vermeld.

Oude/Nieuwe Testament, variant Biblistiek (minor)

<i>Docent</i>	Dr. M.C. Mulder en prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-OT/NT-Bibl
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen en leesverslag	<i>Omvang</i>	10 EC: Zelfstudie 7,5 EC Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 2 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar en vakdocent	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met docent		

- Leerdoelen* De student kan diverse facetten van theologische en hermeneutische problemen betreffende de relatie tussen het Oude en Nieuwe Testament overzien, zijn weg vinden in de discussies hierover en een zelfstandige bijdrage leveren aan de doordenking van deze problematiek.
- Eindtermen* 1 t/m 6, 8, 9, 11, 16 t/m 19, 36 t/m 38
- Leerlijnen* Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast* Werkcolleges (24), voor de minor Biblistiek is het volgen van de colleges major Oude Testament of Nieuwe Testament verplicht, inclusief het leveren van eventuele bijdragen aan deze colleges 18 uur
Collegevoorbereiding 46 uur
Leesverslag 60 uur
Zelfstudie tentamen 156 uur
- Toetseisen* A. *Leesverslag* (8.000 wrd.; samenvatting (75%) met eigen indrukken/conclusies en/of vragen (25%)) van literatuur met een omvang van ± 500 bladzijden naar keuze uit:
- Delen van *Jahrbuch für Biblische Theologie*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
  - Saebø, M. (ed.), *Hebrew Bible - Old Testament. I/1: Antiquity*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1996 en/of Mulder, M.J., *Mikra: Text, Translation, Reading and Interpretation of the Hebrew Bible in Ancient Judaism and Early Christianity*. Assen: Van Gorcum, 1988.
- óf:
- Schriftelijk werkstuk van 6.000 wrd. over een aspect van het thema 'Het Oude Testament in het Nieuwe Testament', of een Bijbels-theologisch thema. [→ 60 uur]
- B. *Literatuurtentamen*
Een keuze uit de navolgende literatuur, met een omvang van ± 800 bladzijden (bestuderen in hoofdlijnen, gemiddeld cat. 2) uit [→ 156 uur]:
- Baker, D.L., *Two Testaments, One Bible A study of the Theological Relationship Between the Old and New Testaments*. Leicester/Downers Grove: Apollos, 1991.
  - Beale, G.K., *A New Testament biblical theology: The unfolding of the Old Testament in the New*. Grand Rapids: Baker Academic, 2011.
  - Childs, B.S., *Biblical Theology of the Old and New Testaments: Theological Reflection on the Christian Bible*. London: SCM Press, 1992 of later.
  - Capita uit: Dohmen, Chr. und Th. Söding (Hrsg.), *Eine Bibel – zwei Testamente*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 1995.
  - Ellis, E.E., *The Old Testament in Early Christianity: Canon and Interpretation in the Light of Modern Research*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1991.
  - Klink III, E.W. and D.R. Lockett, *Understanding Biblical Theology: A Comparison of Theory and Practice*. Grand Rapids: Zondervan, 2012.
  - Schreiner, Thomas R., *The King in His Beauty: A Biblical Theology of the Old and New Testament*. Grand Rapids: Baker Academic, 2013.
- Aanbevolen literatuur*
- Hafemann, S.J. (ed.), *Biblical Theology: Retrospect & Prospect*. Downers Grove: Intervarsity Press, 2002.
  - Kittel, G., *Der Name über alle Namen: Biblische Theologie*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1989-1990.

- Jong, H. de, *Van oud naar nieuw: De ontwikkelingsgang van het Oude naar het Nieuwe Testament*. Kampen: Kok, 2002.
- Oeming, M., *Gesamtbiblische Theologien der Gegenwart: Das Verhältnis von AT und NT in der hermeneutischen Diskussion seit Gerhard von Rad*. Stuttgart: Kohlhammer, 1987².
- Zie verder de literatuuropgaven in *Jahrbuch für biblische Theologie* 12 (1997), 353-406 (verg. de bijgewerkte informatie in latere delen).

- Opmerkingen*
- Het tentamen Bibliëiek wordt door de hoogleraar Oude Testament en de vakdocent Nieuwe Testament gezamenlijk afgenomen.
  - Deze module is ook te volgen als major. Informatie hierover is bij de docenten te verkrijgen.

Oude Testament (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. H.G.L. Peels	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-OT
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling tentamen en leesverslag	<i>Omvang</i>	Tentamen 7,5 EC Colleges 2,5 EC
<i>Tentamenduur</i>	2 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 college-uren (major-colleges)
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. Afspreken met hoogleraar		

Leerdoelen De student vermeerderd en verdiept zijn kennis aangaande de theologie en de hermeneutiek van het Oude Testament. Indien gewenst, kan het accent ook op andere facetten van de studie van het Oude Testament gelegd worden (bijvoorbeeld op de inleidingsvragen, op de relatie met de Umwelt, op de historiografie, etc.) of kan de minor worden toegespitst op het onderzoek van een specifiek thema.

Eindtermen 1 t/m 6, 8, 9, 16 t/m 19

Leerlijnen Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden

Studielast Werkcolleges (voor de minor is het volgen van de colleges major Oude Testament verplicht, inclusief het leveren van eventuele bijdragen aan deze colleges), inclusief collegevoorbereiding 70 uur
Leesverslag 60 uur
Zelfstudie literatuurtentamen 150 uur

Toetseisen

A. Leesverslag (8.000 wrd.; samenvatting (75%) met eigen indrukken/conclusies en/of vragen (25%)) van literatuur met een omvang van ± 400 bladzijden naar keuze uit:

- Knierim, R.P., *The Task of Old Testament Theology: Substance, Method, and Cases*. Essays. Grand Rapids: Eerdmans, 1995; Seitz, Christopher R., *Prophecy and hermeneutics: Toward a new introduction to the prophets*. Grand Rapids: Baker Academic, 2007; Hubbard, R.L. (ed.), *Studies in Old Testament Theology: Historical and Contemporary Images of God and God's People*. Dallas: Word Publishing, 1992; artikelen uit Barton, J. (ed.), *The Cambridge Companion to Biblical Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998; Coggins, R.J. and J.L. Houlden (eds.), *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London: SCM Press, 2003²; Baker, D.W. and B.T. Arnold, *The Face of Old Testament Studies: A Survey of Contemporary Approaches*. Leicester: Apollos, 1999.
- óf: een kort schriftelijk werkstuk over een oudtestamentisch theologisch onderwerp/thema. [→ 60 uur]

B. Literatuurtentamen, een keuze uit de navolgende literatuur, met een omvang van ± 750 bladzijden (bestuderen in hoofdlijnen, gemiddeld cat. 2) uit:

- Een aantal 'theologieën van het Oude Testament', Rad, G. von, *Theologie des Alten Testaments, Band I. Die Theologie der geschichtlichen Überlieferungen Israels*. München: Kaiser Verlag, 1957; Westermann, C., *Theologie des Alten Testaments in Grundzügen*. Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht, 1978 of later; House, P.R., *Old Testament Theology*. Downers Grove: Intervarsity Press, 1998; Goldingay, J., *Old*

Testament Theology, I, II and III. Downers Grove: Intervarsity Press, 2003, 2006 en 2009; Herrmann, W., *Theologie des Alten Testaments: Geschichte und Bedeutung des israelisch-jüdischen Glaubens*. Stuttgart: Kohlhammer, 2004; Waltke, B.K., *An Old Testament Theology: An exegetical, canonical, and thematic approach*. Grand Rapids: Zondervan, 2007; Brueggemann, W., *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy*. Minneapolis: Fortress Press, 1997; Moberly, R.W.L., *Old Testament Theology: Reading the Hebrew Bible as Christian Scripture*. Grand Rapids: Eerdmans, 2013; Kessler, John, *Old Testament Theology: Divine Call and Human Response*. Waco: Baylor University Press, 2013; Jeremias, J., *Studien zur Theologie des Alten Testaments*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2015.

- Voorts: Kraus, H.-J., *Theologie der Psalmen*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1979; Wolff, H.W., *Anthropologie des Alten Testaments*. München, Kaiser Verlag, 1990⁵; Hasel, G.F., *Old Testament Theology: Basic Issues in the Current Debate*. Grand Rapids: Eerdmans, 1991⁴; Korpel, M.C.A. and J.C. de Moor, *The Silent God*. Leiden: Brill, 2011.
  - Werken van hermeneutische aard: Westermann, C. (Hrsg.), *Probleme alttestamentlicher Hermeneutik: Aufsätze zum Verstehen des Alten Testaments*. München: Kaiser Verlag, 1963²; Oeming, M., *Biblische Hermeneutik: Eine Einführung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2007²; Osborne, G.R., *The Hermeneutical Spiral: A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation*. Downers Grove: Intervarsity Press, 2006²; Silva, M. (ed.), *Foundations of Contemporary Interpretation*. Grand Rapids: Zondervan, 1996; Houtman, C., *De Schrift wordt geschreven: Op zoek naar een christelijke hermeneutiek van het Oude Testament*. Zoetermeer: Beinema, 2006; Bartholomew, Craig G., *Introducing Biblical Hermeneutics: A Comprehensive Framework for Hearing God in Scripture*. Grand Rapids: Baker, 2015.
- [→ 150 uur]

Poimeniek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. M.J. Kater	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Poim
<i>Toetsvorm</i>	Mondeling(e) tentamen(s)	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1½ à 3 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	Afspreken met docent	<i>Colleges</i>	24 college-uren en
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	N.v.t.	<i>Instapeis</i>	Poimeniek 1 en 2

- Leerdoelen*
- Kennisnemen van de probleemstelling van de praktische theologie in het algemeen.
  - Inzicht verwerven in de geschiedenis, de methode van behandeling en de praktische relevantie van de poimeniek.
  - De hierbij behorende literatuur van algemeen oriënterende aard beheersen.
- Eindtermen*
- 4 t/m 6, 8 t/m 11, 14, 17 t/m 19, 23 t/m 30, 33 t/m 38
- Leerlijnen*
- Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren, schrijven, mondeling presenteren, discussiëren en argumenteren, samenwerken, geestelijke instelling, praktische vaardigheden
- Studielast*
- Werkcolleges 18 uur
 Collegevoorbereiding 46 uur
 Presentatie op werkcollege 30 uur (N.B. wanneer een student een presentatie op het werkcollege verzorgt, komen de daaraan bestede uren in mindering op de tentamenstof. Deze presentatie is voor minor-studenten niet verplicht)
 Zelfstudie 216 uur
- Toetseisen*
- A. *Inleiding praktische theologie*
- Brienens, T., *Handboek voor de diaconologie: Inleiding in de theologie van de 'bediening van het Woord' in al zijn dimensies*. Heerenveen: Groen, 1999. [182 p. cat. 3 → 12 uur]
  - Grethlein, Christian, *An Introduction to Practical Theology*. Waco: Baylor University Press, 2016, 61-254. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]
  - Osmer, R.R., *Practical Theology: An Introduction*. Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2008. [190 p. cat. 2/3 → 22 uur]

B. Poimeniek

- Bout, J. van den en E. van der Veen (red.), *Helpen bij rouw*. Maarssen/Utrecht: Elsevier, 1998, capita selecta. [175 p. cat. 2/3 → 35 uur]
- Bouwer, J., *Pastorale diagnostiek: Modellen en mogelijkheden*. Zoetermeer: Boeken-centrum, 1998 (in hoofdlijnen). [105 p. cat. 3 → 15 uur]
- Heitink, G., *Pastorale zorg: Theologie - differentiatie - praktisch*. Kampen: Kok, 1998 of later. [250 p. cat. 2 → 50 uur]
- Pelt, J.W. van, *Pastoraat in trinitarisch perspectief: De samenhang tussen trinitarische en antropologische aspecten in het pastoraat*. Heerenveen: Groen, 1999 (in hoofdlijnen). [350 p. cat. 2/3 → 60 uur]

Aanbevolen Literatuur

- Faber, H. (red.), *Pastoraat: Balans en perspectief* (2 dln.). Kampen: Kok, 1983-1984.
- Firet, J., *Het agogisch moment in het pastorale optreden*. Kampen: Kok, 1982.
- Ganzevoort, R.R., *Een cruciaal moment: Functie en verandering van geloof in een crisis*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1994.
- Lindijer, C.H., *Pastor en therapeut: Wat kan pastoraat leren van psychotherapie? 's-Gravenhage: Boekencentrum, 1984 (in hoofdlijnen).*
- Lindijer, C.H., *Ouderen ontmoeten: Pastorale en andere contacten met oudere mensen*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1999.
- Polspoel, A.R.M., *Wenen om het verloren ik: Over de verwerking van het verlies van een dierbare en de hulpverlening aan rouwenden*. Kampen e.a.: Ten Have e.a., 1997.
- Rebel, J.J., *Pastoraat in pneumatologisch perspectief: Een theologische verantwoording vanuit het denken van A.A. van Ruler*. Kampen: Kok, 1981.
- Verheule, A.F., *Angst en bevrijding: Theologisch en psychologisch handboek voor pastorale werkers*. Nijkerk: Callenbach, 1997.
- Zijlstra, W., *Klinisch pastorale vorming: Een voorlopige analyse van het leer- en groepsproces in zeven cursussen*. Assen: Van Gorcum, 1969.

Bijzonderheden

- Het is - in beperkte mate - mogelijk een of twee studies die onder de toetseisen genoemd worden, te vervangen door andere, gelijkwaardige titels.
- De literatuurstudie wordt gewoonlijk in twee delen getentamineerd. Indien gewenst is het ook mogelijk tentamen te doen over de gehele stof.

Symboliek (minor)

<i>Docent</i>	Prof. dr. A. Huijgen	<i>Module-code</i>	MT3-Mn-Symb
<i>Toetsvorm</i>	Portfolio/essay en gesprek naar aanleiding daarvan	<i>Omvang</i>	10 EC
<i>Tentamenduur</i>	1 uur	<i>Periode</i>	MT1 t/m MT3
<i>Tentamendata</i>	In overleg met hoogleraar	<i>Colleges</i>	24 college-uren
<i>Inleveren opdracht(en)</i>	Via Educator. In overleg met hoogleraar		

Leerdoelen

- De student:
- kan belijdenisgeschriften en confessionele tradities beschrijven;
  - kan verschillende confessionele documenten onderscheiden, vergelijken, waarderen en bekritisieren;
  - kan stimulansen ontwikkelen voor voortgaande bezinning op de symboliek.

Eindtermen

8, 11, 14, 37, 38

Leerlijnen

Onderzoeken, kritisch analyseren en synthetiseren

Studielast

Werkcolleges 22 uur (gecombineerd met de mastercolleges dogmatiek)
Collegevoorbereiding 48 uur
Zelfstudie 210 uur

Toetseisen

Bij de opgaven van te bestuderen literatuur wordt rekening gehouden met de voorkeur van de student zich in een bepaalde confessionele traditie of een bepaalde periode te verdiepen, overigens zonder dat het overzicht over de symboliek als geheel uit het oog verloren wordt. Onderstaande opgave is dus als een model te beschouwen.

A. Aard en functie van de belijdenis

- Barth, K., *Kirchliche Dogmatik, I, 2*. Zollikon/Zürich: EVZ, 1938, 693-740. [48 p. cat. 2 → 10 uur]
- Berkouwer, G.C., "Vragen rondom de belijdenis", *Gereformeerd Theologisch Tijdschrift* 63 (1963), 1-41. [41 p. cat. 3 → 6 uur]
- Hartvelt, G.P., *Symboliek: Een beschrijving van kernen van christelijk belijden*. Kampen: Kok, 1991, 1-221. [220 p. cat. 3 → 31 uur]
- Noordmans, O., 'Schrift en belijdenis', en 'De betekenis van de kerkelijke symbolen voor onze tijd', in *Verzamelde werken II*. Kampen: Kok, 1979, 349-368. [22 p. cat. 2 → 4 uur]

B. Gedeelten

1250 bladzijden [leesstof voor portfolio → 159 uur] gekozen uit minstens zes van de volgende werken:

- Bakhuizen van den Brink, J.N., *De Nederlandse belijdenisgeschriften*. Amsterdam: Holland, 1976².
- Denzinger, H., A. Schönmetzer, *Enchiridion symbolorum*. Freiburg i.B.: Herder, 1967³⁴ of later.
- *Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1986¹⁰.
- Jonker, W.D., *Bevrydende waarheid: Die karakter van die gereformeerde belydenis*. Wellington: Hugenate, 1994.
- Kelly, J.N.D., *Early Christian Creeds*. London: Continuum, 1972³ of later.
- Knevel, A.G. (red.), *Om het hart van het christelijk geloof*. Kampen: Kok, 1994.
- Niesel, Wilhelm (Hrsg.), *Bekenntnisschriften und Kirchenordnungen der nach Gottes Wort reformierten Kirche*. Zollikon: EVZ, 1938.
- Niesel, Wilhelm, *Das Evangelium und die Kirchen: Ein Lehrbuch der Symbolik*. Neukirchen: Neukirchener Verlag, 1960².
- Pöhlmann, Horst Georg, *Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1996.
- Rohls, Jan, *Theologie reformierter Bekenntnisschriften*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1987.
- Verboom, W., *Kostbaar belijden: De theologie van de Nederlandse Geloofsbelijdenis*. Zoetermeer: Boekencentrum, 1999.